

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»

ΟΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: ΟΙ
ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική της Εκπαίδευσης και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων.

Πειραιάς, Ιούνιος 2023

UNIVERSITY OF PIRAEUS

DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM

IN ECONOMICS OF EDUCATION AND

MANAGEMENT OF EDUCATIONAL UNITS

PUBLIC- PRIVATE PARTNERSHIPS IN EDUCATION:

TEACHERS ATTITUDES AND PERCEPTIONS

By

Stavros Papathanasiou

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economics in Education and Management of Educational Units

Piraeus, Greece, June 2023

Στην κόρη μου

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την μεταπτυχιακή μου εργασία, θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Δρίβα Κυριάκο, για την πολύτιμη βοήθειά του σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, με τις καίριες επισημάνσεις, παρατηρήσεις και συμβουλές του. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στον αδελφικό μου φίλο Γιάννη, που μέσα από τις συζητήσεις μας, με βοήθησε στην επιλογή του θέματος της εργασίας. Τέλος, ευχαριστώ την σύζυγό μου Άννα και την μητέρα μου για την στήριξη και την υπομονή τους σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΟΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σημαντικοί όροι: Σ.Δ.Ι.Τ, εκπαίδευση, υπηρεσίες, υποδομές, δημόσιος τομέας, ιδιωτικός τομέας, χρηματοδότηση.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με την είσοδο των Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα στην εκπαίδευση, με τη μορφή υλοποίησης σχολικών υποδομών, υπηρεσιών management τόσο στην κατεύθυνση της οικονομικής λειτουργίας ενός οργανισμού, όσο και στη διαχείριση του προσωπικού, παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υποστήριξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση της εργασίας αποτελείται από έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια ορισμού και περιγραφής των Σ.Δ.Ι.Τ, ενώ παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά τους, οι βασικές τους αρχές, οι κίνδυνοι, τα μειονεκτήματα και τα δυνητικά τους πλεονεκτήματα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται κατηγοριοποίηση των συμπράξεων σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις και ανάλογα με το αντικείμενό τους, το είδος τους και το μέγεθος της εμπλοκής του ιδιώτη εταίρου. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά το νομικό και το θεσμικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ, σύμφωνα με το εθνικό και το κοινοτικό δίκαιο. Το κεφάλαιο τέσσερα αποτελεί μια ανασκόπηση των πηγών χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ, ενώ γίνεται και αναφορά στα σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία των συμπράξεων. Στο κεφάλαιο πέντε παρουσιάζονται οι τρόποι με τους οποίους οι Σ.Δ.Ι.Τ έχουν εισαχθεί στον τομέα της εκπαίδευσης οι κυριότεροι τύποι συμβάσεων και τα πιθανά πλεονεκτήματα μειονεκτημάτά τους. Τέλος, στο κεφάλαιο έξι παρουσιάζονται οι εμπειρίες από την εφαρμογή των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ από παραδείγματα τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας γίνεται μια προσπάθεια, μέσω των κατάλληλων στατιστικών εργαλείων, να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί στη χώρα μας αντιμετωπίζουν τις Σ.Δ.Ι.Τ. Τα ερωτήματα αφορούν, σε πρώτο στάδιο, το βαθμό στον οποίο γνωρίζουν την ύπαρξη των συμπράξεων και σε επόμενο στάδιο ερευνώνται οι αντιλήψεις τους σχετικά με την ευελιξία των Σ.Δ.Ι.Τ, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην εκπαίδευση

εξαιτίας τους, την πιθανή δημιουργία εκπαιδευτικών και κοινωνικών ανισοτήτων και το αν οι Σ.Δ.Ι.Τ οδηγούν τελικά σε ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης.

PUBLIC- PRIVATE PARTNERSHIPS IN EDUCATION: TEACHERS ATTITUDES AND PERCEPTIONS

Keywords: PPPS, education, services, infrastructure, public sector, private sector, financing.

Abstract

The scope of this study is to examine the attitudes and perceptions of teachers of Primary and Secondary Education in relation to the entry of Public-Private Partnerships in education, in the form of the implementation of school infrastructure, management services regarding both the financial operation of an organization and the management of staff, provision of educational services and support services for the educational process.

The literature review consists of six chapters. The first chapter attempts to define and describe PPPS, and presents their characteristics, basic principles, risks, drawbacks and potential advantages. The second chapter categorizes partnerships in accordance with Community provisions and according to their object, their type and the extent of the private partner's involvement. The third chapter summarizes the legal and institutional framework of PPPs, in accordance with national and Community law. Chapter four is a review of the sources of financing of PPPs, and a reference is made to the modern financial instruments of partnerships. Chapter five presents the ways in which PPPs have been introduced into the education sector, the main types of contracts and their potential advantages and disadvantages. Finally, chapter six presents experiences of implementing PPP contracts from examples both at international and national level.

In the research part of the thesis an attempt is made, through the appropriate statistical tools, to investigate the way in which teachers in our country deal with PPPs. The questions concern, in a first level, the extent to which they are aware of the existence of the partnerships and in the next level their perceptions regarding the flexibility PPPs, the increase in competitiveness in education due to them, the possible creation of educational and social inequalities and whether PPPs ultimately lead to privatization of education.

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract	vii
Κατάλογος Εικόνων	x
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xi
Κατάλογος Πινάκων	xii
Κατάλογος Συντομογραφιών και ακρωνύμιων	xiii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ	1
1.1 Ορισμός των Σ.Δ.Ι.Τ	1
1.2 Τα χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ι.Τ	3
1.3 Οι βασικές αρχές των Σ.Δ.Ι.Τ	5
1.4 Τα πλεονεκτήματα των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ	8
1.5 Τα μειονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ	9
1.6 Οι κίνδυνοι των Σ.Δ.Ι.Τ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ Σ.Δ.Ι.Τ	12
2.1 Κατηγοριοποίηση των Σ.Δ.Ι.Τ σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις	12
2.2 Κατηγοριοποίηση των Σ.Δ.Ι.Τ σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ	13
2.3 Μορφές συμπράξεων μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Το νομικό και το θεσμικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ	22
3.1 Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Ε.Ε	22
3.2 Παρουσίαση του Ν.3389/ 2005	25
3.3 Μια σύντομη κριτική προσέγγιση του Ν. 3389/ 2005	27
3.4 Το θεσμικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ	28
3.5 Οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή ενός έργου ή μιας υπηρεσίας στον Ν. 3389/ 2005	31

3.6 Τα πλεονεκτήματα της υπαγωγής στον Ν.3389/ 2005	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ι.Τ	33
4.1 Οι βασικές αρχές χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ	33
4.2 Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ι.Τ και η Ε.Τ.Επ	34
4.3 Η δομή της χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ	36
4.4 Το χρηματοδοτικό εργαλείο JESSICA	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ στην Εκπαίδευση	42
5.1 Εισαγωγικά σχόλια	42
5.2 Οι μορφές των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση	44
5.3 Πιθανά οφέλη και μειονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Διεθνής και Ελληνική εμπειρία των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση	55
6.1 Διεθνής εμπειρία	55
6.2 Ελληνική εμπειρία	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Μεθοδολογία της έρευνας	59
7.1 Το ερευνητικό ερώτημα	59
7.2 Η αναγκαιότητα της έρευνας	59
7.3 Τα βασικά ερωτήματα της έρευνας	59
7.4 Ο ερευνητικός σχεδιασμός και το ερευνητικό εργαλείο	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Αποτελέσματα της έρευνας	61
8.1 Παρουσίαση των δημογραφικών χαρακτηριστικών	61
8.2 Παρουσίαση των ερευνητικών ερωτημάτων	64
8.3 Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Συζήτηση – Συμπεράσματα	78
Παράρτημα	80
Βιβλιογραφία	84

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1.1: Διαφορές στις διαδικασίες δημοπράτησης με την εισαγωγή Σ.Δ.Ι.Τ	5
Εικόνα 2.1: Λειτουργία Ανταποδοτικών Έργων ΣΔΙΤ	14
Εικόνα 2.2: Λειτουργία Μη Ανταποδοτικών Έργων ΣΔΙΤ	15
Εικόνα 4.1: Δομή χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ	39

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 8.1: Φύλο συμμετεχόντων	61
Διάγραμμα 8.2: Ηλικία συμμετεχόντων	61
Διάγραμμα 8.3: Επίπεδο σπουδών συμμετεχόντων	62
Διάγραμμα 8.4: Βαθμίδα εκπαίδευσης που υπηρετούν οι συμμετέχοντες	62
Διάγραμμα 8.5: Τομέας απασχόλησης	63
Διάγραμμα 8.6: Σχέση εργασίας	63
Διάγραμμα 8.7: Έτη προϋπηρεσίας	64
Διάγραμμα 8.8: Βαθμός ενημέρωσης για τις ΣΔΙΤ	65
Διάγραμμα 8.9: Γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση	65
Διάγραμμα 8.10: ΣΔΙΤ και ανταγωνιστικότητα της εκπαίδευσης	66
Διάγραμμα 8.11: Ευελιξία ΣΔΙΤ στο μάνατζμεντ	66
Διάγραμμα 8.12: ΣΔΙΤ και εργασιακή σταθερότητα	67
Διάγραμμα 8.13: ΣΔΙΤ και ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης	67
Διάγραμμα 8.14: Επιλογή των αναδόχων από το κράτος	68
Διάγραμμα 8.15: ΣΔΙΤ και δημιουργία ανισοτήτων	68

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 5.1: Οι τύποι Σ.Δ.Ι.Τ στις υποδομές της εκπαίδευσης	49
Πίνακας 8.1: Ηλικία και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση	69
Πίνακας 8.2: Φύλο και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση	69
Πίνακας 8.3: Επίπεδο εκπαίδευσης και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση	69
Πίνακας 8.4: Βαθμίδα εκπαίδευσης και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση	70
Πίνακας 8.5: Ηλικία και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα	70
Πίνακας 8.6: Φύλο και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα	70
Πίνακας 8.7: Επίπεδο σπουδών και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα	71
Πίνακας 8.8: Βαθμίδα εκπαίδευσης και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα	71
Πίνακας 8.9: Φύλο και ευελιξία των ΣΔΙΤ	71
Πίνακας 8.10: Ηλικία και ευελιξία των ΣΔΙΤ	72
Πίνακας 8.11: Επίπεδο σπουδών και ευελιξία των ΣΔΙΤ	72
Πίνακας 8.12: Βαθμίδα εκπαίδευσης και ευελιξία των ΣΔΙΤ	72
Πίνακας 8.13: Φύλο και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ	73
Πίνακας 8.14: Ηλικία και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ	73
Πίνακας 8.15: Επίπεδο σπουδών και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ	73
Πίνακας 8.16: Βαθμίδα εκπαίδευσης και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ	73
Πίνακας 8.17: Φύλο και ιδιωτικοποίηση	73
Πίνακας 8.18: Ηλικία και ιδιωτικοποίηση	74
Πίνακας 8.19: Επίπεδο σπουδών και ιδιωτικοποίηση	74
Πίνακας 8.20: Βαθμίδα εκπαίδευσης και ιδιωτικοποίηση	74
Πίνακας 8.21: Ηλικία και διαδικασίες ανάθεσης	75
Πίνακας 8.22: Φύλο και διαδικασίες ανάθεσης	75
Πίνακας 8.23: Επίπεδο σπουδών και διαδικασίες ανάθεσης	75
Πίνακας 8.24: Βαθμίδα εκπαίδευσης και διαδικασίες ανάθεσης	76
Πίνακας 8.25: Επίπεδο σπουδών και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ	76
Πίνακας 8.26: Φύλο και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ	76
Πίνακας 8.27: Ηλικία και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ	77
Πίνακας 8.28: Βαθμίδα εκπαίδευσης και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ	77

Κατάλογος Συντομογραφιών και ακρωνύμιων Ελληνικά

Α.Ε: Ανώνυμη Εταιρεία

Δ.Ε.Κ.Ο: Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί

Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ: Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα

Δ.Ν.Τ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Δ.Σ.Κ: Δημόσια Συγκριτική Κοστολόγηση

Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ: Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Ε.Κ: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ε.Ε.Σ: Εταιρεία Ειδικού Σκοπού

Ε.Κ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ε.Τ.Επ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Ε.Τ.Π.Α: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Κ.Π.Α: Καθαρή Παρούσα Αξία

Ν.Δ.Μ: Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ

Ν.Π.Δ.Δ: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

Ο.Η.Ε: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Ο.Ο.Σ.Α: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Ο.Τ.Α: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Σ.Δ.Ι.Τ: Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα

Τ.Α.Α: Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης

Αγγλικά

B.B.O: Buy- Build- Operate

B.O.L.T: Buy- Own- Lease- Transfer

B.O.O: Build- Own- Operate

B.O.O.T: Build- Own- Operate- Transfer

B.O.T: Build- Operate- Transfer

D.B.F.O: Design- Build- Finance- Operate

D.B.G.O: Design- Build- Guarantee- Operate

D.B.O: Design- Build- Operate

L.O.O: Lease- Own- Operate

O.M: Operation and Maintenance

O.M.M: Operation Maintenance and Management

P.F.I: Private Finance Initiative

U.N.E.C.E: United Nations Economic Commission for Europe

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ

1.1 Ορισμός των Σ.Δ.Ι.Τ

Σύμφωνα με την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), «οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα είναι μακροχρόνιες συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού φορέα, με σκοπό την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών». Σε μια Σ.Δ.Ι.Τ, ο δημόσιος φορέας καθορίζει τις καθορίζει τις σχεδιαστικές, τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις του έργου και αποπληρώνει τους ιδιώτες με δύο τρόπους, είτε με τμηματικές καταβολές, οι οποίες είναι συνδεδεμένες με τη διαθεσιμότητα του έργου και την τήρηση των απαιτούμενων προδιαγραφών λειτουργίας του, είτε με απευθείας καταβολές από τους τελικούς χρήστες. Ο έτερος συμβαλλόμενος, ο ιδιώτης, αναλαμβάνει το σύνολο ή μέρος του κόστους υλοποίησης του έργου και ένα σημαντικό μέρος των κινδύνων που προκύπτουν από την κατασκευή και τη λειτουργία του.

Αναλυτικότερα, ο συνοπτικός οδηγός της Ειδικής Γραμματείας Σ.Δ.Ι.Τ του υπουργείου Οικονομικών (2006) ορίζει με σαφήνεια τις αρμοδιότητες του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα, έτσι λοιπόν:

Ο Δημόσιος τομέας :

- καθορίζει το γενικό σχέδιο Σ.Δ.Ι.Τ
- αξιολογεί την πρόταση που υποβάλλει ο ιδιώτης
- υποστηρίζει την εκτέλεση του έργου
- παρακολουθεί την υλοποίηση του έργου και την τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων του ιδιώτη

Ο Ιδιωτικός τομέας:

- εκπονεί τις μελέτες σύμφωνα με το γενικό σχέδιο
- κατασκευάζει το έργο
- εξασφαλίζει την απαραίτητη χρηματοδότηση
- διαχειρίζεται, λειτουργεί και συντηρεί το έργο
- επιστρέφει το έργο στο Δημόσιο μετά τη λήξη της σύμβασης

Ο νόμος 3389/ 2005 ορίζει ως δημόσιο φορέα το Ελληνικό δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και ανώνυμες εταιρείες που το μετοχικό τους κεφάλαιο ανήκει αποκλειστικά στους παραπάνω φορείς. Ως ιδιωτικός φορέας ορίζεται φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο δεν ανήκει στις παραπάνω κατηγορίες.

Πολλοί διεθνείς οργανισμοί, όπως για παράδειγμα το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Ο.Ο.Σ.Α, η Ευρωπαϊκή Ένωση κ.ά., έχουν δώσει το δικό τους ορισμό στις Σ.Δ.Ι.Τ. Σε κοινοτικό επίπεδο, η Ε.Ε, μέσω της πράσινης βίβλου (2004), δεν δίνει έναν σαφή ορισμό. Ο όρος Σ.Δ.Ι.Τ αναφέρεται γενικά σε *«μορφές συνεργασίας των δημοσίων αρχών με τον κόσμο των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης, της κατασκευής, της ανακαίνισης, της διαχείρισης ή της συντήρησης μιας υποδομής ή στην παροχή μιας υπηρεσίας».*

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD)(2012), η Σ.Δ.Ι.Τ ορίζεται ως μια μακροπρόθεσμη συμβατική σχέση μεταξύ μιας κυβέρνησης και ενός ιδιώτη, ο οποίος παρέχει και χρηματοδοτεί δημόσιες υπηρεσίες κάνοντας χρήση ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου και επιμερίζοντας τους συναφείς κινδύνους. Εξ αιτίας της ευρύτητας του παραπάνω ορισμού, καθίσταται εφικτός ο σχεδιασμός Σ.Δ.Ι.Τ για την επίτευξη ευρέος φάσματος στόχων σε πολλούς τομείς, όπως για παράδειγμα των μεταφορών, της κοινωνικής στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης κλ. π.

Το I.M.F (2018) ορίζει τη Σ.Δ.Ι.Τ ως μια μακροχρόνια σύμβαση μεταξύ μιας κυβέρνησης και μιας εταιρείας, κατά την οποία η εταιρεία επενδύει σε ένα πάγιο περιουσιακό της στοιχείο και με τη χρήση του προσφέρει υπηρεσίες στην κυβέρνηση ή στους τελικούς καταναλωτές. Η εταιρεία είναι συνήθως ιδιωτική, μπορεί όμως να είναι και κρατική, και τις περισσότερες φορές ιδρύεται για τους σκοπούς της Σ.Δ.Ι.Τ. Η συμμετοχή των Σ.Δ.Ι.Τ εκτείνεται σε ένα ευρύτερο φάσμα κοινωνικών και οικονομικών έργων υποδομής, όπως για παράδειγμα έργα οδοποιίας, σιδηρόδρομοι, σχολεία, νοσοκομεία, φυλακές και αεροδρόμια. Η κυβέρνηση, τις περισσότερες φορές, διατηρεί ένα μέρος της ευθύνης για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και των δυνητικών κινδύνων. Στη λήξη της σύμβασης, ο έλεγχος του έργου ή της παρεχόμενης υπηρεσίας επιστρέφει στο δημόσιο.

Η Παγκόσμια Τράπεζα (2017) προσεγγίζει σφαιρικά τη Σ.Δ.Ι.Τ, ορίζοντάς τη ως μια μακροπρόθεσμη σύμβαση μεταξύ μιας κυβέρνησης και ενός ιδιωτικού φορέα για την παροχή δημόσιων έργων ή υπηρεσιών, στην οποία ο ιδιώτης αναλαμβάνει σημαντικό μέρος του κινδύνου και της διαχείρισης κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ενώ την ίδια στιγμή η αμοιβή του συνδέεται άμεσα με τη ζήτηση ή τη χρήση του παρεχόμενου έργου ή υπηρεσίας. Η ευρύτητα του παραπάνω ορισμού έχει ως αποτέλεσμα να περιλαμβάνει Σ.Δ.Ι.Τ που αφορούν τόσο νέα όσο και ήδη υπάρχοντα έργα και υπηρεσίες, Σ.Δ.Ι.Τ στις οποίες η αμοιβή του ιδιώτη προέρχεται από τους τελικούς χρήστες των υπηρεσιών, αλλά και συμβάσεις όπου η πληρωμή

γίνεται εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από το κράτος. Τέλος, περιλαμβάνει συμβάσεις σε πολλούς τομείς δημοσίου συμφέροντος.

Τέλος, η αμερικανική εταιρεία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών Standard and Poor's (2005) ορίζει τις Σ.Δ.Ι.Τ ως «κάθε μεσοπρόθεσμη ως μακροπρόθεσμη σχέση μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, η οποία περιλαμβάνει τον επιμερισμό των κινδύνων και των ωφελειών των πολυτομεακών δεξιοτήτων, τεχνογνωσίας και χρηματοδότησης για την παροχή επιθυμητών αποτελεσμάτων της δημόσιας πολιτικής».

1.2 Τα χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ι.Τ

Κατά τον Γιαννακόπουλο και συν. (2004), όπως τους αναφέρει ο Χατζηπουλίδης (2020), τα κύρια χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ι.Τ είναι τα παρακάτω:

- Αντιμετώπιση του έργου ως μια ολότητα σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης, περιλαμβανομένης της μελέτης, της κατασκευής, της λειτουργίας και της συντήρησής του. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται δυσλειτουργίες στη διαχείρισή του και πιθανές καθυστερήσεις εξ αιτίας της έλλειψης συντονισμού των συναρμόδιων φορέων.
- Ο καθορισμός των προδιαγραφών για τα απαιτούμενα αποτελέσματα των παρεχόμενων αγαθών, υπηρεσιών ή επενδυτικών σχεδίων γίνεται από τον δημόσιο τομέα και ο ιδιωτικός τομέας λαμβάνει τις αποφάσεις για τις διαδικασίες, τους απαραίτητους πόρους και τον τρόπο με τον οποίο θα εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις.
- Η υπογραφή μιας σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ εξασφαλίζει ταυτόχρονα και την παροχή και των ζητούμενων υπηρεσιών στο επιθυμητό επίπεδο ποιότητας ή ποσότητας, ανάλογα με το είδος της παροχής (έργο ή υπηρεσία), για όλη τη διάρκεια της ζωής του έργου.
- Η βιωσιμότητα του έργου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητα των μελλοντικών χρηματοροών να καλύψουν τα λειτουργικά έξοδα και τις δανειακές υποχρεώσεις του ανάδοχου του έργου.
- Οι διάφοροι κίνδυνοι που διατρέχει η ολοκλήρωση ενός έργου Σ.Δ.Ι.Τ, επιμερίζονται ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, με βάση το είδος των κινδύνων που είναι ικανός να διαχειριστεί καλύτερα ο κάθε τομέας.
- Η χρηματοδότηση του έργου , στο σύνολό του ή εν μέρει, γίνεται από τον ιδιωτικό τομέα. Βασική συνιστώσα του ύψους της χρηματοδότησης, στο πλαίσιο μιας Σ.Δ.Ι.Τ, είναι τόσο η βιωσιμότητα του έργου, όσο και η πιστοληπτική ικανότητα του επενδυτή και η φερεγγυότητα του διαχειριστή.

- Η αμοιβή του ιδιώτη είναι συνδεδεμένη με την ποιότητα και την ποσότητα του έργου που παράγει και εξαρτάται άμεσα από την εκπλήρωση των κριτηρίων και των προδιαγραφών που καθορίστηκαν στις αντίστοιχες συμβάσεις.
- Οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ περιλαμβάνουν τις προδιαγραφές του αγαθού ή τις υπηρεσίες, τον τρόπο πληρωμής του ιδιώτη, τις κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης των συμφωνηθέντων όρων, τον επιμερισμό των κινδύνων κλπ.
- Το ύψος της επένδυσης και η συνθετότητα των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ, απαιτούν μεγάλη διάρκεια δέσμευση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, η οποία συνήθως είναι τα 20 με 30 χρόνια.

Για την επιτυχημένη έκβαση μιας Σ.Δ.Ι.Τ είναι απαραίτητη η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών της, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, αλλά και η αποσαφήνιση των ρόλων και των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνουν. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον συνοπτικό οδηγό της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), οι βασικοί συντελεστές μιας Σ.Δ.Ι.Τ είναι οι παρακάτω:

- Κατασκευαστικές εταιρείες, οι οποίες αναλαμβάνουν την κατασκευή, την συντήρηση και την τήρηση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής.
- Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, τα οποία αναλαμβάνουν την χρηματοδότηση του έργου και παρέχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία για μια οικονομικά βιώσιμη δομή.
- Εταιρείες διαχείρισης, λειτουργίας και εκμετάλλευσης οι οποίες αναλαμβάνουν τον κίνδυνο της απόδοσης και της μακροχρόνιας συντήρησης της υποδομής, και σύμφωνα με τον Χατζηπουλίδη (2020) ωφελούνται από την ανάπτυξη μιας αποδοτικής λύσης η οποία βασίζεται σε κοινωνικά αποδεκτά επίπεδα.
- Σύμβουλοι, όπως για παράδειγμα νομικοί σύμβουλοι οι οποίοι προετοιμάζουν τις συμβάσεις και λαμβάνουν υπόψη τους την κείμενη νομοθεσία, ασφαλιστικοί σύμβουλοι οι οποίοι καλύπτουν ασφαλιστικά το έργο και τεχνικοί σύμβουλοι οι οποίοι συνδράμουν στην εύρεση της άριστης λύσης στο πεδίο αρμοδιότητάς τους.
- Δημόσιες υπηρεσίες και φορείς, όπως για παράδειγμα η Διυπουργική επιτροπή Σ.Δ.Ι.Τ, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, η Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, οι οποίες αναλαμβάνουν την χρηματοδότηση, το νομικό πλαίσιο και το κύριο μέρος των συμβάσεων.

1.3 Οι βασικές αρχές των Σ.Δ.Ι.Τ

Η Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ (2006) αναφέρει ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ έχουν ως βασικές αρχές την εξασφάλιση της χρήσης των οικονομικών πόρων του δημοσίου με γνώμονα την μεγαλύτερη οικονομική αποδοτικότητα και την μεταβίβαση των επιχειρηματικών κινδύνων του παρεχόμενου έργου ή υπηρεσίας στον ιδιωτικό τομέα. Στην περίπτωση που οι παραπάνω αρχές δεν δύναται να επιτευχθούν, τότε εφαρμόζονται οι παραδοσιακές μέθοδοι των δημοσίων συμβάσεων και προμηθειών, οι οποίες διαφέρουν ριζικά από τις διαδικασίες των Σ.Δ.Ι.Τ. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι μια σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ δεν αφορά την ιδιωτικοποίηση δημόσιων αγαθών ή υπηρεσιών, ούτε την κρατικοποίηση ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζονται οι διαφορές ανάμεσα στις παραδοσιακές μεθόδους προμηθειών και των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Παραδοσιακή προμήθεια

Έργο ΣΔΙΤ

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, 2006

Εικόνα 1.1: Διαφορές στις διαδικασίες δημοπράτησης με την εισαγωγή Σ.Δ.Ι.Τ

Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε μια σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ είναι συμφέρουσα για το δημόσιο μόνο στην περίπτωση που αυτή συνεισφέρει επιπλέον οφέλη, όπως για παράδειγμα η οικονομική αποδοτικότητα της δαπάνης, ή έναν υψηλότερο λόγο κόστους/ οφέλους. Συνεπώς είναι απαραίτητη η σύγκριση του πρόσθετου κόστους που προκύπτει από την ιδιωτική χρηματοδότηση, με τα πρόσθετα οφέλη που θα αποκομίσει ο δημόσιος τομέας. Ο προσδιορισμός των πρόσθετων οφελών πραγματοποιείται συγκρίνοντας τις προσφορές που δέχεται από τους ιδιώτες, με μια υποθετική εναλλακτική χρηματοδότηση με πόρους του ίδιου του δημοσίου.

Ο υπολογισμός της οικονομικής αποδοτικότητας περιλαμβάνει και την αποτίμηση της μεταβίβασης των κινδύνων στον ιδιωτικό τομέα και αυτός, με τη σειρά του, πρέπει να αποδείξει ότι αποδέχεται τους κινδύνους, οι οποίοι στις παραδοσιακές μορφές δημοσίων συμβάσεων βάραιναν το δημόσιο και ότι όποια εξοικονόμηση πόρων προκύπτει από αυτούς είναι μεγαλύτερη από τις επιπλέον δαπάνες για την ανάθεση του έργου ή της υπηρεσίας.

Η αναθέτουσα αρχή έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής οικονομικής αποδοτικότητας της Σ.Δ.Ι.Τ. Σύμφωνα με την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), τρεις είναι οι παράγοντες οι οποίοι συνδυαστικά θα πετύχουν τον παραπάνω στόχο:

- Η ορθή επιλογή του συμβαλλόμενου μέρους στη σύμβαση
- Η δυναμική και ανταγωνιστική διαδικασία επιλογής του εταίρου
- Ο τρόπος με τον οποίο θα διαρθρωθούν οι εμπορικοί και συμβατικοί όροι με την Εταιρεία Ειδικού Σκοπού (Ε.Ε.Σ)

Βασική επιδίωξη του δημοσίου είναι να επιλέξει τις προσφορές με χαμηλότερη οικονομική συμμετοχή, σε όρους καθαρής παρούσας αξίας (Κ.Π.Α), για όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Την ίδια στιγμή όμως αναγνωρίζει το γεγονός εξίσου βασικές συνιστώσες της οικονομικής αποδοτικότητας είναι η τιμή, η ποιότητα και η έκταση των μεταβιβαζόμενων κινδύνων. Συμπερασματικά, η χαμηλότερη τιμή δεν οδηγεί πάντα και στην μεγαλύτερη αποδοτικότητα.

Η οικονομική αποδοτικότητα καθορίζεται, πολλές φορές, από την σύγκριση των προσφορών που έχουν υποβληθεί και επιλέγεται η «πιο συμφέρουσα οικονομικά». Η σύγκριση από το δημόσιο γίνεται με βάση μια θεωρητική συγκριτική κοστολόγηση. Έχοντας ως γενική αρχή ότι η οικονομική αποδοτικότητα βελτιώνεται με τη μεταβίβαση του επιχειρηματικού κινδύνου στον ιδιωτικό τομέα, μέχρι ενός σημείου το οποίο καθορίζεται ως άριστο και ότι πέραν αυτού η αποδοτικότητα φθίνει, συμπεραίνουμε ότι για την επίτευξη της μέγιστης

δυνατής οικονομικής αποδοτικότητας ενός έργου, απαιτείται ο βέλτιστος συνδυασμός του κόστους, του οφέλους και των κινδύνων για όλη τη διάρκεια της ζωής του έργου.

Βασικό εργαλείο για τον έλεγχο της οικονομικής αποδοτικότητας ενός έργου είναι η Δημόσια Συγκριτική Κοστολόγηση (Δ.Σ.Κ). Η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), ορίζει τη Δ.Σ.Κ ως «η υποθετική κοστολόγηση μιας παροχής, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που αυτή συνεπάγεται από τον Δημόσιο Τομέα ως προμηθευτή, έναντι μιας παροχής με τις ίδιες προδιαγραφές από μια Σ.Δ.Ι.Τ». Η ορθότητα και η αξιοπιστία της Δ.Σ.Κ ως μέτρο σύγκρισης εξαρτάται από, την αποτύπωσή της σε όρους Κ.Π.Α, την εφαρμογή σε πρόσφατες μεθόδους παραγωγής της υπό εξέταση παροχής της από το δημόσιο και τον συνυπολογισμό των επιχειρηματικών κινδύνων που θα προκύπτανε με τον παραδοσιακό τρόπο των δημόσιων προμηθειών.

Συνοψίζοντας, βασικός στόχος της οικονομικής αποδοτικότητας είναι η σύγκριση της εκτιμώμενης αξίας της Δ.Σ.Κ με την εκτιμώμενη αξία της καλύτερης προσφοράς Σ.Δ.Ι.Τ. Καθώς το δημόσιο διαθέτει την μέγιστη πιστοληπτική ικανότητα, είναι σαφές ότι το κόστος χρηματοδότησης θα είναι χαμηλότερο από αυτό του ιδιωτικού τομέα. Συνεπώς η επίτευξη της οικονομικής αποδοτικότητας επιτυγχάνεται με το συνδυασμό του καλύτερου επιμερισμού του κινδύνου και την αποτελεσματικότητα ως προς τις δαπάνες που επιτυγχάνει ο ιδιωτικός τομέας.

Η δεύτερη βασική αρχή των Σ.Δ.Ι.Τ, αφορά την μεταβίβαση των κινδύνων από το Δημόσιο στον ιδιώτη. Πιο συγκεκριμένα, αφορά την ανάθεση του κινδύνου στον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος έχει καλύτερη ικανότητα διαχείρισής του. Σύμφωνα με τον οδηγό της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), «ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει τους κινδύνους που συνδέονται με την κατασκευή, τη χρηματοδότηση, τη λειτουργία, τη διαχείριση και τη συντήρηση του έργου. Από την άλλη μεριά στο Δημόσιο παραμένουν κίνδυνοι όπως οι αλλαγές στην κυβερνητική πολιτική και στο νομοθετικό πλαίσιο».

Ο Ο.Α.Σ.Α (2012), αναφέρει ότι η μεταφορά του κινδύνου από το κράτος στον ιδιωτικό τομέα είναι βασικό στοιχείο για την χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ. Ο κίνδυνος είναι προσδιορισμένος, μετρήσιμος και διατηρείται ή μεταβιβάζεται μέσω συγκεκριμένων συμβατικών όρων και κατάλληλου μηχανισμού πληρωμών. Η κατανομή του κινδύνου πρέπει να γίνεται με όρους καλύτερης διαχείρισής του και πιο συγκεκριμένα στο μέρος της συμβατικής σχέσης που έχει λιγότερο κόστος η αποτροπή, ή στο μέρος που μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα την έλευση του.

Τα συμμετέχοντα μέρη σε μια Σ.Δ.Ι.Τ είναι απαραίτητο να εκπονήσουν ανάλυση του κινδύνου. Στη διαδικασία αυτή συμμετέχουν ο Δημόσιος Τομέας, ο ιδιωτικός τομέας και οι χρηματοδότες του. Οι αντικειμενικοί στόχοι είναι διαφορετικοί για κάθε μέρος της σύμπραξης, ανεξάρτητα από τη μεθοδολογία που εφαρμόζει κάθε ένα από αυτά για να προσδιορίσει και να αποτιμήσει τον κίνδυνο. Πιο συγκεκριμένα:

- Το δημόσιο, με οδηγό την χάραξη πολιτικής για τις Σ.Δ.Ι.Τ, θα πρέπει να τηρήσει συγκεκριμένες οδηγίες για τη μεταβίβαση του κινδύνου.
- Ο ιδιωτικός τομέας κρίνει και αποφασίζει αν θα μπορέσει και με ποιους τρόπους να διαχειριστεί τους κινδύνους που αναλαμβάνει.
- Τα τραπεζικά ιδρύματα και οι υπόλοιποι χρηματοδότες έχουν βασική επιδίωξη την απόδοση του κεφαλαίου που δάνεισαν και την είσπραξη των τόκων σε όσο το δυνατόν συντομότερο χρονικό πλαίσιο. Παράλληλα εξετάζουν τον επιμερισμό των κινδύνων στα υπόλοιπα μέρη της σύμβασης, την ικανότητα του δημοσίου να υποστηρίξει το έργο με αποτελεσματικότητα καθώς και τους λοιπούς εξωτερικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα την αγορά και το πολιτικό περιβάλλον, που επηρεάζουν την εκτέλεση και την λειτουργία του έργου.

1.4 Τα πλεονεκτήματα των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ

Η επιτυχία των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξυπηρέτηση των συμφερόντων και των δύο μερών. Παρακάτω περιγράφονται τα πλεονεκτήματα και τα αναμενόμενα οφέλη από την χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ (Βαϊλάκης και συν.,2005; ΕΓΣΔΙΤ, 2005; Σορτικός και συν., 2004; The World Bank, 2006)

Για τον Δημόσιο τομέα

- Μεταφορά τεχνογνωσίας, δηλαδή η εισαγωγή της τεχνολογίας και της καινοτομίας του ιδιωτικού τομέα στο δημόσιο, με αποτέλεσμα την λειτουργική αποτελεσματικότητα
- Βελτίωση των υποδομών και ισχυροποίηση των δυνατοτήτων του δημοσίου τομέα για την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης για ανάπτυξη υποδομών.
- Μεταφορά κινδύνων για όλη τη διάρκεια της ζωής του έργου, με αποτέλεσμα την μακροπρόθεσμη σχέση ποιότητας- τιμής
- Σαφής προσήλωση στον πελάτη/ πολίτη με την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας

- Ευρύτερα οικονομικά οφέλη, με την ανάπτυξη και την ολοκλήρωση σημαντικού αριθμού έργων, ειδικά σε περιόδους όπου οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν περιορισμούς στους δημόσιους οικονομικούς πόρους και στον δημοσιονομικό χώρο.
- Παροχή υπηρεσιών με συνολικά χαμηλότερο κόστος εξ αιτίας των συνεργιών που αναπτύσσονται από τον συνδυασμό, σχεδιασμού, κατασκευής και λειτουργίας του έργου από τον ίδιο προμηθευτή
- Εξασφάλιση χρηματοδότησης για περισσότερα έργα εξ αιτίας της εξοικονόμησης πόρων

Για τον Ιδιωτικό τομέα

- Ανάπτυξη των ικανοτήτων του ιδιωτικού τομέα μέσω συνεργασιών με μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις καθώς και δυνατότητες υπεργολαβίας σε τοπικές επιχειρήσεις σε τομείς όπως τα ηλεκτρολογικά έργα, η συντήρηση κτιρίων, οι υπηρεσίες φύλαξης, οι υπηρεσίες καθαριότητας κλπ.
- Ανταγωνιστικά περιθώρια κέρδους
- Μακροχρόνιες σε διάρκεια συμβάσεις με κύριο χαρακτηριστικό τη διατήρηση του εμπορικού κινήτρου για αποτελεσματικότητα στον σχεδιασμό, την κατασκευή και την συντήρηση του έργου.
- Η αποφυγή του αυστηρού πλαισίου των παραδοσιακών τύπου συμβάσεων και ο απεγκλωβισμός από τους περιορισμούς της δημόσιας διοικητικής διαχείρισης, δίνει τη δυνατότητα εφαρμογής τεχνολογικών και διαχειριστικών καινοτομιών, οι οποίες θα αποφέρουν μεγαλύτερες αποδόσεις

1.5 Τα μειονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ

Ο θεσμός των Σ.Δ.Ι.Τ, εκτός από τους υποστηρικτές του, έχει δεχθεί έντονη κριτική και έχει δημιουργήσει προβληματισμούς σχετικά με κρίσιμα ζητήματα όπως για παράδειγμα το κόστος των έργων που υλοποιούνται μέσω των Συμπράξεων, σε σχέση με την παραδοσιακή μέθοδο υλοποίησής τους, τη διαφάνεια των διαδικασιών ανάθεσης, αλλά και το γεγονός της απώλειας του δημοσίου ελέγχου και τον κίνδυνο ιδιωτικοποίησης δημόσιων αγαθών. Σύμφωνα με τον Χατζηπουλίδη (2007), η εστίαση και η ανάλυση των επικρίσεων και των αναδυόμενων προβλημάτων των Σ.Δ.Ι.Τ, είναι απαραίτητη για την έγκαιρη αντιμετώπισή τους και για τη βελτίωση της υλοποίησής τους.

Τα κυριότερα δυνητικά μειονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ αναφέρονται και σχολιάζονται παρακάτω (Αγγελάκη, 2015; Βαϊλάκης και συν., 2005; Γκιτσάκης, 2006; Γκίκας-Πανούσης, 2008; Ξανθάκος, 2022; Στριάγκα, 2009; Σορτικός και συν., 2009; Wall & Connolly, 2009a)

- Η πολυπλοκότητα υλοποίησης των Σ.Δ.Ι.Τ, η οποία οφείλεται στη συνθετότητα των συμβάσεων, αφού είναι απαραίτητο να προβλεφθεί κάθε πιθανός κίνδυνος και ο τρόπος αντιμετώπισής του για να μείνει ανεπηρέαστη η μελλοντική δραστηριότητα του έργου ή της υπηρεσίας.
- Το κόστος δανεισμού για την υλοποίηση ενός έργου μπορεί να είναι υψηλότερο καθώς ο ιδιωτικός τομέας δεν έχει την υψηλή πιστοληπτική ικανότητα του δημόσιου τομέα.
- Οι υποδομές ή οι παρεχόμενες υπηρεσίες μέσω συμπράξεων μπορεί να είναι ακριβότερες από τις παραδοσιακού τύπου συμβάσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τον προσδιορισμό των αμοιβών για τη χρήση των υποδομών/ υπηρεσιών, δεν εξετάζονται τα πραγματικά κόστη και οι εκτιμήσεις για τις μελλοντικές χρηματοροές μπορεί να είναι υπερεκτιμημένες.
- Οι υψηλές απαιτήσεις για τη συμμετοχή των ιδιωτών σε διαγωνισμούς Σ.Δ.Ι.Τ, αλλά και η απουσία ικανοποιητικού αριθμού εταιρειών με κατάλληλη ικανότητα υλοποίησης μεγάλης κλίμακας έργων, μπορεί να οδηγήσουν σε έλλειψη ανταγωνισμού.
- Η μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους εξ αιτίας των φοροαπαλλαγών του συμβαλλόμενου ιδιώτη. Πέραν όμως των μειωμένων κρατικών εσόδων, πιθανή αναβολή των υποχρεώσεων πληρωμών του Δημόσιου Τομέα για τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ θα επηρεάσει αρνητικά τους δημοσιονομικούς δείκτες.
- Η πολυπλοκότητα των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ, σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους, δημιουργεί επιπλέον κόστος για τη διαμόρφωσή τους, τη δόμησή τους και την ορθή ανάπτυξή τους. Το επιπλέον αυτό κόστος δεν συνδέεται αιτιοκρατικά με το αυξημένο συνολικό κόστος σε σχέση με τις παραδοσιακές μεθόδους προμηθειών του Δημοσίου.
- Το Δημόσιο χάνει τον διοικητικό έλεγχο και την εποπτεία των παρεχόμενων έργων/ υπηρεσιών, τα οποία περνάνε στην αρμοδιότητα του ιδιώτη, ενώ ταυτόχρονα περιορίζεται και η δυνατότητα παρέμβασης του κράτους.

Έχοντας αναλύσει τα βασικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την εφαρμογή των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ, γίνεται αντιληπτό ότι η επιτυχία τους εξαρτάται από ορισμένους κρίσιμους παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητη, από την πλευρά του Δημοσίου, η πολιτική στήριξη και συνέχεια, το ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο, η ικανότητα της Δημόσιας Διοίκησης να προετοιμάζει και να επιβλέπει τις συμβάσεις, η διαφάνεια στις διαδικασίες ανάθεσης, το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον και η σταθερή φορολογική πολιτική, και ο στρατηγικός σχεδιασμός των Σ.Δ.Ι.Τ. Από την άλλη πλευρά, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να αποδέχονται τα έργα κατόπιν της ανάλυσης και της πρόβλεψης του μακροπρόθεσμου κόστους αυτών, ενώ οι ισχυρές κοινοπραξίες των ιδιωτών είναι κρίσιμης σημασίας. Τέλος, σημαντικός είναι και ο ρόλος της αποδοχής και της υποστήριξης αυτού του είδους των συμπράξεων από τους πολίτες.

1.6 Οι κίνδυνοι των Σ.Δ.Ι.Τ

Οι κίνδυνοι στις ΣΔΙΤ μπορούν να προκύψουν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας τους και ο σωστός επιμερισμός τους αποτελεί ένα κρίσιμο σημείο για την επιτυχή έκβασή τους. Συνεπώς κάθε είδος κινδύνου θα πρέπει να ανατίθεται στο συμβαλλόμενο μέρος που είναι ικανότερο να τον αντιμετωπίσει με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Σύμφωνα με την Αγγελή (2014) όπως την αναφέρει η Γερασιμίδου (2020), οι βασικότεροι κίνδυνοι στις Σ.Δ.Ι.Τ είναι οι παρακάτω:

- ✓ Οικονομικοί κίνδυνοι, όπως για παράδειγμα ο κίνδυνος επιτοκίου, ο κίνδυνος πληθωρισμού, ο κίνδυνος συναλλάγματος και ο κίνδυνος ρευστότητας.
- ✓ Ο κίνδυνος της χώρας, όπως για παράδειγμα η κοινωνική, η οικονομική η πολιτική κατάσταση που επικρατεί.
- ✓ Οι νομικοί κίνδυνοι, όπως για παράδειγμα, το εφαρμοστέο δίκαιο, η ασφάλεια, η ταχύτητα έκδοσης αδειών κλπ.
- ✓ Οι κατασκευαστικοί κίνδυνοι, στους οποίους περιλαμβάνονται η εμπειρία των εγχώριων εργολάβων, το δικαίωμα χρήσης των υποδομών, η δυνατότητα πρόσβασης σε πρώτες ύλες κλπ.
- ✓ Οι κίνδυνοι λειτουργίας, όπως για παράδειγμα ο κίνδυνος της ζήτησης, ο κίνδυνος να μην είναι αποδοτικές οι υπηρεσίες ή τα έργα κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ Σ.Δ.Ι.Τ

2.1 Κατηγοριοποίηση των Σ.Δ.Ι.Τ σύμφωνα με τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις

Με βάση τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις και στα πλαίσια της Πράσινης Βίβλου (2004), οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ διακρίνονται σε:

- *«Σ.Δ.Ι.Τ καθαρά συμβατικού τύπου, στις οποίες η σύμπραξη μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα έχει ως βάση αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς».*
- *«Σ.Δ.Ι.Τ θεσμοθετημένου τύπου, στις οποίες η συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα γίνεται στο πλαίσιο ενός άλλου φορέα».*

Η παραπάνω διάκριση βασίζεται στη *«διαπίστωση ότι οι διαφορετικές πρακτικές ΣΔΙΤ που συναντώνται στα κράτη μέλη μπορούν να διαιρεθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Η καθεμιά από αυτές δημιουργεί ιδιαίτερα ζητήματα όσον αφορά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης».*

Σ.Δ.Ι.Τ καθαρά συμβατικού τύπου

Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο (2005), *«οι Σ.Δ.Ι.Τ αυτής της μορφής, αφορούν συμπράξεις που βασίζονται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς. Το περιεχόμενό τους ρυθμίζει τον σχεδιασμό την χρηματοδότηση, την υλοποίηση, τη συντήρηση και την εκμετάλλευση ενός έργου ή μιας υπηρεσίας που ανατίθενται σε έναν ιδιώτη».*

Το πιο γνωστό μοντέλο αυτής της κατηγορίας Σ.Δ.Ι.Τ είναι το «μοντέλο παραχώρησης». Αφορά συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών με κύρια χαρακτηριστικά, την άμεση σχέση μεταξύ του ιδιώτη εταίρου και του τελικού χρήστη/καταναλωτή του έργου ή της υπηρεσίας, τον έλεγχο του Δημοσίου στην παράδοση του έργου ή της υπηρεσίας στον πολίτη, ενώ η αμοιβή του ιδιώτη γίνεται με τέλη που επιβάλλονται στους χρήστες και με συμπληρωματικές πληρωμές από το Δημόσιο.

Άλλοι τύποι Σ.Δ.Ι.Τ σε αυτή την κατηγορία, σχετίζονται με την υλοποίηση και διαχείριση δημόσιων υποδομών από τον ιδιώτη εταίρο, όπως για παράδειγμα ένα σχολικό κτίριο, ένα νοσοκομείο, ένα κατάστημα κράτησης κλπ. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι το μοντέλο PFI (Private Finance Initiative). Αυτή η μορφή συμπράξεων υλοποιείται από την Βρετανική κυβέρνηση από τις αρχές της δεκαετίας του '90 και έχει κύριο στόχο την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων σε δημόσια έργα υποδομής και υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος. Ο ιδιώτης εταίρος σχεδιάζει, αναπτύσσει, χρηματοδοτεί και λειτουργεί μια υποδομή ή υπηρεσία, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που θέτει το δημόσιο. Στο μοντέλο αυτό

η αμοιβή του ιδιώτη γίνεται με περιοδικές πληρωμές από το Δημόσιο, ο υπολογισμός των οποίων είναι ανάλογος με τη διαθεσιμότητα ή τη συχνότητα χρήσης του έργου ή της παρεχόμενης υπηρεσίας. Συνοψίζοντας, στο μοντέλο PFI το δημόσιο παραμένει ο κύριος των υποδομών και καταβάλλει στον ανάδοχο ιδιώτη πληρωμές για την κατασκευή, συντήρηση, αναβάθμιση, λειτουργία τους για όλη τη διάρκεια της σύμβασης (Γεωργακοπούλου, 2012).

Σ.Δ.Ι.Τ θεσμοθετημένου τύπου

Οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ θεσμοθετημένου τύπου προϋποθέτουν *«τη δημιουργία ενός φορέα ο οποίος ελέγχεται από κοινού από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό εταίρο. Σκοπός του παραπάνω κοινού φορέα η μέριμνα για την εκτέλεση του έργου ή την παροχή μιας υπηρεσίας για την εξυπηρέτηση του Δημοσίου συμφέροντος. Η σύσταση Σ.Δ.Ι.Τ θεσμοθετημένου τύπου μπορεί να γίνει και με την απόκτηση του ελέγχου μιας ήδη υπάρχουσας επιχείρησης από τον ιδιωτικό τομέα, με τροποποίηση της μετοχικής της σύνθεσης»* (Βατικιώτης, 2020). Αυτού του τύπου οι συμβάσεις θεωρούνται πιο πρόσφορες για τη διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα παροχή υπηρεσιών ύδρευσης, διαχείριση συλλογής απορριμμάτων κλπ.

2.2 Κατηγοριοποίηση των Σ.Δ.Ι.Τ σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία

Σ.Δ.Ι.Τ

Η Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ στον συνοπτικό οδηγό για τις συμπράξεις (2006), τις κατηγοριοποιεί ανάλογα με το αντικείμενό τους, το είδος και το μέγεθος της εμπλοκής του ιδιώτη εταίρου σε αυτό και των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα δυο μέρη. Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι Σ.Δ.Ι.Τ διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: σε ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ και σε μη ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

Ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ

Ως ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ ορίζονται *«εκείνα τα έργα ή οι υπηρεσίες, στις οποίες ο ιδιώτης εταίρος αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση, το σχεδιασμό, την κατασκευή και την συντήρησή τους, αλλά ταυτόχρονα και την εκμετάλλευσή τους»*.

Η εκμετάλλευση προκύπτει από την είσπραξη τελών από τους τελικούς χρήστες του έργου ή της υπηρεσίας και μέσω αυτών των τελών, οι ιδιωτικοί φορείς αποπληρώνουν την αρχική χρηματοδότηση και προσδοκούν στην εξασφάλιση εύλογου κέρδους. Το ύψος της αμοιβής του ιδιώτη, οι προϋποθέσεις και ο τρόπος είσπραξής της, καθορίζονται με σαφήνεια κατά την σύναψη της σύμβασης σύμπραξης μεταξύ των δυο φορέων.

Στα ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ, ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει τους κινδύνους της χρηματοδότησης και της κατασκευής. Επιπλέον, αναλαμβάνει και τον κίνδυνο της ζήτησης, δηλαδή το εάν οι πολίτες θα κάνουν την απαιτούμενη χρήση του έργου ή της υπηρεσίας για να μπορέσει ο ιδιώτης να εισπράξει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Με τη λήξη της σύμβασης, το έργο μεταβιβάζεται στο Δημόσιο.

Στην περίπτωση που το έργο δεν είναι πλήρως ανταποδοτικό, το Δημόσιο δύναται να υποστηρίξει τη βιωσιμότητά του χρηματοδοτώντας το είτε με ένα εφάπαξ ποσό κατά τη διάρκεια της κατασκευής του, είτε με περιοδικές καταβολές κατά την περίοδο της λειτουργίας του.

Στην κατηγορία των ανταποδοτικών έργων εντάσσονται τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, οι αυτοκινητόδρομοι, οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης, η διαχείριση αποβλήτων, ενεργειακά έργα καθώς και έργα τουριστικής υποδομής.

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, 2006

Εικόνα 2.1: Λειτουργία Ανταποδοτικών Έργων ΣΔΙΤ

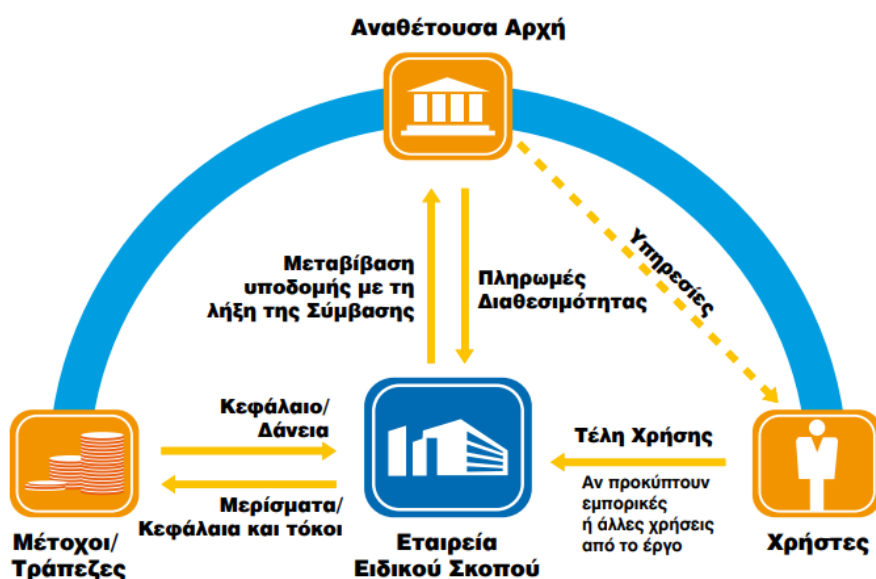
Μη Ανταποδοτικά Έργα Σ.Δ.Ι.Τ

Σύμφωνα με τον συνοπτικό οδηγό της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), μη ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ είναι τα έργα ή οι υπηρεσίες που δεν περιέχουν το στοιχείο της εκμετάλλευσης για τους

ιδιωτικούς φορείς. Έχουν δηλαδή κοινωνικό χαρακτήρα, τη λειτουργία τους την αναλαμβάνει το κράτος και τις ωφέλειές τους τις απολαμβάνουν δωρεάν οι πολίτες.

Σε αυτής της κατηγορίας τα έργα, η αμοιβή του ιδιώτη εταίρου που τα υλοποιεί δίνεται απευθείας από το Δημόσιο ενώ από πλευράς κινδύνων αναλαμβάνει τον χρηματοδοτικό και τον κατασκευαστικό, όχι όμως τον κίνδυνο της ζήτησης. Αντί αυτού, αναλαμβάνει τον κίνδυνο της διαθεσιμότητας, δηλαδή την διαχείριση και τη συντήρηση της υποδομής ή της υπηρεσίας ώστε να είναι λειτουργική σε σαφώς καθορισμένα, από το δημόσιο, επίπεδα ποιότητας για τη χρονική διάρκεια που ορίζει η σύμβαση. Οι καταβολές του δημοσίου είναι τμηματικές, ονομάζονται πληρωμές διαθεσιμότητας και έχουν ως προαπαιτούμενα την εύρυθμη λειτουργία και συντήρηση των υποδομών ή των υπηρεσιών που προσφέρει ο ιδιώτης. Στην περίπτωση που το επίπεδο ποιότητας των υπηρεσιών ή της λειτουργικότητας των υποδομών πέσει κάτω από τα όρια που έχουν τεθεί στη σύμβαση, οι πληρωμές μειώνονται αναλογικά ή ακόμα και αναστέλλονται, μέχρις ότου ο ιδιώτης συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει. Μετά το τέλος της συμβατικής περιόδου το έργο περιέρχεται στο δημόσιο.

Σύμφωνα με τον συνοπτικό οδηγό της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), τα μη ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ είναι, στις περισσότερες των περιπτώσεων, έργα κοινωνικού χαρακτήρα. Ενδεικτικά αφορούν σχολικά κτίρια, νοσοκομειακές μονάδες, κτίρια δημόσιων υπηρεσιών, παροχή υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και μηχανογράφησης καθώς και συγκοινωνιακά έργα χαμηλής ζήτησης, όπως για παράδειγμα οι επαρχιακές οδοί και οι δημόσιες συγκοινωνίες.

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, 2006

Εικόνα 2.2: Λειτουργία Μη Ανταποδοτικών Έργων ΣΔΙΤ

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στα πλαίσια μιας τέτοιας σύμπραξης είναι δυνατόν να προκύψουν και διάφορες εμπορικές ή άλλου τύπου χρήσεις από την εκμετάλλευση μέρους της υποδομής ή της υπηρεσίας που θα υλοποιηθεί, όπως για παράδειγμα η σίτιση των μαθητών σε μια σχολική μονάδα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το δημόσιο συμπληρώνει με τις πληρωμές διαθεσιμότητας τα έσοδα του ιδιώτη από την εκμετάλλευση των λοιπών χρήσεων, ώστε να αποπληρωθεί το έργο ή η υπηρεσία. Ο μηχανισμός πληρωμής παραμένει ο ίδιος που αναφέρθηκε, προκύπτουν όμως οικονομικά οφέλη για το δημόσιο καθώς το τίμημα που καταβάλλει είναι μικρότερο, χάρη στα πρόσθετα έσοδα που προκύπτουν από την εμπορική εκμετάλλευση.

Σύγκριση ανταποδοτικών και μη ανταποδοτικών έργων

Στις δυο παραπάνω μορφές Σ.Δ.Ι.Τ που περιγράψαμε υπάρχουν αρκετές διαφορές στα χαρακτηριστικά τους, στον τρόπο αμοιβής του ιδιώτη εταίρου, στους δυνητικούς κινδύνους από την επένδυση, στον υπολογισμό των εσόδων και στους τρόπους με τους οποίους το δημόσιο μπορεί να υποστηρίξει το έργο ή την παρεχόμενη υπηρεσία (Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, 2006). Πιο αναλυτικά:

- Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των έργων και την αποπληρωμή της επένδυσης του ιδιώτη, στα ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ η αποπληρωμή γίνεται με χρέωση των τελικών χρηστών (πχ με τη χρήση διοδίων στους αυτοκινητόδρομους). Από την άλλη μεριά, ο κοινωνικός χαρακτήρας των μη ανταποδοτικών έργων Σ.Δ.Ι.Τ, δεν επιτρέπει τον παραπάνω τρόπο αποπληρωμής της επένδυσης, την οποία αναλαμβάνει το Δημόσιο με τις πληρωμές διαθεσιμότητας.
- Ο επενδυτικός κίνδυνος είναι υψηλότερος στα ανταποδοτικά έργα, ενώ την ίδια στιγμή οι ιδιώτες αντιμετωπίζουν και τον κίνδυνο ζήτησης που θα μειώσει και τα έσοδά τους. Αντίθετα, στα μη ανταποδοτικά έργα, τα έσοδα είναι συνδεδεμένα μόνο με τη διαθεσιμότητα του παρεχόμενου έργου/ υπηρεσίας, έτσι η επίτευξη της συμφωνημένης ποιότητας υποδομών ή υπηρεσιών οδηγεί σε υψηλές πληρωμές και αντιστρόφως. Τέλος, οι υψηλότεροι κίνδυνοι που ενέχουν τα ανταποδοτικά έργα οδηγούν και σε ανάλογα υψηλές αποδόσεις κεφαλαίου. Αντίθετα, οι περιορισμένοι κίνδυνοι των μη ανταποδοτικών έργων έχουν ως αποτέλεσμα την χαμηλότερη απόδοση του κεφαλαίου που επενδύθηκε.
- Ο υπολογισμός των εσόδων στα ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ βασίζεται στο συνολικό κόστος του έργου, το οποίο προσδιορίζεται στη σύμβαση, ενώ το ύψος των τελών

για τη χρήση του είναι κυμαινόμενο ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες, πάντα όμως εντός των ορίων που προβλέπονται από τη σύμβαση. Στα μη ανταποδοτικά έργα τα έσοδα βασίζονται στο συνολικό κόστος της επένδυσης, η οποία αποπληρώνεται με περιοδικές καταβολές μετά την έναρξη της λειτουργίας του έργου.

- Στα ανταποδοτικά έργα υφίστανται τα ενδεχόμενα της επιχορήγησης από το Δημόσιο και της εγγύησης των ελάχιστων εσόδων. Από την άλλη μεριά, στα μη ανταποδοτικά έργα η αποπληρωμή τους γίνεται απευθείας από το Δημόσιο, ενώ εμπορικές ή άλλες χρήσεις δύναται να μειώσουν την χρηματοδότηση του Δημοσίου.

2.3 Μορφές συμπράξεων μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα

Στα τελευταία 30 έτη της εφαρμογής των συμπράξεων Σ.Δ.Ι.Τ στο διεθνές τοπίο, έχουν αναπτυχθεί και δοκιμαστεί ποικίλες μορφές συμβάσεων. Από τις απλές και βραχυπρόθεσμες συμβάσεις διαχείρισης, μέχρι και τις ιδιαίτερα πολύπλοκες και μακροχρόνιες συμβάσεις παραχώρησης. Στο ενδιάμεσο των παραπάνω δυο άκρων συναντώνται πλήθος μεικτών μορφών συμβάσεων με τα χαρακτηριστικά τους να διαφοροποιούνται ως προς τον επιμερισμό των κινδύνων, τη διάρκεια της σύμβασης, την κυριότητα των παγίων και την χρηματοδότηση της επένδυσης. Οι Evans και Bowman (2005), υποστηρίζουν ότι η επιλογή του κατάλληλου μοντέλου ΣΔΙΤ, είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, όπως για παράδειγμα ο τομέας στον οποίο πραγματοποιείται το έργο, η ικανότητα της υποδομής να παράγει ίδια έσοδα ή αν αυτά θα προκύπτουν με κόστος του δημοσίου και αν υπάρχουν ευκαιρίες για χρήση του έργου από το δημόσιο. Επίσης, μεγάλος είναι και ο ρόλος του νομικού πλαισίου στο οποίο λειτουργεί μια ΣΔΙΤ.

Παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια περιγραφής και κριτικής επισκόπησης των βασικών μορφών Σ.Δ.Ι.Τ, όπως τις καταγράφει ο Χατζηπουλίδης (2020) σύμφωνα με τους (Βαϊλάκης και σύν., 2005; Γιαννακόπουλος και σύν., 2004) παρά το γεγονός ότι τα διαφορετικά χαρακτηριστικά τους δεν επιτρέπουν την πλήρη καταγραφή τους.

Συνεργασίες Παροχής Υπηρεσιών (Service delivery partnership)

Αυτής της μορφής οι συνεργασίες αναπτύσσονται μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παροχή μεμονωμένων υπηρεσιών από τον δεύτερο. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι πολύπλοκες, έχουν την μορφή outsourcing και σχετίζονται με μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή διαδικασία, όπως για παράδειγμα την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών διοίκησης. Χαρακτηριστικό αυτού του τύπου σύμπραξης είναι το γεγονός ότι ο

ιδιώτης αναλαμβάνει μέρος των κινδύνων. Το δημόσιο παρέχει την κύρια υπηρεσία, ενώ ο ιδιώτης, μέσω της επένδυσης, παρέχει τις υποστηρικτικές ή λειτουργικές υπηρεσίες, έναντι προκαθορισμένης αμοιβής. Οι συμπράξεις αυτού του τύπου θεωρούνται ΣΔΙΤ, όταν είναι προαπαιτούμενη η υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η διάρκεια της σύμβασης είναι τουλάχιστον τα 5 έτη (Βρακατσέλη, 2010).

«Σχεδιασμός, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία (D.B.F.O)»

Σε αυτή τη μορφή των συμπράξεων, το δημόσιο ως αναθέτουσα αρχή, θέτει συγκεκριμένες προδιαγραφές για το έργο που επιθυμεί να υλοποιήσει και ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει τον σχεδιασμό και την κατασκευή του. Την ευθύνη για την χρηματοδότηση του έργου τη φέρει ο ιδιώτης, ενώ μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής αναλαμβάνει τη λειτουργία του. Μετά το τέλος της χρονικής περιόδου της σύμβασης, το έργο περιέρχεται στην ιδιοκτησία του δημοσίου ή εναλλακτικά επαναδιαπραγματεύεται η παράταση της χρονικής περιόδου αυτής.

Σύμφωνα με τους Grimsey & Lewis (2004: 60), τα βασικά χαρακτηριστικά των συμβάσεων D.B.F.O είναι τα παρακάτω:

- Μεγάλη διάρκεια της σύμβασης, συνήθως από 20 έως 30 έτη.
- Στη σύμβαση είναι αναλυτικά καταγεγραμμένοι οι όροι σχετικά με το απαιτούμενο επίπεδο των παρεχόμενων έργων ή των προσφερόμενων υπηρεσιών και η σύνδεση της αμοιβής του ιδιώτη εταίρου με την τήρηση της συμφωνημένης ποιότητας.

Η χρήση του μοντέλου D.B.F.O είναι συνηθισμένη όταν δεν προκύπτουν εμπορικές χρήσεις, ή άλλες δυνατότητες οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου ή της υπηρεσίας και όταν είναι απαραίτητη η μεταφορά εξειδίκευσης και διοικητικής εμπειρίας από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα.

«Παραχώρηση εκμετάλλευσης (Concession)»

Αυτού του τύπου οι συμβάσεις παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με τις DBFO. Η βασική τους διαφορά αφορά στην αποπληρωμή του ιδιώτη, η οποία γίνεται απευθείας από τους χρήστες του έργου ή της υπηρεσίας και κατά ένα ποσοστό από το κράτος.

Οι συμβάσεις αυτής της μορφής είναι συνηθισμένες όταν έχει εξασφαλιστεί η ζήτηση, έτσι μέσω των εσόδων να διασφαλίζεται η βιωσιμότητά τους. Το δημόσιο παραχωρεί στον ιδιώτη εταίρο τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του παγίου για μια συγκεκριμένη, μεγάλης χρονικής διάρκειας, περίοδο, με την ιδιοκτησία όμως να παραμένει σε αυτό. Η χρηματοδότηση και η ευθύνη του έργου, δηλαδή οι χρηματοοικονομικές εργασίες, η λειτουργία, η συντήρηση,

η ανακαίνιση και η επέκταση, ανήκουν στον ιδιώτη. Το κράτος από την μεριά του θέτει τους στόχους αποδοτικότητας, οι οποίοι κινητοποιούν τον ιδιώτη για την επίτευξη της βέλτιστης ποιότητας του έργου.

«Κατασκευή, Ιδιοκτησία, Λειτουργία, Μεταβίβαση (B.O.O.T)»

Όπως αναφέρουν οι Jefferies et al. (2002), το μοντέλο BOOT διαμορφώθηκε στα πλαίσια της εμπειρίας της Αυστραλίας με τις παραχωρήσεις στη δεκαετία του '80. Σε αυτής της μορφής σύμπραξη, ο ιδιώτης εταίρος αναλαμβάνει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία του έργου. Επίσης, αναλαμβάνει όλους τους εμπορικούς κινδύνους και τα έξοδα συντήρησης του περιουσιακού στοιχείου για όλη τη διάρκεια της περιόδου παραχώρησης. Τα έσοδα προκύπτουν αποκλειστικά ή σε πολύ μεγάλο ποσοστό από τη χρήση του έργου από τους χρήστες. Τέλος, η κυριότητα του έργου περιέρχεται στο δημόσιο, μετά τη λήξη της σύμβασης, με μηδενικό ή ελάχιστο κόστος.

«Κατασκευή, Λειτουργία, Μεταβίβαση (B.O.T) – Κατασκευή, Ιδιοκτησία, Λειτουργία (B.O.O)»

Το μοντέλο BOT είναι παρόμοιο με το μοντέλο BOOT. Η βασική τους διαφοροποίηση προκύπτει από το γεγονός ότι στη μέθοδο BOOT τα δικαιώματα ιδιοκτησίας προσφέρονται στον ιδιώτη εταίρο. Οι Walker και Smith (1995), αναφέρουν χαρακτηριστικά το παράδειγμα ενός ιδιώτη εταίρου όπου στα πλαίσια της μεθόδου BOT θα μπορούσε να κατασκευάσει και να εισπράττει τα τέλη χρήσης ενός αυτοκινητόδρομου, ενώ με τη μέθοδο BOOT θα είχε τη δυνατότητα πρόσθετων εσόδων από την κατασκευή κτιρίων σε συγκεκριμένες τοποθεσίες κατά μήκος του έργου.

Η μέθοδος BOO, είναι παρόμοια με την BOT, με τη μόνη διαφορά ότι το έργο δεν περιέρχεται στο δημόσιο στη λήξη της σύμβασης.

«Σχεδιασμός, Κατασκευή, Λειτουργία (D.B.O)»

Σε αυτή τη μορφή συμπράξεων ο ιδιωτικός τομέας έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό και την κατασκευή του έργου, ευθυγραμμιζόμενος με τις προδιαγραφές που έχουν καθοριστεί και αναφέρονται στη σύμβαση. Επίσης, για όλη τη διάρκεια της σύμβασης, έχει την ευθύνη για τη λειτουργία και τη συντήρηση του παγίου, διαδικασίες οι οποίες επιστρέφουν στο δημόσιο μετά τη λήξη της σύμβασης. Η χρηματοδότηση βαρύνει αποκλειστικά τον ιδιώτη εταίρο και το δημόσιο αγοράζει την ιδιοκτησία στο τέλος της σύμβασης με μια προκαθορισμένη τιμή.

«Σχεδιασμός, Κατασκευή, Εγγύηση, Λειτουργία (D.B.G.O)»

Ο σχεδιασμός και κατασκευή πραγματοποιείται από τον ιδιωτικό τομέα, ακολουθώντας τις προδιαγραφές που έχει θέσει το δημόσιο. Η ευθύνη για τη λειτουργία και τη συντήρηση του

έργου βαρύνει τον ιδιώτη εταίρο για όλη τη διάρκεια της σύμβασης, ενώ στη λήξη της το πάγιο επιστρέφει στο δημόσιο. Η χρηματοδότηση της κατασκευής γίνεται από το κράτος, ενώ την ολοκλήρωση της κατασκευής εντός του συμφωνηθέντος από τη σύμβαση χρονοδιαγράμματος και προϋπολογισμού την εγγυάται ο ιδιωτικός τομέας.

«Αποεπένδυση (Divestiture)»

Στην μορφή αυτή γίνεται πλήρης μεταφορά των ευθυνών για τη λειτουργία, την συντήρηση και επένδυση, ακόμα και την κυριότητα του παγίου, από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, ενώ στη συνέχεια το δημόσιο μισθώνει το πάγιο για να καλύψει τις στεγαστικές του ανάγκες.

«Αγορά, Κατασκευή, Λειτουργία (B.B.O)»

Στο μοντέλο αυτό, το δημόσιο πουλά στον ιδιώτη εταίρο ένα περιουσιακό στοιχείο και αυτός με τη σειρά του αναλαμβάνει την υποχρέωση να το ανακαινίσει ή να το επεκτείνει. Η χρηματοδότηση των παραπάνω διαδικασιών, έτσι ώστε αυτές να είναι προσαρμοσμένες στα ανάγκες του δημοσίου, είναι ευθύνη του ιδιώτη, ενώ την ίδια στιγμή είναι υπεύθυνος για τη συνεχή λειτουργία και συντήρηση για όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες η μορφή αυτή είναι ισοδύναμη με την αποεπένδυση (Βρακατσέλη, 2010).

«Χρηματοδοτική μίσθωση, Ιδιοκτησία, Λειτουργία (L.O.O)»

Στη μέθοδο LOO, το δημόσιο μισθώνει ένα πάγιο για μια ορισμένη χρονική περίοδο. Ο ιδιώτης με τη σειρά του ενδέχεται να επενδύσει για την ανακαίνιση ή την επέκταση του παγίου και στη συνέχεια αναλαμβάνει τη λειτουργία και την εκμετάλλευσή του για τη διάρκεια της σύμβασης. Το πάγιο παραμένει στην ιδιοκτησία του δημοσίου.

«Κατασκευή, Ιδιοκτησία, Χρηματοδοτική Μίσθωση, Μεταβίβαση (B.O.L.T)»

Στο μοντέλο αυτό, ο ιδιώτης εταίρος αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση και την κατασκευή του έργου, το οποίο στη συνέχεια το μισθώνει με τη μορφή leasing στο δημόσιο. Υποχρέωση του δημοσίου αποτελεί η καταβολή περιοδικών πληρωμών στον ιδιώτη, μέσω των οποίων μεταβιβάζεται και η ιδιοκτησία του έργου σε αυτό. Στη λήξη της μίσθωσης το έργο περιέρχεται στην ιδιοκτησία του κράτους ή το αγοράζει με ένα συγκεκριμένο τίμημα, ανάλογα με τους συμφωνηθέντες όρους της σύμβασης. Κατά τη διάρκεια της μίσθωσης την ευθύνη για τη λειτουργία του έργου την έχει είτε ο δημόσιος είτε ο ιδιωτικός τομέας.

«Λειτουργία και Συντήρηση (O.M)»

Στο μοντέλο αυτό το δημόσιο υπογράφει μια σύμβαση με τον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος αναλαμβάνει τη λειτουργία και/ ή τη συντήρηση και/ ή τη διαχείριση μιας υφιστάμενης υποδομής ή υπηρεσίας, η οποία παραμένει στην κυριότητα του κράτους. Αυτή η μορφή ΣΔΙΤ εφαρμόζεται στο στάδιο της λειτουργίας του έργου ή της υπηρεσίας, δηλαδή τη χρονική περίοδο όπου αξιοποιείται από τους χρήστες (Καραϊσκού, 2013).

«Λειτουργία, Συντήρηση και Διαχείριση (Ο.Μ.Μ)»

Το μοντέλο αυτό είναι μια σύμβαση παροχής «ολοκληρωμένων» υπηρεσιών, με την οποία ο δημόσιος εταίρος αναθέτει στον ιδιώτη τη λειτουργία, τη συντήρηση και τη διαχείριση των εγκαταστάσεων, η κυριότητα των οποίων παραμένει στο κράτος. Ο ιδιώτης δύναται να επενδύσει και ίδια κεφάλαια στο έργο, με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας της λειτουργίας του έργου και την εξοικονόμηση κατά τη διάρκεια της σύμβασης. Αυτής της μορφής η σύμβαση, πλεονεκτεί της σύμβασης παροχής υπηρεσιών, στις περιπτώσεις που απαιτείται υψηλή εξειδίκευση και το κράτος δε διαθέτει την διοικητική εμπειρία που απαιτείται σε σύνθετα έργα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Το νομικό και το θεσμικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ

3.1 Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Ε.Ε

Το κανονιστικό πλαίσιο στην Ε.Ε

Η δομή της Ε.Ε και οι πολύπλοκες σχέσεις των κρατών- μελών στους τομείς της οικονομίας, των δημόσιων έργων και της κοινής αγοράς, δεν επιτρέπει την εξειδικευμένη ρύθμιση των Σ.Δ.Ι.Τ, αλλά τη θέσπιση ενός ευρύτερου θεσμικού/ κανονιστικού πλαισίου το οποίο τα κράτη μέλη καλούνται να εφαρμόσουν (Τσιριμπί, 2022).

Το ευρωπαϊκό θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο για τις Σ.Δ.Ι.Τ περιλαμβάνει κανονισμούς και οδηγίες σχετικές με τον τρόπο εφαρμογής, την διαφάνεια, την χρηματοδότηση και τη διακρατικότητα αυτής της μορφής των συμβάσεων, με σκοπό την προώθηση του ανταγωνισμού και της οικονομικής ανάπτυξης των κρατών- μελών, αλλά και των τρίτων χωρών που συνεργάζονται με την Ε.Ε. Παρακάτω παρουσιάζεται το κύριο πλαίσιο:

- Κανόνες της Ε.Ε για τις Σ.Δ.Ι.Τ. Η ερμηνευτική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2000, σε σχέση με τις παραχωρήσεις βάσει του κοινοτικού δικαίου, όρισε το γενικότερο πλαίσιο των συμβάσεων παραχώρησης και των υποχρεώσεων του δημοσίου στη διαδικασία επιλογής των ιδιωτών αναδόχων του έργου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000).
- Η Πράσινη Βίβλος, μέσω της οποίας καθορίζεται ο τρόπος εφαρμογής της νομοθεσίας για τις συμβάσεις του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.
- Οδηγία 2004/ 17/ ΕΚ, 2004, L134/1. Η οδηγία περιγράφει «*τις βασικές προδιαγραφές σύναψης συμβάσεων μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών*» (Ε.Κ, 2004).
- Οδηγία 2004/ 18/ ΕΚ, 2004, L134/ 114. Η οδηγία ρυθμίζει «*τις βασικές προδιαγραφές σύναψης συμβάσεων μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου, δίνοντας έμφαση στις συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών*» (Ε.Κ, 2004).
- Οδηγία 2014/ 23/ ΕΕ, 2014, L94/ 1. Η Ε.Ε με την οδηγία αυτή *αναπροσαρμόζει την 2004/ 18/ ΕΚ και συμπεριλαμβάνει έννοιες όπως « μικτές συμβάσεις» και « σύναψη συμβάσεων με τρίτες χώρες» καθώς και την προσαρμογή των επιταγών της « πράσινης πολιτικής»* (Ε.Ε, 2014).

- Οδηγία 2014/ 25/ ΕΕ, 2014, L94/ 243. Με την οδηγία αυτή αναπροσαρμόζεται η 2004/ 17/ ΕΚ και πλέον περιλαμβάνει τις έννοιες « *μικτές συμβάσεις*» και « *σύναψη συμβάσεων με τρίτες χώρες*» (Ε.Ε, 2014).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε πως το κανονιστικό πλαίσιο της Ε.Ε, ρυθμίζει σε μεγαλύτερο βαθμό τις παραμέτρους που αφορούν την χρηματοδότηση του εκάστοτε έργου, παρά τις πρακτικές παραμέτρους των Σ.Δ.Ι.Τ.

Το νομοθετικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ στην Ελλάδα

Ο Ν.3389/ 2005 ρύθμισε το μεγάλο φάσμα των ΣΔΙΤ στην Ελλάδα καθώς, μέχρι τότε, δεν υπήρχε ένα εξειδικευμένο νομικό πλαίσιο. Ουσιαστικά κάθε έργο αντιμετωπιζόταν ξεχωριστά με αποτέλεσμα τη δημιουργία καθυστερήσεων, δυσκολιών στη δημοπράτηση, αυξημένα κόστη και περιορισμένη κατανομή κινδύνων (Γερασιμίδου, 2020).

Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά οι νόμοι οι οποίοι ρύθμιζαν το περιβάλλον των Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα στην Ελλάδα έως το 2005:

- Ο Ν. 1418/ 1984 περί δημοσίων έργων και ρυθμίσεων συναφών θεμάτων.
- Ο Ν. 2052/ 1992, που ρύθμισε τη χρηματοδότηση τρίτων έργων χώρων στάθμευσης και τη δυνατότητα της σύμπραξης του δημοσίου με ιδιώτη.
- Ο Ν. 2160/ 1993, με τον οποίο ρυθμίστηκαν οι όροι παραχώρησης καζίνο και τουριστικών λιμένων και η υποχρέωση των ιδιωτών- αναδόχων να αναβαθμίζουν τις ήδη υπάρχουσες υποδομές.
- Ο Ν. 2366/ 1995, που αφορούσε στην κατασκευή, στον εξοπλισμό, στην οργάνωση και στους όρους λειτουργίας και εκμετάλλευσης των πολιτικών αεροδρομίων.

Με την ψήφιση του Ν. 3389/ 2005 έγινε προσπάθεια για ενίσχυση των έργων ή των υπηρεσιών μέσω Σ.Δ.Ι.Τ, με τη δημιουργία ενός σταθερού νομικού πλαισίου και με την αξιοποίηση των προηγούμενων εμπειριών. Μέσω του προαναφερθέντος νόμου, απλοποιήθηκαν οι διαδικασίες, ρυθμίστηκαν αρκετά νομικά ζητήματα του παρελθόντος και ξεπεράστηκαν εμπόδια που καθυστερούσαν την ολοκλήρωση των έργων. Το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τις Σ.Δ.Ι.Τ από την ψήφιση του Ν.3389/ 2005 και οι τροποποιήσεις του, παρουσιάζονται παρακάτω:

- Ν. 3389/ 2005: «Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα». Ο νόμος οροθετεί τις βασικές παραμέτρους των Σ.Δ.Ι.Τ και διευκρινίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα κατά τη σύναψη της σύμβασης,

ενώ την ίδια στιγμή ορίζει τις έννοιες του δημόσιου και του ιδιωτικού φορέα, με σκοπό να νομιμοποιείται η διαδικασία.

- N. 3483/ 2006: «Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων για τη χρηματοδοτική μίσθωση, διατάξεις περί δημοσίων εσόδων και άλλες ρυθμίσεις». Με τον νόμο 3483/ 2006 τροποποιούνται τα χρηματοδοτικά μέσα που αξιοποιούνται στο πλαίσιο του Σ.Δ.Ι.Τ, στοχεύοντας στην μείωση του δανεισμού των δημοσίων φορέων.
- N. 4314/ 2014: « α) Για τη διαχείριση τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014- 2020, β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/ 17 του Ε.Κ και του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/ 16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του Ν. 3419/ 2005 (Α. 219) και άλλες διατάξεις». Ο νόμος 4314/ 2014, επαναπροσδιορίζει τα πεδία αξιοποίησης των Σ.Δ.Ι.Τ, σε συνάρτηση με τα χρηματοδοτικά εργαλεία και κονδύλια της Ε.Ε, για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.
- N. 4412/ 2016: « Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/ 24 Ε.Ε και 2014/ 25 Ε.Ε)». Ο νόμος εφαρμόζεται επικουρικά για να ρυθμίσει ορισμένες διαδικασίες που αφορούν το προ-συμβατικό στάδιο, την προκήρυξη του διαγωνισμού και τη συμμετοχή σε αυτόν, αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις. Επιπλέον με το άρθρο 128, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον νόμο 4782/ 2021, επιτρέπεται η ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών επί ειδικών θεμάτων, όπου αυτές είναι απαραίτητες για την υλοποίηση και εκτέλεση των έργων.
- N. 4413/ 2016: « Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης, εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/ 23 Ε.Ε και του Συμβουλίου της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης και άλλες διατάξεις». Ο νόμος αυτός ρυθμίζει το πλαίσιο σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς. Επίσης, γίνεται η εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/ 23/ ΕΕ του Ε.Κ, η οποία σχετίζεται με την ανάθεση των συμβάσεων παραχώρησης.
- N. 4864/ 2021: «Στρατηγικές επενδύσεις και βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος μέσω της επιτάχυνσης διαδικασιών στις ιδιωτικές και στρατηγικές επενδύσεις, δημιουργία πλαισίου για τις εταιρείες τεχνολογικούς και άλλες επείγουσες διατάξεις για την ανάπτυξη». Ο συγκεκριμένος νόμος αναβάθμισε και επιτάχυνε τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. Παρόλα αυτά, η μεγαλύτερή του καινοτομία ήταν η ένταξη των

Σ.Δ.Ι.Τ στις «Στρατηγικές Επενδύσεις», αναδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την χώρα ως επενδυτικό προορισμό.

3.2 Παρουσίαση του Ν.3389/ 2005

Ο Ν. 3389/ 2005 ρυθμίζει για πρώτη φορά στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο τις Σ.Δ.Ι.Τ και αποτελεί την ουσιαστική μετάβαση από το στενό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων, στο ευρύτερο φάσμα των συμπράξεων με ιδιώτες.

Συνοπτικά, ο Ν. 3389/ 2005 *«κωδικοποιεί τις έννοιες και τις διαδικασίες που αφορούν τις Σ.Δ.Ι.Τ, οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής τους και προβλέπει τη δημιουργία δύο νέων οργάνων της Διοίκησης, την Διυπουργική Επιτροπή Σ.Δ.Ι.Τ και την Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, τα οποία έχουν στην ευθύνη τους την χάραξη πολιτικής και την καλύτερη διαχείριση των έργων. Επίσης, ρυθμίζει ρητά τις διαδικασίες ανάθεσης, αποσαφηνίζει συμβατικά και νομικά ζητήματα και περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις για αδειοδοτήσεις, φορολογικά θέματα κλπ»*. (Καραγκούνη, 2008).

Τον Ν. 3389/ 2005 τον απαρτίζουν 32 άρθρα τα οποία είναι διαρθρωμένα σε έξι κεφάλαια ως εξής:

- Στο κεφάλαιο Α, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 1 και 2, στα οποία δίνεται ο ορισμός και η έννοια των Σ.Δ.Ι.Τ, ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του νόμου και οι προϋποθέσεις υπαγωγής σε αυτόν.
- Στο κεφάλαιο Β, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 3 έως 6 στα οποία γίνεται η πρόβλεψη για τα νέα όργανα της Διοίκησης, Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ και Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, τα οποία παρέχουν την απαραίτητη διοικητική και διαχειριστική υποστήριξη των δημόσιων φορέων κατά τη διάρκεια έργων Σ.Δ.Ι.Τ.
- Στο κεφάλαιο Γ, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 7 έως 16 τα οποία καθορίζουν τις διαδικασίες ανάθεσης των Σ.Δ.Ι.Τ.
- Στο κεφάλαιο Δ, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 17 και 18, οι διατάξεις των οποίων αφορούν το συμβατικό πλαίσιο και θέματα χρηματοδότησης.
- Στο κεφάλαιο Ε, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 19 έως και 24 και τα οποία περιλαμβάνουν ειδικές ρυθμίσεις αναφορικά με την αμοιβή του ιδιώτη εταίρου από τους χρήστες των έργων ή των υπηρεσιών Σ.Δ.Ι.Τ, την έκδοση αδειών, τα αρχαιολογικά ευρήματα, τις απαλλοτριώσεις και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Στο κεφάλαιο ΣΤ, που περιλαμβάνει τα άρθρα 25 έως και 32 και ρυθμίζουν τα νομικά θέματα που δύναται να προκύψουν και αφορούν τις Σ.Δ.Ι.Τ, όπως για

παράδειγμα η εκχώρηση απαιτήσεων, το κύρος των εμπράγματων ασφαλειών, οι εταιρικοί μετασχηματισμοί, τα φορολογικά ζητήματα, η επίλυση διαφορών και το εφαρμοστέο δίκαιο.

Σύμφωνα με την Γερασιμίδου (2020), τα κύρια σημεία του Ν. 3389/2005 είναι τα παρακάτω:

- Οι συμβαλλόμενοι σε μια Σ.Δ.Ι.Τ είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς. Ως δημόσιος φορέας νοείται το Δημόσιο, οι Ο.Τ.Α, τα Ν.Π.Δ.Δ και οι ανώνυμες εταιρείες των οποίων το σύνολο του μετοχικού τους κεφαλαίου ανήκει σε έναν από τους παραπάνω φορείς. Οι ιδιωτικοί φορείς συμμετέχουν στη σύμβαση μέσω Ε.Ε.Σ που έχει συσταθεί αποκλειστικά για τους σκοπούς της σύμπραξης.
- Οι συμβάσεις έχουν ως βασικό τους αντικείμενο την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών, που αποτελούν αρμοδιότητα του Δημοσίου.
- Μεγάλος μέρος των κινδύνων που σχετίζονται με την χρηματοδότηση, την κατασκευή και τη διαθεσιμότητα του έργου ή της υπηρεσίας, το αναλαμβάνουν οι ιδιωτικοί φορείς, με αντάλλαγμα την εφάπαξ ή την τμηματική αμοιβή τους από το Δημόσιο.
- Η χρηματοδότηση για την κατασκευή μιας υποδομής ή την παροχή μιας υπηρεσίας γίνεται, στο σύνολό της ή εν μέρει, από τον ιδιωτικό τομέα.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός ενός έργου ή μιας υπηρεσίας δεν μπορεί να ξεπερνά τα 500 εκατομμύρια ευρώ , χωρίς να περιλαμβάνεται ο Φ.Π.Α που αναλογεί. Σε ειδικές περιπτώσεις, η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ μπορεί να επιτρέψει μια σύμβαση μεγαλύτερου προϋπολογισμού.
- Αρμοδιότητες οι οποίες βάσει του Συντάγματος ανήκουν αποκλειστικά στο κράτος, όπως για παράδειγμα η εθνική άμυνα, η απόδοση δικαιοσύνης, η έννομη τάξη και η άσκηση δημόσιας εξουσίας, δεν αποτελούν αντικείμενο σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ.
- Το αποτέλεσμα των συμπράξεων Σ.Δ.Ι.Τ είναι η παροχή υψηλής ποιότητας και ανταγωνιστικού κόστους υπηρεσιών, γεγονός που ωφελεί το δημόσιο συμφέρον καθιστώντας έτσι τις Σ.Δ.Ι.Τ επιθυμητή επιλογή των κυβερνήσεων.
- Οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ επιτυγχάνουν μεγαλύτερη εξειδίκευση και καινοτομία στα παραγόμενα αποτελέσματα των έργων και των υπηρεσιών προς τους χρήστες.
- Ο νόμος περιγράφει με σαφήνεια και λεπτομέρεια τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών της σύμβασης, σε σχέση με το αντικείμενο της σύμπραξης.

Αναλυτικότερα, καθορίζει θέματα όπως η χρηματοδότηση, οι διαδικασίες είσπραξης των αμοιβών του ιδιώτη εταίρου, οι εκδόσεις αδειών, η προστασία του περιβάλλοντος, η ύπαρξη αρχαιολογικών ευρημάτων, οι απαλλοτριώσεις, η εμπλοκή δημόσιων υπηρεσιών και Δ.Ε.Κ.Ο και άλλα, νομικής φύσεως, θέματα.

- Δημιουργείται η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ, η οποία είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής για τις συμπράξεις.
- Τέλος, συστήνεται η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, στο Υπουργείο Οικονομικών, οι αρμοδιότητες της οποίας αναλύονται σε επόμενη παράγραφο.

3.3 Μια σύντομη κριτική προσέγγιση του Ν. 3389/ 2005

Με την εισαγωγή του νέου νομοθετικού πλαισίου έγινε δυνατή στην Ελλάδα η είσοδος των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ, απαλλαγμένες από τις δυσκολίες και τις καθυστερήσεις του παρελθόντος. Δημιουργήθηκε ένα πιο ευέλικτο ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο λειτούργησε με νομική σαφήνεια και δικαιοσύνη, τόσο για την Διοίκηση, όσο και για τους ιδιώτες που εκδήλωναν ενδιαφέρον για τις συμπράξεις, αλλά και για τους ίδιους τους πολίτες.

Σύμφωνα με τον Παναγόπουλο (2006), όπως τον αναφέρει η Καραγκούνη (2008), στα θετικά σημεία του νόμου μπορούμε να συμπεριλάβουμε τα παρακάτω:

- Την προσεκτική οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής και την πλήρη καταγραφή των προϋποθέσεων υπαγωγής σε αυτό, αίροντας με τον τρόπο αυτό οποιαδήποτε αμφιβολία σχετική με τα έργα ή τις υπηρεσίες που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο των Σ.Δ.Ι.Τ.
- Την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία των ευρωπαϊκών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, παρέχοντας στις αναθέτουσες αρχές μια ποικιλία εργαλείων ευέλικτης επιλογής και διασφαλίζοντας παράλληλα τη διαφάνεια και ένα επιθυμητό επίπεδο ανταγωνισμού.
- Τη ρύθμιση του επιμερισμού των κινδύνων, αποσαφηνίζοντας με τον τρόπο αυτό τις σχέσεις των δυο αντισυμβαλλόμενων και δημιουργώντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- Τη θεσμοθέτηση της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, στελεχωμένη από κατάλληλα εκπαιδευμένα, εξειδικευμένα και έμπειρα στελέχη, τα οποία αξιολογούν, εγκρίνουν και προωθούν τα έργα/ υπηρεσίες με τη Μορφή συμπράξεων.

Παρόλα αυτά, ο νόμος εμφανίζει ελλείψεις και αδυναμίες οι οποίες συνιστούν αρνητικά σημεία. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο Γ, το οποίο αφορά τις διαδικασίες ανάθεσης,

απουσιάζει η δυνατότητα προσφυγής στην διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς προκήρυξη διαγωνισμού, διαδικασία χρήσιμη κατά το κοινοτικό δίκαιο. Επίσης, ο νόμος 3389/2005 με τον οποίο ενσωματώθηκε η οδηγία 2004/ 18/ ΕΚ, δεν περιέλαβε βασικές ρυθμίσεις για τις δημόσιες συμβάσεις, όπως οι διατάξεις για τους κανόνες δημοσιότητας, τις προθεσμίες κλπ., αφήνοντας κενά σε αυτά τα σημαντικά ζητήματα. Τέλος, δεν γίνεται καμία ρύθμιση για την περίπτωση της υπεργολαβίας, δημιουργώντας αμφιβολίες για την τήρηση συγκεκριμένων κανόνων στην ανάθεση συμβατικών εργασιών σε τρίτους.

Δριμεία κριτική στον νόμο έχει ασκήσει και το Τεχνικό και Επαγγελματικό Επιμελητήριο, με τη δημοσιοποίηση του πορίσματός του για τις Σ.Δ.Ι.Τ το 2009. Πιο συγκεκριμένα, σημειώνει την απουσία πρόβλεψης για τις θεσμοθετημένες Σ.Δ.Ι.Τ, στις οποίες η υλοποίηση των έργων γίνεται με εταιρείες μικτού τύπου, με τη συμμετοχή δηλαδή τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών εταιρειών και αποτελεί τη συνήθη πρακτική στην Ε.Ε. Επίσης, θεωρεί σημαντικό σφάλμα την απουσία διατάξεων που να διασφαλίζουν το δημόσιο συμφέρον και σχετίζονται με την πρόβλεψη των ελάχιστων απαιτήσεων για τη συμμετοχή σε διαγωνισμό, την διασφάλιση της επάρκειας και της ποιότητας των υποδομών, την υποχρέωση ασφάλισης του έργου και την ύπαρξη των απαραίτητων κανόνων ασφαλείας για τους εργαζόμενους και τους χρήστες (Πόρισμα Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ όπως εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. απόφαση Α295/Σ21/25.08.09 της Διοικούσας Επιτροπής, 2009).

Τέλος, με δεδομένο ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ αφορούν σε ένα μεγάλο μέρος τους έργα ή υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, έχει ασκηθεί κριτική ότι ο νόμος δεν παρέχει τις απαραίτητες εγγυήσεις για την παροχή τους. Πιο συγκεκριμένα, κατά τον Κουκιάδη (2006), όπως τον αναφέρει η Καραγκούνη (2008), ο νόμος δεν προβλέπει τους κοινωνικούς κινδύνους που περιέχουν οι συμπράξεις και οι οποίοι είναι σε συνάρτηση με τις αρχές της Ε.Ε για την διαφύλαξη του σκοπού των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, όπως η υψηλή ποιότητα, η αποτελεσματικότητα, η προσιτή τιμή, η καθολικότητα και η συνέχεια.

3.4 Το θεσμικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ

Τα αρμόδια όργανα της Διοίκησης

Όπως προαναφέρθηκε, ο νόμος 3389/ 2005 δημιούργησε δυο νέα όργανα της Διοίκησης, υποστηρίζοντας με τον τρόπο αυτό τον δημόσιο τομέα στην προετοιμασία και την διαχείριση των Σ.Δ.Ι.Τ. Πιο συγκεκριμένα, συστάθηκε η Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ) και η Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα.

Διυπουργική Επιτροπή (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ)

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ είναι ένα κυβερνητικό όργανο το οποίο έχει την ευθύνη, για την κυβερνητική πολιτική για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών με την συμμετοχή των ιδιωτών, τον έλεγχο της υπαγωγής των έργων στον Ν.3389/2005 και τον συντονισμό και παρακολούθηση της διαδικασίας υλοποίησης των Σ.Δ.Ι.Τ. Την συνθέτουν τα εξής τακτικά και έκτακτα μέλη (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2023)

➤ Τακτικά μέλη

- ✓ *Ο Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων ως Πρόεδρος.*
- ✓ *Ο Υπουργός Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.*
- ✓ *Ο Υπουργός Οικονομικών.*
- ✓ *Ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας.*

➤ Έκτακτα μέλη

- ✓ *Οι υπουργοί που έχουν στην εποπτεία τους τον δημόσιο φορέα ο οποίος εξετάζει την υλοποίηση έργων Σ.Δ.Ι.Τ.*

Οι αρμοδιότητες της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ είναι οι παρακάτω:

- *«Η έγκριση για την υπαγωγή συμπράξεων στον Ν. 3389/2005, ή η ανάκληση των εγκρίσεων στις περιπτώσεις που οι δημόσιοι φορείς, α) δεν ακολουθούν τις υποδείξεις της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ σε σχέση με τη διαδικασία ανάθεσης, β) δεν επεξεργάζονται τα κείμενα που σχετίζονται με τη διαδικασία ανάθεσης (τεύχη δημοπράτησης, πρόσκληση υποβολής προσφορών κ.λπ.) σύμφωνα με τις οδηγίες της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ και γ) δεν μεριμνούν για τη συμμετοχή εκπροσώπου της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ στις επιτροπές αξιολόγησης ή άλλα αρμόδια όργανα, κατά τη διαδικασία ανάθεσης στον ιδιώτη εταίρο».*
- *Αποφασίζει για την ένταξη στο Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων της, προβλεπόμενης από τη σύμβαση, αμοιβής του ιδιωτικού φορέα.*
- *Η απόφαση για τη συμμετοχή ή μη του δημοσίου στη χρηματοδότηση του έργου Σ.Δ.Ι.Τ.*
- *Η λήψη κάθε άλλης σχετικής απόφασης.*

Συμπληρωματικά, η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ εγκρίνει και τη χρηματοδότηση των απαραίτητων, λόγω της πολυπλοκότητας των έργων Σ.Δ.Ι.Τ, εξωτερικών συμβούλων (χρηματοοικονομικών, νομικών, τεχνικών κ.λπ.).

Ειδική Γραμματεία (Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ)

Η λειτουργία της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ συγκεντρώνεται σε ένα στενότερο πεδίο εντός του οποίου, εντοπίζει τις υποδομές που δύναται να πραγματοποιηθούν μέσω Σ.Δ.Ι.Τ, ενώ την ίδια στιγμή συνδράμει την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ και τους λοιπούς δημόσιους φορείς κατά τη διαδικασία ανάθεσης. Επίσης, παρακολουθεί τακτικά τις ήδη υπάρχουσες συμβάσεις και ελέγχει την τήρηση των συμφωνηθέντων, ενημερώνοντας την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ και προτείνοντας τρόπους αντιμετώπισης πιθανών προβλημάτων.

Η παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν,3389/ 2005 ρυθμίζει το έργο της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ ως εξής:

- Εντοπίζει έργα ή υπηρεσίες που μπορούν να εκτελεσθούν ή να παρασχεθούν μέσω Σ.Δ.Ι.Τ.
- Προωθεί τον θεσμό των συμπράξεων.
- Διευκολύνει και υποστηρίζει τους δημόσιους φορείς στα πλαίσια των διαδικασιών ανάθεσης, για την επιλογή των ιδιωτών που θα υλοποιήσουν την σύμπραξη.
- Συντάσσει ετήσια έκθεση του έργου της την οποία την παρουσιάζει στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής.

Για την πραγματοποίηση των σκοπών της και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ έχει τη δυνατότητα:

- Να ζητά και να επεξεργάζεται στοιχεία που σχετίζονται με έργα ή υπηρεσίες που σχεδιάζουν οι δημόσιοι φορείς.
- Να ζητά και να επεξεργάζεται τα απαραίτητα στοιχεία από τον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό να εξακριβώσει αν η υλοποίηση του έργου ή η παροχή της υπηρεσίας δύναται να πραγματοποιηθεί μέσω Σ.Δ.Ι.Τ.
- Να μελετά τις προτάσεις των δημόσιων ή των ιδιωτικών φορέων για εκτέλεση έργων ή υπηρεσιών ή να τους επικουρεί όταν επεξεργάζονται τέτοιες προτάσεις.
- Να παρακολουθεί, σε συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς, το σύνολο των οικονομικών υποχρεώσεων των δημόσιων φορέων, αλλά και την οικονομική επιβάρυνση που πιθανόν θα προκύψει για το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων από τις αμοιβές του ιδιώτη εταίρου.
- Να συντάσσει και να διανέμει έντυπο υλικό με πληροφορίες και οδηγίες σχετικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ, στο πλαίσιο της προώθησής τους.
- Να τυποποιεί κάθε είδους συμβάσεις σύμπραξης, διευκολύνοντας τους εμπλεκόμενους στη διαμόρφωση των όρων των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ.
- Να συντονίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες και τους λοιπούς εμπλεκόμενους.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, ανήκει και η κατάρτιση και συμπλήρωση του «Καταλόγου Προτεινόμενων Συμπράξεων», αλλά και της κοινοποίησής του στους ενδιαφερόμενους φορείς, προκειμένου αυτοί να υποβάλλουν αίτηση στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Η Ειδική Γραμματεία είναι υποχρεωμένη, για κάθε έργο που περιλαμβάνεται στις προτεινόμενες συμπράξεις, να συντάσσει συνοπτική έκθεση που να περιλαμβάνει:

- Τους λόγους για τους οποίους ένα έργο ή μια υπηρεσία κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθεί μέσω Σ.Δ.Ι.Τ.
- Τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία εντάχθηκε το έργο ή η υπηρεσία στον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων.
- Τις ενέργειες του δημόσιου φορέα για την προετοιμασία της ανάθεσης, που είναι σκόπιμο να εφαρμοσθεί, αλλά και τους φορείς που δρουν ως αναθέτουσα αρχή.
- Το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας ανάθεσης.
- Τον ενδεικτικό προϋπολογισμό του αντικειμένου της σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ.

Ολοκληρώνοντας, είναι σκόπιμο να αναφέρουμε πως παρά τις μεγάλης σημασίας αρμοδιότητες της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ και την καθοριστική συνδρομή της στο έργο της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ, η δεύτερη είναι το αρμόδιο διοικητικό όργανο για την υπαγωγή ή μη ενός έργου στις ρυθμίσεις του Ν.3389/ 2005.

3.5 Οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή ενός έργου ή μιας υπηρεσίας στον Ν. 3389/ 2005

Σύμφωνα με την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006) και το εγχειρίδιο για την υλοποίηση έργων και υπηρεσιών μέσω Σ.Δ.Ι.Τ, οι προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για την ένταξη ενός έργου ή μιας υπηρεσίας στον Ν.3389/ 2005 είναι οι παρακάτω:

- *«Το αντικείμενο της σύμπραξης να αφορά εκτέλεση έργου ή παροχή υπηρεσίας που να ανήκει στην αρμοδιότητα του δημοσίου με βάση διάταξη νόμου ή σύμβασης ή του καταστατικού του».*
- Οι ιδιωτικοί φορείς να αναλαμβάνουν μεγάλο μέρος του χρηματοδοτικού και του κατασκευαστικού κινδύνου, καθώς και των κινδύνων της διαθεσιμότητας και της ζήτησης του αντικειμένου, αλλά και συναφών κινδύνων όπως για παράδειγμα τον διαχειριστικό, τεχνικό κ.λπ. Η αμοιβή του ιδιώτη γίνεται εφάπαξ ή τμηματικά από το δημόσιο ή από τους τελικούς χρήστες.

- Η εξασφάλιση κεφαλαίων και πόρων για τη χρηματοδότηση, στο σύνολό ή εν μέρει, της κατασκευής του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας, είναι στην αρμοδιότητα του ιδιώτη εταίρου.
- Το συνολικό κόστος της σύμπραξης να μην ξεπερνά τα 500 εκατομμύρια ευρώ.

Οι παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. *«Με ομόφωνη απόφασή της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, είναι δυνατή η υπαγωγή σύμπραξης στον Ν.3389/2005 χωρίς να συντρέχουν μία ή και περισσότερες από τις παραπάνω προϋποθέσεις».*

3.6 Τα πλεονεκτήματα της υπαγωγής στον Ν.3389/ 2005

Πριν από την ψήφιση του Ν.3389/ 2005, τα συγχρηματοδοτούμενα από ιδιώτες έργα αντιμετώπιζαν αρκετά προβλήματα στα στάδια της χρηματοδότησής τους ή της υλοποίησής τους. Η αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων αποτελούσε μια ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία, καθώς ήταν απαραίτητη η ψήφιση ειδικών νόμων από την Βουλή, ή ακόμα και η εισαγωγή μιας νέας νομοθεσίας που να επικυρώνει τις συμβάσεις.

Επιδίωξη του κράτους αποτέλεσε η δημιουργία ενός ευρύτερου φάσματος συνεργασιών με τον ιδιωτικό τομέα και η διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη των Σ.Δ.Ι.Τ και την υλοποίηση επιτυχημένων συνεργασιών με τα επιθυμητά αποτελέσματα. Οι ρυθμίσεις του Ν.3389/ 2005 έρχονται να καλύψουν τις επιδιώξεις του Δημοσίου και να αντιμετωπίσουν θέματα τα οποία δυσχέραιναν την ομαλή συνεργασία των εμπλεκομένων.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της υπαγωγής μιας σύμπραξης ενός έργου ή μιας υπηρεσίας στις διατάξεις του Ν.3389/ 2005 είναι τα παρακάτω (Αγγελή, 2014):

- Συντόμηση των διαδικασιών πρόσληψης των συμβούλων, λόγω της επικουρίας της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.
- Έγκαιρη και πλήρης ενημέρωση των αρμόδιων, για την υλοποίηση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ, υπουργών, στοχεύοντας στην έγκαιρη αντιμετώπιση και επίλυση δυνητικών προβλημάτων.
- Ένταξη στο Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων, διασφαλίζοντας έτσι τα κονδύλια για τις πληρωμές διαθεσιμότητας στα μη ανταποδοτικά έργα.
- Διευκόλυνση της διαδικασίας ανάθεσης εξαιτίας της υποστήριξης και του συντονισμού που παρέχει η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ και η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.
- Ευέλικτο και σαφές νομικό και θεσμικό πλαίσιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ι.Τ

4.1 Οι βασικές αρχές χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ

Η βασική πηγή χρηματοδότησης της εκάστοτε Σ.Δ.Ι.Τ είναι ο ιδιώτης εταίρος ο οποίος συμμετέχει σε αυτή και έχει την ευθύνη να εξασφαλίσει τα απαραίτητα κονδύλια για την ολοκλήρωση του έργου. Τα παραπάνω κονδύλια μπορεί να είναι, είτε αποτέλεσμα δημιουργίας κοινοπραξιών, δηλαδή ενός συνόλου εταιρειών οι οποίες παρέχουν τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους για την υλοποίηση ενός έργου και ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους έχουν και το ανάλογο δικαίωμα στην κυριότητα, είτε να προέρχονται μέσω δανεισμού από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Τσιριμπί, 2022).

Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι το αυξημένο ρίσκο για τον ιδιώτη που συμμετέχει στη Σ.Δ.Ι.Τ, με το δημόσιο να είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, εγγυητής ενός ποσοστού της χρηματοδότησης, όταν το αρχικό κεφάλαιο του έργου είναι υψηλό. Στο πλαίσιο αυτό, το δημόσιο λειτουργεί επικουρικά στον ιδιώτη, παρέχοντας εγγυήσεις ή δανεισμό συνάπτοντας κρατικά δάνεια για την έναρξη του έργου, λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα ποσοστό στην κυριότητα του έργου, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό το τελικό ποσό για την απόκτηση της κυριότητας στη λήξη της συμβατικής περιόδου.

Όπως αναφέρει η Τσιριμπί (2022), *«υπάρχει ένα ευρύ φάσμα πηγών χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ ανάλογα με τον τύπο του έργου, τις δυνατότητες των φορέων που εμπλέκονται και το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο εφαρμογής του»*. Λόγοι μεταβολής του τρόπου χρηματοδότησης μπορούν να προκύψουν κατά το στάδιο υλοποίησης ενός έργου, είτε εξαιτίας της εξάντλησης των οικονομικών πόρων του ιδιώτη, είτε εξαιτίας της εμφάνισης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. Σε κάθε περίπτωση, ο ιδιώτης έχει την κύρια ευθύνη για την χρηματοδότηση του έργου και αναλαμβάνει το σύνολο του ρίσκου της επένδυσης, τόσο στο στάδιο της υλοποίησης, όσο και στο στάδιο της λειτουργίας του έργου. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο οι Σ.Δ.Ι.Τ εμφανίζονται σε μικρό βαθμό και το μεγαλύτερο ποσοστό των ιδιωτών προτιμούν να συμμετέχουν σε δημόσιες συμβάσεις έργων, όπου το δημόσιο αναλαμβάνει την πλήρη χρηματοδότηση.

Η βασική πηγή χρηματοδότησης των έργων Σ.Δ.Ι.Τ στην Ε.Ε είναι η Ε.Τ.Επ, η οποία τα χρηματοδοτεί μέσω πίστωσης στους ιδιώτες εταίρους με χαμηλό επιτόκιο, επιταχύνοντας έτσι το στάδιο υλοποίησης. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει αποκλειστικός οργανισμός χρηματοδότησης, καθώς αυτού του τύπου οι συμπράξεις είναι περιορισμένες. Παρόλα αυτά, οι ρυθμίσεις του Ν.3389/ 2005 προβλέπουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης ενός έργου από μια

δημόσια αρχή που συμμετέχει στην υλοποίησή του, με αντάλλαγμα τη μεταβίβαση μέρους της κυριότητάς του, σε ποσοστό που να μην υπολείπεται του ύψους της χρηματοδότησης. Μέχρι σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί η ανάγκη να εφαρμοστεί η παραπάνω πρακτική σε κάποιο από τα έργα που υπάγεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

4.2 Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ι.Τ και η Ε.Τ.Επ

Ο τρόπος και οι όροι της σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και την πηγή χρηματοδότησής της. Όταν η χρηματοδότηση πηγάζει αποκλειστικά από τον δημόσιο τομέα, οι κυριότεροι τρόποι άντλησης των απαραίτητων κονδυλίων είναι ο ομολογιακός δανεισμός ή τα ταμειακά διαθέσιμα του κράτους, ενώ ο ιδιωτικός τομέας έχει περισσότερες επιλογές. Η οικονομική επιτροπή του Ο.Η.Ε για την Ευρώπη (UNECE), αναφέρει πως οι βασικοί χρηματοδότες των έργων Σ.Δ.Ι.Τ είναι τα τραπεζικά ιδρύματα, η Ε.Τ.Επ, η αγορά ομολόγων και οι οργανισμοί εξαγωγικών πιστώσεων, οι οποίοι είναι ιδρύματα τα οποία διαθέτουν κονδύλια με αντάλλαγμα ένα ποσοστό των εξαγωγικών διαθεσίμων του κράτους (UNECE, 2018).

Η πλειονότητα των ιδιωτικών φορέων που συμμετέχουν σε Σ.Δ.Ι.Τ, απευθύνονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την κάλυψη των χρηματοδοτικών τους αναγκών. Η Slijpercevic (2019), αναφέρει τις απαραίτητες προϋποθέσεις με βάση τις οποίες τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρηματοδοτούν τους ιδιώτες με τα αναγκαία κεφάλαια:

- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του έργου πρέπει να βρίσκεται εντός ενός σαφούς νομοθετικού πλαισίου, για την αποφυγή οποιασδήποτε επιπλοκής.
- Η κατανομή των κινδύνων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών να είναι σαφώς διατυπωμένη και καθορισμένη.
- Οι όροι για την υποκατάσταση ή αντικατάσταση του ανάδοχου του έργου, στην περίπτωση οποιουδήποτε είδους επιπλοκών, να είναι ξεκάθαρα διατυπωμένοι.
- Να μην προβλέπεται αναθεώρηση του αρχικού ποσού της χρηματοδότησης και οικονομική αναδιάρθρωση των έργων.
- Ύπαρξη σαφώς καθορισμένου χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης του έργου.
- Ύπαρξη εγγυητικών επιστολών και εγγυήσεων.
- Πρόβλεψη για ποινικές ρήτρες σε περίπτωση νομικών επιπλοκών που συνδέονται με τις εργασίες ή με τα φυσικά πρόσωπα που εμπλέκονται στο έργο.

- Ενεχυριασμός, από την πλευρά του αναδόχου του έργου, με τη μορφή εταιρικών μετοχών, για τη διασφάλιση του κινδύνου που αναλαμβάνει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με την δανειοδότηση.
- Δέσμευση ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου, για τη διασφάλιση της αποπληρωμής της παρεχόμενης χρηματοδότηση σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του ιδιώτη.
- Ύπαρξη ανεξάρτητου μηχανικού στα στάδια του σχεδιασμού και της υλοποίησης του έργου, με σκοπό τη διασφάλιση του αδιάβλητου της διαδικασίας.
- Η κατασκευαστική εταιρεία που θα συμμετέχει στη σύμβαση να έχει προ υπάρχουσα εμπειρία σε τέτοιου είδους έργα.
- Υποχρέωση ασφάλισης όλων των απαραίτητων παραμέτρων σε όλη τη διάρκεια της κατασκευής και λειτουργίας του έργου.

Το βασικό χρηματοπιστωτικό όργανο της Ε.Ε είναι η Ε.Τ.Επ και έχει κομβικό ρόλο στη ρύθμιση των οικονομικών ζητημάτων και των χρηματοδοτικών αναγκών των κρατών μελών. Την ίδια στιγμή έχει ως λειτουργικό στόχο τον περιορισμό και την αποφυγή του πληθωρισμού στην ευρωζώνη και τα λοιπά κράτη- μέλη. Ο ρόλος της Ε.Τ.Επ είναι να μεταβιβάζει μέρος των κεφαλαίων στα οποία έχει πρόσβαση μέσω των διεθνών αγορών κεφαλαίου, στα κράτη μέλη και τους ιδιωτικούς φορείς που αναζητούν χρηματοδότηση για την υλοποίηση έργων δημόσιου χαρακτήρα. Η Slijpercevic (2019), χαρακτηρίζει τη λειτουργία της Ε.Τ.Επ ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ αναφέρει ότι η δομή της μπορεί να συγκριθεί με αυτή μιας δημόσιας τράπεζας, όπου τον δημόσιο χαρακτήρα της τον συνθέτουν τα 27 κράτη- μέλη της Ε.Ε, τα οποία διαθέτουν από έναν εκπρόσωπο σε αυτή.

Η Ε.Τ.Επ είναι ο βασικός χρηματοδότης των Σ.Δ.Ι.Τ, με δεδομένο τον δημόσιο χαρακτήρα των έργων που υπάγονται στις συμβάσεις αυτής της μορφής. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2018), αναφέρει τις παρεχόμενες υπηρεσίες της Ε.Τ.Επ στο πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ:

- Χορήγηση χαμηλότοκων δανείων, μέσω των υφιστάμενων αναπτυξιακών προγραμμάτων, στους ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς που ενδιαφέρονται. Η περιορισμένη διαθεσιμότητα των πόρων και οι όροι υπαγωγής που αφορούν τη μορφή και τη λειτουργία του έργου, για την οποία θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης, είναι οι κύριοι λόγοι για τους οποίους δεν χρηματοδοτείται το σύνολο των Σ.Δ.Ι.Τ.

- Παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλευτικών υπηρεσιών στους ενδιαφερόμενους φορείς για να καλύψουν τους όρους δανειοδότησης του έργου.
- Παροχή εγγυήσεων και εγγυητικών επιστολών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που επιθυμούν να συμμετάσχουν στην χρηματοδότηση έργων Σ.Δ.Ι.Τ.
- Παροχή κεφαλαίων σε επιχειρήσεις χρηματοδοτώντας τα δάνεια των χρηματοπιστωτικών προγραμμάτων. Τα κεφάλαια αυτά διατηρούν τα επιτόκια σε χαμηλό επίπεδο, μειώνοντας με τον τρόπο αυτό την διάρκεια αποπληρωμής από τους δανειολήπτες, εξασφαλίζοντας την ίδια στιγμή το κέρδος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Κύριος προσανατολισμός της Ε.Τ.Επ είναι το δημόσιο συμφέρον και στο πλαίσιο αυτό διατηρεί μια ισορροπία ανάμεσα στον περιορισμό του κινδύνου για το δημόσιο και την απρόσκοπτη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, από τα οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η σταθερότητα της οικονομίας. Σύμφωνα με τους Akintoye και συν. (2015), όπως τους αναφέρει η Τσιριμπί (2022), βασική προτεραιότητα της Ε.Τ.Επ είναι η χρηματοδότηση έργων τα οποία επιταχύνουν της ευρωπαϊκή πολιτική, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την χρηματοδότηση έργων παραγωγής πράσινης ενέργειας για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Ε.Ε.

Ολοκληρώνοντας, οφείλουμε να επισημάνουμε πως η Ε.Τ.Επ, σε αντίθεση με τα ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έχει ως βασική προτεραιότητα την οικονομική βιωσιμότητα και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των έργων, έτσι ώστε να εκπληρώνονται οι ευρωπαϊκοί όροι για τις δημόσιες συμβάσεις στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης. Οι Manos και συν. (2014), συμφωνούν πως οι όροι της Ε.Τ.Επ παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με αυτούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εστιάζουν όμως και στη σημαντική τους διαφοροποίηση που αφορά την κερδοφορία, όπου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι η επίτευξη κέρδους μεγαλύτερου από το επιτόκιο χρηματοδότησης.

4.3 Η δομή της χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ

Όπως προαναφέρθηκε, οι Σ.Δ.Ι.Τ είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες συμβάσεις, με υψηλά κόστη συμμετοχής σε κάθε διαδικασία τους και απαιτούν ένα υψηλό και μη ανακτήσιμο επενδυτικό κεφάλαιο. Σύμφωνα με την Αγγελή (2014), όπως την αναφέρει η Γερασιμίδου (2020), οι απαραίτητοι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν για την βελτιστοποίηση του πλάνου χρηματοδότησης είναι οι εξής:

- Η εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την ολοκλήρωση του έργου.

- Η εξασφάλιση των απαραίτητων κεφαλαίων με το μικρότερο κόστος.
- Η ελαχιστοποίηση του πιστωτικού κινδύνου των ιδίων κεφαλαίων των χρηματοδοτών.
- Δημιουργία της κατάλληλης μερισματικής πολιτικής η οποία θα μεγιστοποιεί τα κέρδη των επενδυτών και ταυτόχρονα θα περιορίζει τον δανεισμό.
- Η εξασφάλιση όσο το δυνατό μεγαλύτερων φοροαπαλλαγών.
- Η ύπαρξη ικανών και ωφέλιμων χειρισμών στα θεσμικά θέματα.

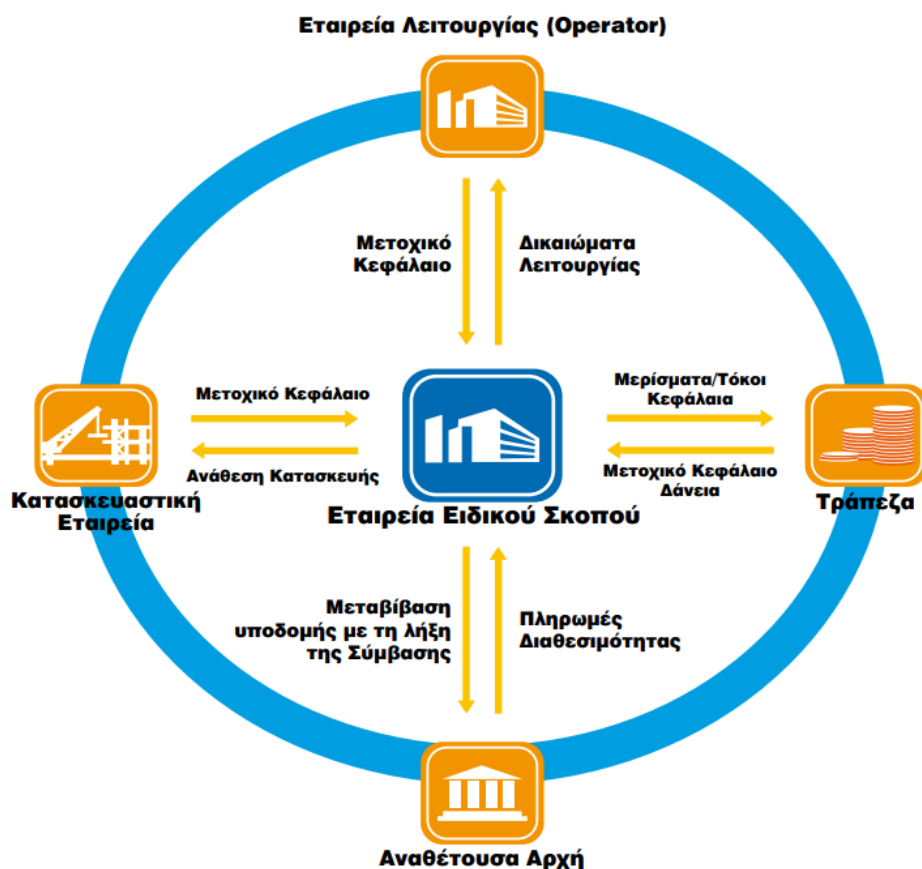
Η δομή της χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα, αφορά τη σύνθεση των απαραίτητων για το έργο κεφαλαίων και πιο συγκεκριμένα το ύψος των δανείων και τον τρόπο αποπληρωμής τους. Επίσης περιλαμβάνει την ανάλυση και τις απαραίτητες αποφάσεις σχετικά με τα διαφορετικού τύπου χρεόγραφα που θα χρησιμοποιηθούν, όπως για παράδειγμα ομολογίες ή δάνεια κλπ. Οι πηγές άντλησης κεφαλαίων και οι πάροχοί τους είναι οι παρακάτω (APMG International, 2022):

- Το Μετοχικό Κεφάλαιο: Το έργο χρηματοδοτείται από την εταιρεία που έχει εκδηλώσει την επιθυμία να το υλοποιήσει ή από έναν χρηματοοικονομικό επενδυτή που συμμετέχει συμπληρωματικά. Χρηματοδότης μπορεί, σε κάποιες περιπτώσεις, να είναι και το κράτος επενδύοντας σε μετοχές της Ε.Ε.Σ. Σε σπάνιες περιπτώσεις, στη χρηματοδότηση του έργου συμμετέχουν και μικροεπενδυτές μέσω δημόσιων προσφορών.
- Δανεισμός (Μακροπρόθεσμος- Βραχυπρόθεσμος): Ο δανεισμός προέρχεται κατά κύριο λόγο από τις εμπορικές τράπεζες ή από τις τράπεζες επενδύσεων. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε αναπτυξιακές τράπεζες όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, η Παναμερικανική Τράπεζα Επενδύσεων κλπ., οργανισμούς εξαγωγικών πιστώσεων, διμερείς αναπτυξιακές τράπεζες, εθνικές τράπεζες ανάπτυξης και εθνικούς χρηματοοικονομικούς φορείς (π.χ. η Brazilian Development Bank κ.α.). Αυτού του είδους οι οργανισμοί χρηματοδοτούν ή διευκολύνουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ, με την παροχή εγγυήσεων ή με την ασφάλιση του πιστωτικού κινδύνου. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2009), αναφέρει πως σε εξελιγμένες αγορές, διάφοροι θεσμικού τύπου επενδυτές όπως ασφαλιστικές εταιρείες και συνταξιοδοτικά ταμεία, παρέχουν χρηματοδότηση σε συμπράξεις Σ.Δ.Ι.Τ με τη μορφή ομολογιών.

Τα μακροπρόθεσμα δάνεια αποτελούν τη συνηθέστερη μορφή χρηματοδότησης, ενώ ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός χρησιμοποιείται από την Ε.Ε.Σ για την αναχρηματοδότησή της σε τακτά χρονικά διαστήματα, αν παραστεί αυτή η ανάγκη.

- Ομολογίες: Τα ομόλογα προέρχονται από τις αγορές κεφαλαίου και κυρίως από ασφαλιστικά/συνταξιοδοτικά ταμεία και από επενδυτές που έχουν τη δυνατότητα να διαθέσουν μεγάλα κεφάλαια, είτε με άμεση τοποθέτηση είτε με δημόσια εγγραφή.
- Λοιποί τρόποι χρηματοδότησης: Άλλες χρηματοδοτικές δομές σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ μπορεί να περιλαμβάνουν την λειτουργική χρηματοδοτική μίσθωση, πιστώσεις από προμηθευτές και χρηματοδοτήσεις προμηθευτών, με χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της περίπτωσης να αποτελεί η προεξόφληση γραμματίων από την μεριά του προμηθευτή με ή και χωρίς προσφυγή η κατάπτωση σε τρίτους (Τσιριμπί, 2022).

Στην εικόνα που ακολουθεί παρουσιάζεται μια σύνοψη της δομής χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ. Η Ε.Ε.Σ που έχει αναλάβει την υλοποίηση του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας, χρηματοδοτείται από ίδια κεφάλαια και από τραπεζικό δανεισμό. Την αποκλειστική ευθύνη για την ολοκλήρωση του έργου ή της υπηρεσίας την έχει η Ε.Ε.Σ, είτε με ίδια μέσα είτε με υπεργολαβίες, οι οποίες είναι εγκεκριμένες από την Αναθέτουσα Αρχή. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του έργου/υπηρεσίας, το δημόσιο καταβάλλει τμηματικά πληρωμές διαθεσιμότητας, ενώ οι χρήστες καταβάλλουν τέλη. Οι παραπάνω εισπράξεις χρησιμοποιούνται από την Ε.Ε.Σ για την αποπληρωμή των δανειακών της υποχρεώσεων και αν προκύψουν κέρδη, αυτά διατίθενται ως μέρισμα στους μετόχους της. Η ύπαρξη περαιτέρω κερδών δίνουν την επιθυμητή απόδοση από τα κεφάλαια που επενδύθηκαν (ΕΓΣΔΙΤ, 2006).

Πηγή: Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ, 2006

Εικόνα 4.1: Δομή χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ι.Τ

4.4 Το χρηματοδοτικό εργαλείο JESSICA

Ακολουθώντας την φιλοσοφία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μετάβαση από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στη χορήγηση δανειακών κεφαλαίων με πολύ ευνοϊκούς όρους και σε συνδυασμό με την ανάγκη για προσέλκυση κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα ως εγγύηση βιωσιμότητας των ανατιθέμενων επενδύσεων, το Υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με την Ε.Τ.Επ, προωθεί νέους καινοτόμους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς με κύριο χαρακτηριστικό τους τον πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα των διατιθέμενων κεφαλαίων, με σκοπό την επανεπένδυσή τους σε νέες επενδύσεις και δράσεις όταν αποπληρωθούν. Αυτού του τύπου χρηματοδοτικό εργαλείο αποτελεί και το JESSICA (ΕΣΠΑ, 2009).

JESSICA είναι το αγγλικό ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας « *Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas* » και η πρωτοβουλία αυτή αναπτύσσεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ε.Τ.Επ με την συνεργασία και της Τράπεζας Ανάπτυξης της Ευρώπης, ως ένα σημαντικό εργαλείο χρηματοδότησης. Δεν αποτελεί μια νέα πηγή

χρηματοδότησης, αλλά έρχεται να αξιοποιήσει τις υπάρχουσες επιχορηγήσεις, προκειμένου να υποστηριχθούν σχέδια για την αστική ανάπτυξη. Κύριος στόχος του εργαλείου JESSICA αποτελεί η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης, με την πρώτη πιλοτική εφαρμογή να εστιάζει στους Ο.Τ.Α, ενώ μακροπρόθεσμος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Το εργαλείο JESSICA δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη της Ε.Ε να χρησιμοποιήσουν ένα ποσοστό των επιχορηγήσεων που λαμβάνουν από αυτή, για να επενδύσουν σε έργα που εντάσσονται σε ολοκληρωμένα σχέδια για την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ, 2009).

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α) καταβάλλει τις χρηματοδοτήσεις του στα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (Τ.Α.Α), τα οποία με τη σειρά τους επενδύουν σε Σ.Δ.Ι.Τ ή άλλα έργα που εμπίπτουν σε σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Οι επενδύσεις αυτές λαμβάνουν είτε τη μορφή εισφοράς κεφαλαίων, είτε δανείων και εγγυήσεων. Με τον τρόπο αυτό οι διαχειριστικές αρχές έχουν το πλεονέκτημα να αναθέτουν τις απαραίτητες εργασίες για την υλοποίηση του JESSICA σε έμπειρους επαγγελματίες (ΕΣΠΑ, 2009).

Τα οφέλη του χρηματοδοτικού εργαλείου JESSICA είναι τα παρακάτω (ΕΣΠΑ, 2009):

- Ανακύκλωση των πόρων χρηματοδότησης: Καθώς οι πόροι του JESSICA έχουν επενδυθεί από Τ.Α.Α σε επιλέξιμα έργα, πριν από τη λήξη της περιόδου των διαρθρωτικών ταμείων, όλες οι επιστροφές και τα έσοδα από την επένδυση, μπορούν είτε να παρακρατούνται από τα Τ.Α.Α, είτε να επανεπενδύονται από τις διαχειριστικές αρχές, σε έργα αναζωογόνησης αστικών περιοχών. Σημαντική είναι και η δυνατότητα που παρέχει το JESSICA σε κράτη μέλη που κινδυνεύουν με μείωση των επιχορηγήσεων από την Ε.Ε, να αξιοποιούν μακροχρόνια τα κεφάλαια που τους διατίθενται.
- Μόχλευση: Σημαντικό πλεονέκτημα του χρηματοδοτικού εργαλείου JESSICA είναι η δυνητική προσέλκυση του ιδιωτικού τομέα, δημιουργώντας όχι μόνο νέες επενδύσεις, αλλά και την εισαγωγή πρόσθετης τεχνογνωσίας στην υλοποίηση και διαχείριση έργων. Τέλος, παρά το γεγονός ότι το JESSICA επιτρέπει την μετατροπή των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων σε νέες επενδύσεις, αυτές δεν επιστρέφονται στην Επιτροπή και δεν θεωρούνται δημόσιο χρέος.

- Ευελιξία: Η ευελιξία του JESSICA προκύπτει αφενός από τη διεύρυνση του φάσματος των επιλέξιμων δαπανών και αφετέρου από το γεγονός ότι οι πόροι του μπορούν να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις υπό μορφή ιδίων κεφαλαίων, δανείων ή εγγυήσεων.
- Τεχνογνωσία και δημιουργικότητα: Το εργαλείο JESSICA δίνει τη δυνατότητα στα κράτη- μέλη και στις διαχειριστικές αρχές να αξιοποιήσουν την εμπειρία του ιδιωτικού και του τραπεζικού τομέα. Επίσης, δρα καταλυτικά σε αστικές περιοχές, ενισχύοντας την αγορά επενδύσεων και συμπληρώνοντας, με τον τρόπο αυτό, άλλες πρωτοβουλίες ή πηγές χρηματοδότησης που υφίστανται στα κράτη- μέλη. Ωστόσο, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα απαιτεί την εφαρμογή των κανόνων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.

Ο συνοπτικός οδηγός της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ (2006), αναφέρει πως «*το πρόγραμμα JESSICA προωθεί τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στους παρακάτω τομείς:*

- *Στις αστικές υποδομές, όπως για παράδειγμα την ύδρευση, την επεξεργασία λυμάτων, την ενέργεια και τις μεταφορές.*
- *Σε χώρους που προορίζονται για τουριστική, πολιτιστική ή οποιαδήποτε άλλη βιώσιμη χρήση.*
- *Στην αναβάθμιση βιομηχανικών περιοχών στις οποίες είναι απαραίτητες οι εργασίες ανάπλασης, απορρύπανσης και εκκαθάρισης του χώρου.*
- *Στην κατασκευή πανεπιστημιακών κτιρίων και διάφορων άλλων εξειδικευμένων κτιριακών εγκαταστάσεων.*
- *Στην αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης».*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ στην Εκπαίδευση

5.1 Εισαγωγικά σχόλια

Η εκπαίδευση αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, την βελτίωση της παραγωγικότητας και την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η καθοριστική της συμβολή στους παραπάνω τομείς αποτελεί και στρατηγικό στόχο των κυβερνήσεων παγκοσμίως. Στο παραπάνω πλαίσιο, σχολικές υποδομές και εκπαιδευτικά συστήματα παρέχονται και χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από το δημόσιο. Παρόλα αυτά, η ανεπάρκεια των κρατικών προϋπολογισμών και τα στενά δημοσιονομικά πλαίσια, αδυνατούν να καλύψουν την συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για εκπαίδευση με αποτέλεσμα ο δημόσιος τομέας να αναζητά καινοτόμες συμπράξεις με τον ιδιωτικό τομέα.

Όπως προαναφέρθηκε, οι Σ.Δ.Ι.Τ είναι ένας τρόπος παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, που είναι στην αρμοδιότητα του κράτους, από τον ιδιωτικό τομέα, χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα και την ιδιωτικοποίηση αυτών. Στο πλαίσιο των συμπράξεων αυτού του τύπου, τα θεμελιώδη δημόσια αγαθά εξακολουθούν να παρέχονται από τον δημόσιο τομέα. Ο Latham (2009), αναφέρει πως η προώθηση της χρηματοδότησης και της αύξησης της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας, της ισότητας και της λογοδοσίας, των υπηρεσιών που παρέχονται τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα, χωρίς ο ρόλος του ενός να περιορίζει τον ρόλο του άλλου, αποτελούν τους κύριους στόχους των Σ.Δ.Ι.Τ.

Ένας από τους στόχους των Σ.Δ.Ι.Τ στον τομέα της εκπαίδευσης είναι να δώσουν στους μαθητές την δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικές υπηρεσίες και η παροχή καλύτερων και ασφαλέστερων συνθηκών εκπαίδευσης. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στην χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, είναι περισσότερο αναγκαιότητα και όχι εναλλακτική λύση, εξαιτίας της υπερβολικής ζήτησης. Παράλληλα, στις χώρες υψηλού εισοδήματος, οι γονείς των μαθητών απαιτούν ένα υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, συνδυασμένο με σύγχρονες και ποιοτικές σχολικές εγκαταστάσεις, ενώ την ίδια στιγμή η περιορισμένη χρηματοδότηση της παιδείας από το κράτος και η επιθυμία για καινοτομία, οδηγούν τις κυβερνήσεις στον ιδιωτικό τομέα, για να αντλήσουν χρηματοδότηση και τεχνογνωσία.

Μια ακόμη πρόκληση των αναπτυσσόμενων χωρών είναι η εισροή και η διατήρηση των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία και η παροχή σύγχρονης και κατάλληλης μορφής εκπαίδευση σε αυτούς. Στο παραπάνω πλαίσιο, πολλές κυβερνήσεις άρχισαν να εξετάζουν το

ενδεχόμενο της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα σε επίπεδο χρηματοδότησης και βελτιστοποίησης των εκπαιδευτικών παροχών (La Rocque, 2008).

Αρκετοί είναι οι λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν στην υιοθέτηση συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στο πλαίσιο δυο, σχετικά σύγχρονων, τρόπων διακυβέρνησης και μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα, το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ (Ν.Δ.Μ) και τη Δημόσια Διακυβέρνηση. Η κίνηση του Ν.Δ.Μ γεννήθηκε το 1991 από τον Hood και σύμφωνα με τους John (2000) και Hood (1991) όπως τους αναφέρει η Ραμαντζά (2009), έχει δυο χαρακτηριστικά, την εξωτερική ανάθεση εργασιών σε ιδιώτες και τον διαχωρισμό της χάραξης στρατηγικής από την εφαρμογή της. Η προσέγγιση του Ν.Δ.Μ θεωρεί ότι η υιοθέτηση των Σ.Δ.Ι.Τ μπορεί να γίνει για τους εξής λόγους:

- Αύξηση της διαθεσιμότητας και της αποδοτικότητας των οικονομικών πόρων για την παροχή της εκπαίδευσης.
- Επιτρέπει στις κυβερνήσεις να επικεντρωθούν στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών όπου έχουν το συγκριτικό πλεονέκτημα (στρατηγικός σχεδιασμός, άσκηση πολιτικής, σχεδιασμός προγραμμάτων σπουδών κλπ.), την στιγμή που ο ιδιωτικός τομέας είναι αποκλειστικός υπεύθυνος για την παροχή υπηρεσιών.
- Επιτρέπει την χρήση καινοτομιών, εστιάζοντας στις εκροές και όχι στην διαδικασία.
- Επιτρέπει στις κυβερνήσεις αν αποφεύγουν λειτουργικούς περιορισμούς, όπως για παράδειγμα αυτούς που σχετίζονται με τον συνδικαλισμό και περιττές ρυθμίσεις για την απασχόληση.
- Εισαγωγή του ανταγωνισμού στις δημόσιες υπηρεσίες, επιτυγχάνοντας καινοτομία και αποδοτικότητα.

Αντίθετα, η προσέγγιση της Δημόσιας Διακυβέρνησης εστιάζει στην διαφάνεια, στην λογοδοσία και τη βιωσιμότητα στη Δημόσια Διοίκηση. Συνεπώς, οι λόγοι για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα είναι οι παρακάτω:

- Η δημόσια εκπαίδευση μπορεί να αξιοποιήσει την τεχνογνωσία, τις δεξιότητες και την καινοτομία του ιδιωτικού τομέα, μέσω δικτύων πολιτικής.
- Η μείωση της διαφθοράς και της πολιτικοποίησης της πολιτικής.
- Η διαφάνεια, η λογοδοσία και η ορθή χρήση των πόρων.
- Να προωθήσει την συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων, ακόμα και των ίδιων των πολιτών, στον δημόσιο διάλογο για την παιδεία.

Οι κυβερνήσεις μπορούν να έχουν ως οδηγό οποιαδήποτε από τις παραπάνω μεταρρυθμιστικές προσεγγίσεις του δημόσιου τομέα όταν υιοθετούν Σ.Δ.Ι.Τ. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότερες κυβερνήσεις συνδυάζουν και τις δυο καθώς υπάρχουν αρκετά κοινά σημεία. Για παράδειγμα, η χρήση καινοτομιών στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών, είναι ένα στοιχείο που εξετάζεται τόσο στα πλαίσια του Ν.Δ.Μ όσο και στα πλαίσια της Δημόσιας Διακυβέρνησης. Ωστόσο, οι δυο προαναφερθείσες προσεγγίσεις δεν συμφωνούν όσον αφορά τους μηχανισμούς που οδηγούν στην καινοτομία. Πιο συγκεκριμένα, το μοντέλο του Ν.Δ.Μ θεωρεί ότι ο ανταγωνισμός και η αγορά αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις για την καινοτομία, σε αντίθεση με την Δημόσια Διακυβέρνηση που εστιάζει στην συνεργασία και στα δίκτυα πολιτικής.

5.2 Οι μορφές των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση

Ο κύριος λόγος για την ανάπτυξη των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση είναι η παροχή ισότιμης πρόσβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία και η βελτίωση των αποτελεσμάτων της, ιδιαίτερα στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναδείξουμε τον τρόπο με τον οποίο οι διάφοροι τύποι Σ.Δ.Ι.Τ συμβάλλουν στην επίτευξη των παραπάνω σκοπών, σε διαφορετικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζουμε το πώς χρησιμοποιούνται αυτού του τύπου οι συμπράξεις έτσι ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι να αναλαμβάνουν το ποσοστό ευθύνης τους και πως αυτές μπορούν να σχεδιαστούν για να βελτιώνουν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Στην ανάλυσή μας ορίζουμε την σύναψη συμβάσεων ως τη διαδικασία στην οποία το κράτος προμηθεύεται εκπαιδευτικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση σε καθορισμένη ποσότητα και ποιότητα, για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και με συμφωνημένο τίμημα, από έναν ιδιωτικό φορέα.

Η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την ανάπτυξη (2004), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παροχή υπηρεσιών, στους πολίτες χαμηλού εισοδήματος, μπορούν να παρασχεθούν με μεγαλύτερη επιτυχία όταν οι πολίτες, οι πάροχοι και οι κυβερνήσεις είναι υπόλογοι ο ένας στον άλλο. Οι Σ.Δ.Ι.Τ μπορούν να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες με την σαφή ανάθεση των αρμοδιοτήτων στους εμπλεκόμενους, προσδιορίζοντας τους στόχους των εκροών, συγκεντρώνοντας πληροφορίες σχετικές με την πρόοδο του έργου και εξασφαλίζοντας την εφαρμογή των όρων της σύμβασης.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ εφαρμόζονται στην εκπαίδευση σε όλο τον κόσμο. Ο Savas (2000), αναφέρει πως ορισμένες κυβερνήσεις αγοράζουν υπηρεσίες ως εισροές στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως για παράδειγμα, η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, το management, ο σχεδιασμός

προγραμμάτων σπουδών και η χρήση ιδιωτικών σχολικών εγκαταστάσεων. Άλλες κυβερνήσεις κάνουν χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαιδευτική διαδικασία, παραχωρώντας στον ιδιώτη την διαχείριση και την λειτουργία των σχολικών κτιρίων. Τέλος, υπάρχουν και συμβάσεις κατά τις οποίες το κράτος αγοράζει την παροχή εκπαίδευσης για συγκεκριμένες ομάδες μαθητών.

Οι προκλήσεις και τα πιθανά οφέλη των συμπράξεων που αφορούν τα στάδια των εισροών, των διαδικασιών και των εκροών είναι διαφορετικές και θα συζητηθούν στη συνέχεια. Παρακάτω, εξετάζουμε κάθε τύπο εκπαιδευτικών υπηρεσιών για τις οποίες ο δημόσιος τομέας μπορεί να συνάψει συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ.

Υπηρεσίες διαχείρισης (management)

Το ιεραρχικό μοντέλο διοίκησης και οι αδυναμίες που αυτό παρουσιάζει σε διοικητικό, διαχειριστικό, λειτουργικό και υποστηρικτικό επίπεδο, αποτελεί τροχοπέδη στην βελτίωση των επιδόσεων των δημόσιων σχολείων. Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, οι κυβερνήσεις αναθέτουν τη λειτουργία του management των σχολικών μονάδων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτού του τύπου Σ.Δ.Ι.Τ, ο ιδιώτης εταίρος αναλαμβάνει την παροχή υπηρεσιών οικονομικής διαχείρισης, διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, ηγεσίας και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και στρατηγικής. Όλο το υπόλοιπο, μη διευθυντικό προσωπικό, παραμένει στον δημόσιο τομέα. Η παροχή των παραπάνω υπηρεσιών έχει αρκετά πλεονεκτήματα για την δημόσια εκπαίδευση, όπως για παράδειγμα η ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και η εισαγωγή καινοτόμων ιδεών από τον ιδιωτικό τομέα, απελευθερώνοντας με τον τρόπο αυτό τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς των σχολείων από το αυστηρό γραφειοκρατικό μοντέλο διοίκησης. Επίσης μπορούν να προωθήσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των ιδιωτών που ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στην σύμβαση και τέλος επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να καθορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις, έτσι ώστε να μπορεί να αλλάξει ανάδοχο, όταν αυτές δεν ικανοποιούνται (Patrinos και συν., 2009).

Οι Σ.Δ.Ι.Τ στο πεδίο του management μπορούν να λειτουργήσουν, αλλά οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι εκ φύσεως δύσκολο να ανατεθούν σε τρίτους. Ο καθορισμός και η αξιολόγηση της απόδοσης των manager, ξεχωριστά από τον ίδιο τον οργανισμό, είναι μια δύσκολη διαδικασία. Καθώς είναι πολλοί οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση μιας σχολικής μονάδας, εκτός από το management, θα ήταν αδόκιμο να αποδώσουμε οποιαδήποτε αλλαγή στην απόδοση της σχολικής μονάδας σε αυτό (Patrinos και συν., 2009).

Υπηρεσίες για τους επαγγελματίες της εκπαίδευσης

Όπως αναφέρουν οι Patrinos και συν.(2009), οι συμπράξεις για παροχή υπηρεσιών όπως για παράδειγμα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ο σχεδιασμός των σχολικών εγχειριδίων και των προγραμμάτων σπουδών, η πιστοποίηση ποιότητας και διάφορες άλλες υπηρεσίες, είναι απλές και συνήθως έχουν επιτυχημένη έκβαση. Ως βασικό τους πλεονέκτημα μπορούμε να αναγνωρίσουμε την εισαγωγή της τεχνογνωσίας του ιδιωτικού τομέα, προς όφελος της δημόσιας εκπαίδευσης. Το περιεχόμενο και ο έλεγχος των συμπράξεων είναι κρίσιμα στοιχεία για την αγορά των υπηρεσιών, που χρησιμοποιούνται ως εισροές στην εκπαιδευτική διαδικασία, από το κράτος. Οι εισροές αυτές μπορούν εύκολα να καθοριστούν σε συμβατικούς όρους και η απόδοση των αναδόχων μπορεί να αξιολογηθεί αποτελεσματικά. Με άλλα λόγια, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών καθορίζεται στη σύμβαση και προβλέπονται κυρώσεις όταν ο ανάδοχος αποτύχει να παράσχει το απαιτούμενο επίπεδο ποιότητας.

Η ύπαρξη πολλών πάροχων υπηρεσιών αυτού του είδους και η ύπαρξη κυρώσεων, αυξάνουν το επίπεδο του ανταγωνισμού, δίνοντας έτσι το κίνητρο στους ιδιώτες να μεγιστοποιούν την απόδοσή τους. Τέλος, καθώς ο δημόσιος τομέας μπορεί να αναθέσει την παροχή υπηρεσιών για περισσότερα από ένα σχολεία, μπορεί να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας, μειώνοντας το κόστος και για τα δυο μέρη της σύμβασης.

Οι υπηρεσίες που προαναφέρθηκαν παρέχονται από το προσωπικό του δημόσιου τομέα και η μεταβίβασή τους στον ιδιώτη μπορεί να αποτελέσει μια δύσκολη διαδικασία. Η διαχείριση και η αποδοχή των αλλαγών από τους δημοσίους υπαλλήλους συναντάει αντίσταση εξαιτίας της έλλειψης εξοικείωσης, τον φόβο για την αποτελεσματικότητά τους και την προσκόλλησή τους σε προγενέστερες διαδικασίες. Ωστόσο, αν επιτευχθεί η αποδοχή των συμπράξεων για την ανάθεση επαγγελματικών υπηρεσιών, τα αποτελέσματα είναι θετικά και σε αυτά περιλαμβάνονται η εξοικονόμηση κόστους, η βελτίωση της ποιότητας και η εξοικονόμηση χρόνου για την εκπαιδευτική διαδικασία (Παγκόσμια Τράπεζα, 2006).

Υπηρεσίες υποστήριξης

Υπηρεσίες όπως για παράδειγμα η συντήρηση των σχολικών κτιρίων, η μεταφορά των μαθητών προς και από το σχολείο και τα σχολικά γεύματα, είναι συχνά δαπανηρές για το κράτος. Η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας (2006) αναφέρει πως σε μελέτες που έχει γίνει ανάλυση κόστους, βρέθηκε πως το κόστος των παραπάνω υπηρεσιών είναι σημαντικά υψηλότερο στα δημόσια από ότι στα ιδιωτικά σχολεία. Το ποσοστό του βοηθητικού

προσωπικού στα δημόσια σχολεία είναι πολλές φορές υψηλό και διάφορες μελέτες έχουν αποδείξει ότι οι μισθοί είναι υψηλότεροι σε σχέση με αυτούς στα ιδιωτικά σχολεία. Σε απάντηση, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναθέτουν όλο και περισσότερο σε τρίτους τις παραπάνω υπηρεσίες, με σκοπό να αυξήσουν τη σχέση κόστους – αποτελεσματικότητας, να απελευθερώσουν τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους και να αυξήσουν το διαθέσιμο χρόνο των εκπαιδευτικών, προς όφελος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Με την ανάθεση των υπηρεσιών υποστήριξης, ο δημόσιος τομέας επωφελείται της εμπειρίας, της τεχνογνωσίας και της αποτελεσματικής οργάνωσης του ιδιώτη, ενώ την ίδια στιγμή γίνεται και χρήση των οικονομικών κλίμακας, στην περίπτωση που η παροχή των υπηρεσιών από τον ανάδοχο γίνεται σε πολλές σχολικές μονάδες. Σημαντική είναι και η παράμετρος ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επικεντρωθούν αποκλειστικά στη διδασκαλία. Τέτοιου είδους αναθέσεις πραγματοποιούνται σε πολλές χώρες του κόσμου, για παράδειγμα τα δημόσια σχολεία των αναπτυγμένων χωρών δεν παρέχουν ποτέ υπηρεσίες σίτισης (Patrinos και συν., 2009).

Επιχειρησιακές/ Οργανωτικές υπηρεσίες

Ορισμένες κυβερνήσεις αναθέτουν σε ιδιώτες την διαχείριση ενός ευρύτερου φάσματος αρμοδιοτήτων, οι οποίες στην ουσία καλύπτουν τη λειτουργία ενός ολόκληρου δημόσιου σχολείου. Σε αυτού του τύπου τις συμπράξεις, ο ιδιώτης εταίρος διαχειρίζεται, όχι μόνο τις λειτουργίες της σχολικής μονάδας, αλλά και το προσωπικό (Παγκόσμια Τράπεζα, 2006). Ο στόχος αυτών των συμβάσεων είναι να απελευθερωθούν τα σχολεία από το στενό πλαίσιο των δημόσιων υπηρεσιών, δίνοντάς τους έτσι μεγαλύτερη αυτονομία και τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τη γνώση και την εμπειρία όλων των εμπλεκόμενων, όπως για παράδειγμα οι σύλλογοι γονέων και οι τοπικές κοινότητες. Σε πολλές περιπτώσεις όπου υπάρχει αυτοδιοίκηση των σχολείων, οι κοινότητες συμμετέχουν ενεργά στην συντήρηση και τη βελτίωση των σχολικών εγκαταστάσεων.

Οι συμβάσεις ανάθεσης υπηρεσιών λειτουργίας εφαρμόζονται συνήθως σε «προβληματικές περιοχές», καθιστώντας τις ως έναν μηχανισμό για την βελτίωση των σχολικών μονάδων με προβλήματα απόδοσης. Τέλος, όπως αναφέρει ο Barrera-Osorio (2007), αυτού του τύπου οι συμβάσεις απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Εκπαιδευτικές υπηρεσίες

Πλήθος κυβερνήσεων, αντί να αναθέσουν σε ιδιώτες την λειτουργία μιας σχολικής μονάδας, αναθέτουν την εκπαιδευτική διαδικασία στα ιδιωτικά σχολεία, αγοράζοντας με τον

τρόπο αυτό εκπαιδευτικές εκροές. Η πιο συνηθισμένη μορφή παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών είναι με το σύστημα των vouchers, όπου το κράτος παρέχει στον μαθητή ένα ποσό ίσης αξίας με αυτό της κατά κεφαλήν δαπάνης του κράτους για την εκπαίδευση και ο μαθητής το εξαργυρώνει και εγγράφεται σε σχολείο της επιλογής του, δημόσιο ή ιδιωτικό (Μπουζάκης, 2005).

Με την διάθεση των vouchers οι κυβερνήσεις μπορούν να αυξήσουν το ποσοστό φοίτησης των μαθητών χωρίς το οικονομικό κόστος του εξοπλισμού και της κατασκευής νέων σχολικών κτιρίων. Συνεπώς, η ανάθεση εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε ιδιώτες περιλαμβάνει τη χρήση δημόσιων πόρων για τη χρηματοδότηση της εγγραφής των μαθητών σε ιδιωτικά ή δημόσια σχολεία. Αυτός ο τύπος των συμβάσεων στοχεύει σε ομάδες μαθητών οικονομικά ασθενέστερων οικογενειών και μειονότητες (Patrinos και συν., 2009).

Οι συμβάσεις αυτού του είδους ενισχύουν τη λογοδοσία και τη διαφάνεια με δύο τρόπους. Πρώτον, εξαιτίας της δυνατότητας των γονέων να επιλέγουν μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων, τα σχολεία δέχονται ανταγωνιστικές πιέσεις, βελτιώνοντας τις υπηρεσίες τους. Επιπλέον η λογοδοσία διασφαλίζεται και από την προ υπάρχουσα διεύθυνση καθώς και άλλες μορφές εποπτείας, όπως για παράδειγμα τα σχολικά συμβούλια, οι σύλλογοι γονέων κ.λπ. (Παγκόσμια Τράπεζα, 2006).

Εγκαταστάσεις

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, οι Σ.Δ.Ι.Τ εφαρμόζονται ευρέως για την κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων για την στέγαση υπηρεσιών του δημόσιου τομέα. Στον τομέα της εκπαίδευσης, το κράτος είναι ο κύριος και πολλές φορές ο αποκλειστικός πάροχος των σχολικών υποδομών με αποτέλεσμα το υψηλό δημοσιονομικό κόστος. Σε αυτή την περίπτωση, η ανάθεση της χρηματοδότησης και της κατασκευής των κτιριακών υποδομών σε ιδιώτες επιτρέπει στο δημόσιο να αποπληρώσει το κόστος των πάγιων επενδύσεων σε βάθος χρόνου, καταβάλλοντας περιοδικές πληρωμές.

Το κόστος της επένδυσης εξαρτάται άμεσα από τις πληρωμές του κράτους. Αυτή η σχέση με τον δημόσιο εταίρο και συνεπώς με τις μεταβαλλόμενες πολιτικές του, καθιστά την επένδυση στην κατασκευή σχολικών υποδομών μια επένδυση υψηλού ρίσκου για τους ιδιώτες (Παγκόσμια Τράπεζα, 2006). Για το λόγο αυτό, στους όρους της σύμβασης περιλαμβάνονται ρυθμίσεις οι οποίες ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο αθέτησης των υποχρεώσεων του κράτους, κάνοντας έτσι την επένδυση ασφαλέστερη και πιο ελκυστική για τον ιδιώτη.

Το εύρος των ευθυνών που αναλαμβάνει ο ιδιωτικός τομέας διαφέρει ανάλογα με τη σύμβαση, και παρόμοιες συμβάσεις έχουν συχνά διαφορετικές ονομασίες. Για παράδειγμα, οι συμβάσεις κατασκευής-λειτουργίας-μεταβίβασης αναφέρονται συχνά και ως σχεδιασμός-κατασκευή- χρηματοδότηση- λειτουργία. Στο πλαίσιο των συμπράξεων της μορφής κατασκευή- λειτουργία- μεταβίβαση, που αποτελεί και τον συνηθέστερο τύπο σύμπραξης, ο ιδιωτικός τομέας χρηματοδοτεί, σχεδιάζει, κατασκευάζει και λειτουργεί μια δημόσια σχολική υποδομή, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα (για παράδειγμα, 25 έως 30 έτη), το οποίο έχει οριστεί στη σύμβαση. Στο τέλος της συμβατικής περιόδου, η κυριότητα της σχολικής εγκατάστασης μεταβιβάζεται στο δημόσιο. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι βασικοί τύποι συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ στην κατασκευή υποδομών στην εκπαίδευση.

Τύπος Σύμπραξης	Χαρακτηριστικά
Παραδοσιακού τύπου συμπράξεις	Η κυβέρνηση συνάπτει σύμβαση με έναν ιδιώτη εταίρο για το σχεδιασμό και την κατασκευή μιας σχολικής υποδομής, σύμφωνα με συγκεκριμένες απαιτήσεις.
O.M	Η Κυβέρνηση συνάπτει σύμβαση με έναν ιδιώτη εταίρο, για τη διαχείριση και συντήρηση μιας δημόσιας σχολικής μονάδας
B.O.T	Ο ιδιώτης εταίρος αναλαμβάνει την χρηματοδότηση, την λειτουργία, τη συντήρηση και τη διαχείριση των σχολικών υποδομών, εισπράττοντας τέλη χρήσης για όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Στο τέλος της σύμβασης, οι υποδομές περιέρχονται στην ιδιοκτησία του δημοσίου
B.O.O	Η κυβέρνηση είτε μεταβιβάζει την κυριότητα και την ευθύνη για μια υφιστάμενη εγκατάσταση ή συνάπτει συμβάσεις με έναν ιδιώτη εταίρο για την κατασκευή, την ιδιοκτησία, την εκμετάλλευση και τη λειτουργία της νέας εγκατάστασης στο διηνεκές.
L.O.O	Ο ιδιώτης εταίρος μισθώνει μια εγκατάσταση στην κυβέρνηση για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια, μετά τη λήξη της οποίας, η ιδιοκτησία περιέρχεται στο δημόσιο
B.B.O	Ο ιδιώτης αγοράζει από το δημόσιο μια σχολική υποδομή και στη συνέχεια το επεκτείνει ή το ανακαινίζει και το εκμεταλλεύεται για την συμβατική περίοδο
D.B.O	Η Κυβέρνηση χρηματοδοτεί τον ιδιώτη και αυτός με την σειρά του σχεδιάζει, κατασκευάζει και λειτουργεί την εγκατάσταση για την διάρκεια της σύμβασης, κατά την οποία η κυριότητα ανήκει στο δημόσιο

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα 2006, με επεξεργασία

Πίνακας 5.1: Οι τύποι Σ.Δ.Ι.Τ στις υποδομές της εκπαίδευσης

Αν και οι τύποι των συμβάσεων μπορεί να έχουν σημαντικές διαφορές, οι ΣΔΙΤ με επίκεντρο τις υποδομές μοιράζονται αρκετά χαρακτηριστικά (Patrinos και συν., 2009):

- Η ιδιωτική κοινοπραξία επιλέγεται μέσω ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών.
- Οι εταίροι του ιδιωτικού τομέα επενδύουν στο σχολείο υποδομές και παρέχουν συναφείς υπηρεσίες (για παράδειγμα, συντήρηση κτιρίων).
- Η κυβέρνηση διατηρεί την ευθύνη για την παροχή βασικών υπηρεσιών, όπως η εκπαιδευτική διαδικασία.
- Οι συμπράξεις μεταξύ της κυβέρνησης και του ιδιώτη εταίρου διέπονται από μακροχρόνιες συμβάσεις που καθορίζουν τις υπηρεσίες/ έργα που πρέπει να παρέχει ο ιδιώτης ανάδοχος και τα πρότυπα που πρέπει να πληροί.
- Στις συμβάσεις αυτού του τύπου, ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει συχνά διάφορες λειτουργίες όπως τον σχεδιασμό, την κατασκευή, την συντήρηση και την απασχόληση βοηθητικού προσωπικού.
- Οι πληρωμές στο πλαίσιο της σύμβασης εξαρτώνται από την επιτυχία του ιδιωτικού φορέα να παρέχει υπηρεσίες ή έργα, η ποιότητα και οι απαιτούμενες προδιαγραφές των οποίων έχουν καθοριστεί στους όρους της σύμβασης (πληρωμές διαθεσιμότητας).

ΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ αυτού του τύπου παρουσιάζουν αρκετά πλεονεκτήματα. Η υλοποίηση των σχολικών υποδομών ολοκληρώνονται ταχύτερα από ότι στο πλαίσιο των παραδοσιακών συμβάσεων, με την προϋπόθεση του σωστού προγραμματισμού και διάθεσης των απαραίτητων κεφαλαίων σε όλη τη διάρκεια του έργου. Η χρήση αυτών των συμβάσεων στην εκπαίδευση έχει θετικά αποτελέσματα στο σύνολο του τομέα και όχι μόνο στο επίπεδο των υποδομών. Για παράδειγμα, η συμμετοχή των ιδιωτών στην χρηματοδότηση και την υλοποίηση εγκαταστάσεων, έχει συχνά ως αποτέλεσμα καλύτερα συντηρημένα κτίρια, τα οποία δεν χρίζουν δαπανηρών για τον δημόσιο τομέα επισκευών και αυτή η εξοικονόμηση πόρων θα ενισχύσει άλλα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Παρόλα αυτά, οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις που απορρέουν από την ανάθεση της χρηματοδότησης και της κατασκευής εκπαιδευτικών υποδομών, είναι δύσκολα διαχειρίσιμες από τον δημόσιο εταίρο και ελλοχεύει ο κίνδυνος της αδυναμίας αποπληρωμής των οφειλών, καθιστώντας τα δάνεια των ιδιωτών πολύ δαπανηρά. Πολλές κυβερνήσεις αποτυγχάνουν να ορίσουν και να διατηρήσουν ένα επίπεδο τιμών στις παρεχόμενες από τον ιδιώτη υπηρεσίες, το οποίο θα διασφαλίσει την οικονομική βιωσιμότητα του έργου και την ικανότητα του ιδιώτη να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η παραπάνω δυσκολία εντείνεται στην περίπτωση που οι κυβερνήσεις έχουν κάνει λάθος στον προϋπολογισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων, γεγονός

που οδηγεί πολλές φορές σε υπέρογκες περιοδικές πληρωμές για τη χρήση των εγκαταστάσεων που παρέχει ο ιδιώτης (Patrinos και συν., 2009).

Συνδυασμός παροχής εγκαταστάσεων και εκπαιδευτικών υπηρεσιών

Μια άλλη μορφή Σ.Δ.Ι.Τ που ορισμένες κυβερνήσεις έχουν χρησιμοποιήσει στους τομείς κοινωνικού ενδιαφέροντος, κυρίως στον τομέα της υγείας, αλλά όχι ακόμη στην εκπαίδευση, είναι η σύναψη συμβάσεων με ιδιώτες ώστε αυτοί να παρέχουν και να διαχειρίζονται εγκαταστάσεις, που σχετίζονται με την παροχή των αναγκαίων υπηρεσιών και υποδομών. Ουσιαστικά, το δημόσιο εφαρμόζει ταυτόχρονα δύο μορφές σύμβασης με τον ίδιο ιδιώτη εταίρο, μια σύμβαση για τη χρηματοδότηση, την ανάπτυξη και την διαθεσιμότητα των εγκαταστάσεων και μια σύμβαση για την παροχή των ανάλογων υπηρεσιών. Η λογική σε αυτού του τύπου τις συμβάσεις, είναι ότι επιτρέπει στις κυβερνήσεις να εξασφαλίσουν τις αναγκαίες επενδύσεις κεφαλαίου, ενώ την ίδια στιγμή παρέχουν στον ιδιώτη εταίρο ένα σημαντικό κίνητρο για την οργάνωση και την παροχή υπηρεσιών όσο το δυνατόν αποδοτικότερα. Τα κέρδη του ιδιώτη αν επιτύχει την απαιτούμενη από τη σύμβαση απόδοση, τόσο από την κατασκευή όσο και από τη λειτουργία των σχολικών εγκαταστάσεων, μπορεί να αντισταθμίσει το γεγονός ότι αντιμετωπίζουν υψηλότερο κόστος δανεισμού από ότι το δημόσιο (Patrinos και συν., 2009).

5.3 Πιθανά οφέλη και μειονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση

Η σχετική βιβλιογραφία για την χρήση των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση αναφέρει τα παρακάτω οφέλη της παροχής υπηρεσιών και της υλοποίησης έργων στον τομέα αυτό (Patrinos και συν., 2009).

- Οι Σ.Δ.Ι.Τ μπορούν δημιουργήσουν ανταγωνισμό στην αγορά της εκπαίδευσης. Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να ανταγωνίζεται τον δημόσιο τομέα για την προσέλκυση μαθητών. Η αύξηση του ανταγωνισμού θα δώσει κίνητρο στα δημόσια σχολεία να βελτιώσουν το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Οι ρυθμίσεις και οι συμβάσεις των Σ.Δ.Ι.Τ είναι πιο ευέλικτες από αυτές του δημόσιου τομέα. Οι δημόσιες σχολικές μονάδες έχουν λιγότερη αυτονομία και ευελιξία στις προσλήψεις των εκπαιδευτικών και στη γενικότερη οργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών. Οι συμπράξεις μπορεί να είναι η καλύτερη επιλογή για την επίτευξη της ισορροπίας μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς για εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Η ευελιξία στη σύναψη συμβάσεων με τους εκπαιδευτικούς αποτελεί το κύριο κίνητρο για τις Σ.Δ.Ι.Τ.

- Οι κυβερνήσεις μπορούν να επιλέγουν τους ιδιώτες εταίρους σε μια Σ.Δ.Ι.Τ μέσω ανοικτών διαδικασιών προσφορών, καθορίζοντας συγκεκριμένες απαιτήσεις για τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες και τα έργα υποδομής που επιθυμεί να παραχωρήσει. Οι συμβάσεις, συχνά, περιλαμβάνουν μετρήσιμα αποτελέσματα και ρήτρες που καθορίζουν τους όρους για την παροχή μιας υποδομής ή υπηρεσίας σε συγκεκριμένα επίπεδα ποιότητας και ο ανάδοχος επιλέγεται με κριτήριο το χαμηλότερο κόστος.
- Οι Σ.Δ.Ι.Τ μπορούν να επιμερίσουν τους κινδύνους μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Ο επιμερισμός δύναται να αυξήσει την αποδοτικότητά στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών και να αυξήσει τους διαθέσιμους πόρους για την εκπαίδευση.

Η ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στην εκπαίδευση έχει δυνητικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο παροχής της εκπαίδευσης. Το κατά πόσο αυτά τα πλεονεκτήματα θα αναδειχθούν εξαρτάται από τον σχεδιασμό της Σ.Δ.Ι.Τ στα πλαίσια των κανονισμών και των ρυθμίσεων του κράτους και από την ικανότητα του εφαρμόζει, να εποπτεύει και να προωθεί αυτού του τύπου τις συμπράξεις. Όταν μια ΣΔΙΤ εφαρμόζεται σωστά, μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και τις επιλογές και να διευρύνει την πρόσβαση στην εκπαίδευση, ιδίως για ομάδες του πληθυσμού που εξυπηρετούνται ανεπαρκώς από το κράτος ως αποκλειστικό πάροχο εκπαίδευσης. Οι ΣΔΙΤ επιτρέπουν επίσης στις κυβερνήσεις να επωφεληθούν από τις δεξιότητες που προσφέρουν οι ιδιωτικοί οργανισμοί και να ξεπεράσουν τις χρόνιες παθολογίες, όπως για παράδειγμα η έλλειψη σύνδεση των μισθών με την απόδοση του εργαζόμενου και το ιεραρχικό μοντέλο διοίκησης που επικρατεί στον δημόσιο τομέα.

Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι ότι οι κυβερνήσεις μπορούν να αναθέσουν στον ιδιώτη εταίρο ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει από υπηρεσίες σίτισης, υπηρεσίες management των σχολικών μονάδων, την επιδότηση διδασκτρων για τη φοίτηση ορισμένων μαθητών σε ιδιωτικά σχολεία, μέχρι και την υλοποίηση έργων υποδομών, όπως για παράδειγμα την κατασκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων. Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής οι Σ.Δ.Ι.Τ αποτελούν την ενδιάμεση λύση μεταξύ της αποκλειστικής παροχής κοινωνικών υπηρεσιών από το κράτος και την πλήρη ιδιωτικοποίησή τους, η οποία θα ξεσηκώσει θύελλα αντιδράσεων από τους πολίτες. Επίσης, οι συμπράξεις αυτού του τύπου επιτρέπουν στις κυβερνήσεις να λάβουν στοχευμένα μέτρα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

και να επιτύχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα. Επιπλέον, είναι και ένας τρόπος να προσελκύσουν και να αξιοποιήσουν τους ιδιωτικούς πόρους, όπως για παράδειγμα τις επενδύσεις των ιδιωτών για την κατασκευή σχολείων, αλλά και να εκμεταλλευθούν τις δεξιότητες των ιδιωτικών οργανισμών, αυξάνοντας έτσι την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τους Patrinos και συν. (2009), υπάρχει πληθώρα επιστημονικών άρθρων και βιβλιογραφίας που υποστηρίζουν ότι υπάρχουν και μειονεκτήματα από την ιδιωτική παροχή δημόσιων κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών.

Πολλοί θεωρούν ότι η είσοδος των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση, θα οδηγήσουν στην ιδιωτικοποίησή της και έτσι η κυβέρνηση θα έχει λιγότερο έλεγχο σε αυτό το αγαθό. Επίσης, αρκετοί ερευνητές υποστηρίζουν πως η αύξηση των διαθέσιμων εκπαιδευτικών επιλογών μπορεί να αυξήσει τον οικονομικό και κοινωνικό αποκλεισμό, στην περίπτωση που οι περισσότεροι προετοιμασμένοι μαθητές επιλέγονται από ιδιωτικά σχολεία, τα οποία με τον τρόπο αυτό θα βελτιώνουν τις εκροές τους λαμβάνοντας έτσι μεγαλύτερες χορηγίες. Τέλος, αυτού του τύπου οι συμπράξεις, οδηγούν τους μαθητές που προέρχονται από γονείς με χαμηλά εισοδήματα στα δημόσια σχολεία η κατάσταση των οποίων θα έχει επιδεινωθεί από την έλλειψη χρηματοδότησης (Patrinos και συν., 2009).

Η εφαρμογή των Σ.Δ.Ι.Τ ενδέχεται αν συναντήσει έντονες αντιδράσεις από ομάδες ενδιαφερόμενων. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί και το λοιπό διοικητικό προσωπικό μπορεί να θεωρήσουν την εφαρμογή των συμπράξεων ως απειλή για την εργασιακή τους σταθερότητα, ενώ την ίδια στιγμή τα συνδικαλιστικά τους όργανα μπορεί να θεωρήσουν ότι θα επηρεαστούν οι υπάρχουσες εργασιακές συμβάσεις και τα εργασιακά δικαιώματα των μελών τους. Οι υπεύθυνοι πολιτικής θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψιν τους τις ανωτέρω απόψεις. Στο πλαίσιο αυτό οφείλουν να προχωρήσουν σε διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους και να επικοινωνήσουν τα δυνητικά πλεονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ (Patrinos και συν., 2009).

Καθώς η εκπαίδευση έχει σημαντικές διαφορές, σε σχέση με άλλα αγαθά και υπηρεσίες, στις εισροές, στη διαδικασία και τις εκροές, απαιτούνται διαφορετικές μορφές συμβάσεων, όπως αυτές που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο. Απαιτείται λοιπόν διαφορετική προσέγγιση και αξιολόγηση κάθε τύπου σύμπραξης προκειμένου να είναι αποτελεσματικές. Για παράδειγμα, σε ορισμένες χώρες πρέπει πρώτα να αναπτυχθεί η δημόσια εκπαίδευση προκειμένου να εισέλθει σε αυτή ο ιδιωτικός τομέας, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να

είναι αναγκαία η ανάπτυξη των ικανοτήτων των ιδιωτών να παρέχουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.

Παρά το γεγονός ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ θεωρούνται ως πιο αποδοτικός τρόπος παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, σε σχέση με τον δημόσιο τομέα, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις όπου αυτό δεν ισχύει. Για παράδειγμα, οι Σ.Δ.Ι.Τ για την κατασκευή σχολικών εγκαταστάσεων μπορεί να είναι πιο δαπανηρή από τον παραδοσιακό τρόπο, όταν το κόστος της ανάθεσης και της διαχείρισης της σύμπραξης ή το κόστος δανεισμού του ιδιώτη είναι πολύ υψηλά. Ο Kingdon (2007), αναφέρει πως αν οι διαδικασίες ανάθεσης δεν σχεδιαστούν και διαχειριστούν αποτελεσματικά, θα πληγεί το ήδη χαμηλό επίπεδο λογοδοσίας του δημοσίου. Τέλος, οι συμπράξεις που παρέχουν χρηματοδότηση σε ιδιώτες, αποτελούν πεδίο που προσφέρεται για διαφθορά και ως εκ τούτου απαιτούν προσεκτικούς χειρισμούς και υψηλό επίπεδο διαφάνειας και λογοδοσίας.

Σε χώρες όπου οι ΣΔΙΤ δεν έχουν εφαρμοστεί στο παρελθόν, η κυβέρνηση ενδέχεται να χρειαστεί να αλλάξει τις εκπαιδευτικές της πολιτικές και το ρυθμιστικό πλαίσιο. Είναι αναγκαία η δημιουργία ενός κατάλληλου πλαισίου που θα περιλαμβάνει, τον σαφή καθορισμό της θέσης των ιδιωτικών παρόχων στην εθνική στρατηγική για την εκπαίδευση, τον καθορισμό σαφώς ορισμένων, αντικειμενικών και απλουστευμένων κριτηρίων τα οποία ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να πληροί προκειμένου να ιδρύσει και να λειτουργήσει σχολεία, την καθιέρωση συστημάτων χρηματοδότησης των σχολείων τόσο για τα δημόσια όσο και για τα ιδιωτικά και την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής διαδικασίας μέσω της οποίας θα διασφαλίζεται η ποιότητα της εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Διεθνής και Ελληνική εμπειρία των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση

6.1 Διεθνής εμπειρία

Ο La Rocque (2008), υποστηρίζει πως οι Σ.Δ.Ι.Τ είναι η νέα παγκόσμια τάση για την οικονομική ανάπτυξη. Αρκετά επιτυχημένα παραδείγματα εφαρμογής των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ σε όλο τον κόσμο παρουσιάζονται παρακάτω.

Μεγάλη Βρετανία

Το μοντέλο P.F.I εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1992 στις περιπτώσεις που επιτυγχάνεται η βέλτιστη σχέση ποιότητας και τιμής (Value for Money), ή διαφορετικά όταν συνδυάζονται το κόστος, η ποιότητα και η βιωσιμότητα για την ικανοποίηση των αναγκών της κυβέρνησης.

Το μοντέλο των P.F.I στον τομέα της εκπαίδευσης αναπτύχθηκε σημαντικά στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Μέχρι το 2007 το υπουργείο παιδείας του Ηνωμένου Βασιλείου (Department for the Children Schools and Families) είχε συνάψει έργα Σ.Δ.Ι.Τ συνολικού ύψους 4,8 δισεκατομμυρίων λιρών. Επίσης, οι κυβερνήσεις της Σκωτίας και της Ουαλίας υπέγραψαν περισσότερες από είκοσι συμβάσεις αυτού του τύπου. Ανάμεσα στα μεγαλύτερα έργα στην εκπαίδευση που υλοποιήθηκαν με τη μέθοδο των PFI, ανήκουν αυτά της κατασκευής σχολικών υποδομών στις περιοχές South Lanarkshire και της Γλασκόβης, ύψους 394 και 206 εκατομμυρίων λιρών αντίστοιχα. Έρευνες στο Ηνωμένο Βασίλειο απέδειξαν ότι τα έργα που υλοποιήθηκαν με τη συμμετοχή του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, είναι πιο πιθανό να ολοκληρωθούν εντός της διάρκειας της συμβατικής περιόδου, σε σχέση με έργα που υλοποιούνται με τις παραδοσιακές μεθόδους προμηθειών (H.M Treasury, 2003).

Ολλανδία

Στο ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα, η εκπαιδευτική πολιτική καθορίζεται από την κυβέρνηση η οποία ασκεί και τον απόλυτο έλεγχο, τόσο στα ιδιωτικά όσο και στα δημόσια σχολεία. Το Ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την ελευθερία να ιδρύονται σχολεία, τα οποία καθορίζουν ελεύθερα τις αρχές στις οποίες βασίζονται και οργανώνουν την διδασκαλία στην τάξη. Παρόλο που τα σχολεία στις Κάτω Χώρες χρηματοδοτούνται από το κράτος, τα περισσότερα διοικούνται από ιδιωτικές σχολικές επιτροπές (Patrinos και συν., 2009).

Οι γονείς μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε διάφορα σχολεία, και η επιλογή σχολείου συχνά προωθείται από την κυβέρνηση ως ένας τρόπος για την αύξηση ανταγωνισμού στο

σχολικό σύστημα. Η αποτελεσματικότητα αυξάνεται καθώς τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία προσπαθούν να βελτιώσουν τα αποτελέσματά τους να αναπτύξουν καλή φήμη και έτσι να προσελκύσουν περισσότερους μαθητές.

Χρησιμοποιώντας το εργαλείο των voucher, η κυβέρνηση έθεσε στόχο να αυξήσει την πρόσβαση και να βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό σύναψε Σ.Δ.Ι.Τ με ιδιωτικά σχολεία χρηματοδοτώντας τα ισότιμα με τα δημόσια. Τα ιδρύματα έχουν μεγάλη ελευθερία να αποφασίζουν πώς να κατανέμουν τους πόρους τους, πάντα εντός των απαιτήσεων που έχει θέσει η κυβέρνηση. Η επιλογή σχολείου είναι προωθείται προκειμένου να αυξηθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των σχολείων (Patrinos και συν., 2009).

Στο πλαίσιο των συμπράξεων για την υλοποίηση έργων υποδομών, η κυβέρνηση της Ολλανδίας προχώρησε σε υπογραφή σύμβασης με ιδιωτικό φορέα για την κατασκευή και τη λειτουργία ενός νέου σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μαθητές που θα φοιτήσουν στο σχολείο στην αρχή της σύμβασης ήταν 150 και έφτασαν τους 1.200 το έτος 2009. Η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε στα τριάντα έτη, εκ των οποίων το ενάμιση έτος αφορά την υλοποίηση της κατασκευής και τα υπόλοιπα την συντήρηση (The Netherlands Ministry of Education, 2002).

Κολομβία

Στη δεκαετία του 1990, η Κολομβία υλοποίησε ένα πρόγραμμα voucher (Plan de Ampliación de Cobertura de la Educación Secundaria, PACES), στόχος του οποίου ήταν να αυξήσει την πρόσβαση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για παιδιά από πού προέρχονται από οικογένειες χαμηλού εισοδήματος. Παρείχε 125.000 κουπόνια κατά τη διάρκεια των έξι ετών λειτουργίας του, από το 1992 έως το 1997. Το πρόγραμμα προσέφερε voucher σε μαθητές που εισέρχονταν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση (La Rocque, 2008).

Τα στοιχεία του προγράμματος PACES περιλάμβαναν:

- Τα κουπόνια ήταν διαθέσιμα σε παιδιά από οικογένειες χαμηλού εισοδήματος που είχαν φοιτήσει σε δημόσιο δημοτικό σχολείο και τα οποία είχαν γίνει δεκτά σε ιδιωτικό σχολείο.
- Η ανανέωση των κουπονιών συνδεόταν με ικανοποιητικές ακαδημαϊκές επιδόσεις,
- Η αξία του κουπονιού ήταν 190 δολάρια ΗΠΑ και κάλυπτε περίπου το ήμισυ του κόστους φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Το κουπόνι κατατίθετο από τον μαθητή και το σχολείο λάμβανε χρήματα απευθείας από την τράπεζα.

- Τα σχολεία είχαν τη δυνατότητα να χρεώνουν πρόσθετα δίδακτρα ενώ το ρυθμιστικό πλαίσιο της κυβέρνησης ήταν ελαστικό.

Όπως σημειώνει ο Patrinos (2005), το πρόγραμμα οδήγησε σε σημαντική αύξηση των εγγραφών, ιδίως για τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα, με χαμηλό κόστος για την κυβέρνηση. Η ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται στο πλαίσιο του προγράμματος ήταν τουλάχιστον συγκρίσιμη με εκείνη που παρέχεται στα δημόσια σχολεία, ωστόσο το κόστος ανά δικαιούχο ήταν περίπου το 77% του μοναδιαίου κόστους της δημόσιας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

6.2 Ελληνική εμπειρία

Τα σημαντικότερα έργα Σ.Δ.Ι.Τ στον τομέα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα αφορούν, στο σύνολό τους, την κατασκευή σχολικών κτιρίων και υποδομών, φοιτητικών εστιών και αξιοποίηση δημόσιων κτιρίων για την κάλυψη των αναγκών εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων. Ενδεικτικά, από το 2006 και μετά, έχουν ολοκληρωθεί οι ακόλουθες εκπαιδευτικές υποδομές (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, 2023).

- Κατασκευή 14 σχολικών μονάδων στην Περιφέρεια Αττικής: *«Το αντικείμενο της σύμπραξης αφορά στη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και λειτουργία των κτιριακών υποδομών δεκαεσάρων νέων σχολικών υποδομών»*. Το έργο είναι μη ανταποδοτικού τύπου, ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα 57 εκατομμύρια ευρώ και η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε στα 25 έτη.
- Κατασκευή 10 σχολικών μονάδων στην Αττική: *«Ο ανάδοχος ανέλαβε την μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και λειτουργία των κτιριακών υποδομών δέκα νέων σχολικών υποδομών»*. Το έργο είναι μη ανταποδοτικού τύπου, ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα 52 εκατομμύρια ευρώ, η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε στα 5 έτη και η αποπεράτωση του έργου έγινε σε 2 έτη.
- Κατασκευή σχολικών κτιρίων στα Χανιά και ανακατασκευή του Πάρκου Ειρήνης και Φιλίας των Λαών: *«Ο ανάδοχος ανέλαβε τη μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή και τεχνική διαχείριση/λειτουργία οκτώ σχολικών μονάδων στο Δήμο Χανίων και αφετέρου τη μελέτη, χρηματοδότηση, ανακατασκευή και τεχνική διαχείριση/λειτουργία και ανάπλαση, τεχνολογική αναβάθμιση του «Πάρκου Ειρήνης και Φιλίας των Λαών» του Δήμου Χανίων»*. Το έργο είναι μη ανταποδοτικού τύπου, ο προϋπολογισμός του ανέρχεται στα 33,7 εκατομμύρια ευρώ και η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε στα 27 έτη.

- Κατασκευή σχολικών μονάδων στον Δήμο Ρόδου: «*Το αντικείμενο της σύμπραξης αφορά την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση και τεχνική διαχείριση 13 νέων σχολικών μονάδων στο Δήμο Ρόδου*». Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 41,7 εκατομμύρια ευρώ και η διάρκεια της σύμβασης είναι τα 25 έτη.
- Κτίρια πολιτισμού και εκπαίδευσης της Ακαδημίας Αθηνών: «*Η σύμπραξη με τον ανάδοχο αφορά στην κατασκευή και τεχνική διαχείριση 2 κτιρίων της Ακαδημίας Αθηνών και συγκεκριμένα του κτιρίου εκπαίδευσης και πολιτισμού και του νέου μουσείου και βιβλιοθήκης*».
- Εγκαταστάσεις φοιτητικών εστιών του Πανεπιστημίου Κρήτης: «*Η σύμπραξη αφορά την κατασκευή και τεχνική διαχείριση νέων φοιτητικών εστιών στο Ρέθυμνο και στο Ηράκλειο καθώς και την ολοκλήρωση του υφιστάμενου Αμφιθεάτρου της πανεπιστημιούπολης του Ρεθύμνου*». Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 206,6 εκατομμύρια ευρώ και η διάρκεια της σύμβασης είναι τα 30 έτη.
- Φοιτητικές εστίες και λοιπές εκπαιδευτικές και ερευνητικές εγκαταστάσεις σε Βόλο και Λαμία: «*Η σύμπραξη αφορά, α) την ολοκληρωμένη παρέμβαση αστικής ανάπλασης και αξιοποίησης του βιομηχανικού ακινήτου της βαμβακουργίας στη Νέα Ιωνία Βόλου για τη δημιουργία φοιτητικών εστιών, εκπαιδευτικών και ερευνητικών εγκαταστάσεων και κοινωνικών υποδομών και β) τη δημιουργία φοιτητικών εστιών, εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στον Βόλο*». Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 91,5 εκατομμύρια ευρώ και η διάρκεια της σύμβασης ορίστηκε στα 30 έτη.

Όλα τα παραπάνω έργα αναδεικνύουν την κοινωνική διάσταση των Σ.Δ.Ι.Τ και υλοποιούν βασικούς στόχους σε αυτή την κατεύθυνση, οι οποίοι σύμφωνα με τον Μαντζούφα (2021) είναι οι εξής:

- Η αντιμετώπιση των αναγκών των μαθητών, των φοιτητών και γενικότερα όλων των ομάδων ενδιαφέροντος στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Η διασφάλιση της πρόσβασης στην συμπεριληπτική εκπαίδευση.
- Η βελτίωση των εκπαιδευτικών υποδομών
- Η εξασφάλιση της συντήρησης των εγκαταστάσεων για όλη τη διάρκεια της συμβατικής περιόδου.
- Η παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Μεθοδολογία της έρευνας

7.1 Το ερευνητικό ερώτημα

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να διερευνηθούν οι απόψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την είσοδο των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση. Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε ότι οι συμπράξεις αυτού του τύπου δύναται να έχουν οφέλη για την εκπαιδευτική διαδικασία, ειδικά στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, οικονομικό όφελος στους κρατικούς προϋπολογισμούς και βελτισποίηση των διαχειριστικών αδυναμιών του δημόσιου τομέα. Από την άλλη μεριά υπάρχουν και κίνδυνοι οι οποίοι μπορεί να προκύψουν από τις Σ.Δ.Ι.Τ οι οποίοι επικεντρώνονται στην δημιουργία εκπαιδευτικών ανισοτήτων, την καταπάτηση των εργασιακών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών και την ενίσχυση της διαφοράς στις περιπτώσεις που δεν εξασφαλίζεται η διαφάνεια και η λογοδοσία. Ωστόσο δεν βρέθηκαν έρευνες που να εξετάζουν τις στάσεις των εκπαιδευτικών στα παραπάνω ευρήματα, παρόλο που είναι και οι άμεσοι εμπλεκόμενοι στο ερευνητικό μας ερώτημα.

7.2 Η αναγκαιότητα της έρευνας

Η εκπαίδευση αποτελεί ένας από τους βασικούς πυλώνες της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης κάθε χώρας και η ποιότητά της εξαρτάται από τις εκπαιδευτικές εισροές, τη διαδικασία και τις εκροές της, στοιχεία που είναι σε συνάρτηση με τις υποδομές, τα εκπαιδευτικά προγράμματα και το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Συνεπώς η αναγκαιότητα της έρευνας έγκειται στο γεγονός της έλλειψης ικανών μελετών που να περιγράφουν τη σχέση των συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ με την εκπαίδευση και το αντίκτυπό τους σε αυτή, αλλά και τις απόψεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών.

7.3 Τα βασικά ερωτήματα της έρευνας

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσο θα επηρεάσει τον τομέα της εκπαίδευσης η εισαγωγή των Σ.Δ.Ι.Τ. Αναλυτικότερα, τα κύρια ερευνητικά μας ερωτήματα και προτάσεις είναι τα παρακάτω:

- ✓ Γνωρίζετε έργα που έχουν υλοποιηθεί μέσω Σ.Δ.Ι.Τ;
- ✓ Οι ΣΔΙΤ μπορούν να κάνουν ανταγωνιστική την αγορά της εκπαίδευσης.
- ✓ Οι ΣΔΙΤ έχουν πιο ευέλικτες διαδικασίες, σε σχέση με τον δημόσιο τομέα, στις προσλήψεις εκπαιδευτικών και στην οργάνωση των σχολείων.
- ✓ Πιστεύετε ότι οι ΣΔΙΤ αποτελούν απειλή για την εργασιακή σας σταθερότητα;

- ✓ Οι ΣΔΙΤ θα οδηγήσουν στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, μειώνοντας έτσι τον έλεγχο του κράτους σε αυτή.
- ✓ Η επιλογή των ιδιωτικών φορέων θα πρέπει να γίνεται μέσω ανοικτών διαδικασιών προσφορών και η κυβέρνηση πρέπει να καθορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για την ποιότητα των εκπαιδευτικών έργων/ υπηρεσιών που απαιτεί.
- ✓ Η αύξηση των διαθέσιμων εκπαιδευτικών επιλογών μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες.

7.4 Ο ερευνητικός σχεδιασμός και το ερευνητικό εργαλείο

Ο πληθυσμός στόχος της έρευνάς μας είναι οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στην πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην ελληνική επικράτεια. Στην προσπάθειά μας να πετύχουμε όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα του ανωτέρω πληθυσμού και να βγάλουμε ασφαλή συμπεράσματα, το ερωτηματολόγιο μας στάλθηκε στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο των περισσότερων σχολείων της χώρας.

Ως ερευνητικό εργαλείο επιλέχθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπου σε μερικές έγινε χρήση της κλίμακας Likert πέντε βαθμών με επιλογές 1. Συμφωνώ απόλυτα, 2. Συμφωνώ, 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4. Διαφωνώ, 5. Διαφωνώ απόλυτα και στις υπόλοιπες οι ερωτηθέντες είχαν την επιλογή 1. Ναι, 2. Όχι.

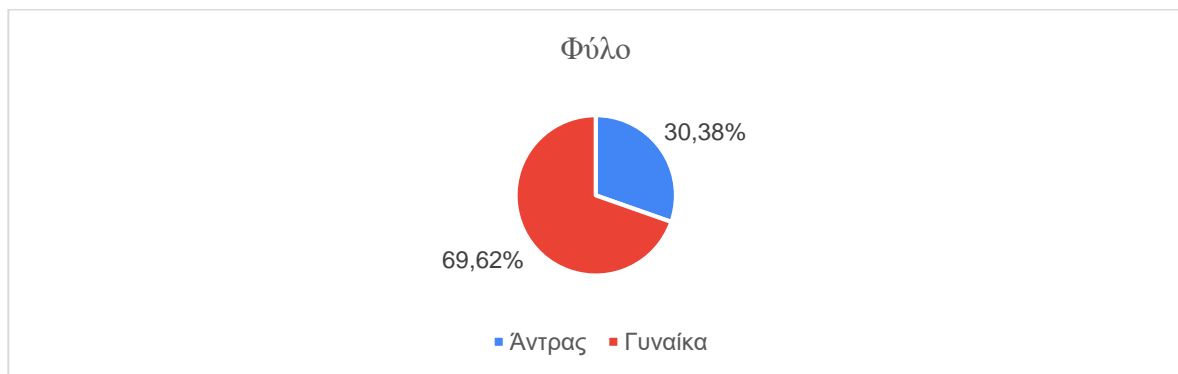
Το ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε στην ψηφιακή πλατφόρμα “ Google forms” και εστάλη στις διευθύνσεις των ηλεκτρονικών ταχυδρομείων που επιλέχθηκαν για την έρευνα. Στο ερωτηματολόγιο γινόταν σαφής αναφορά για τους σκοπούς και τους στόχους της έρευνας και η συλλογή των απαντήσεων τηρούσε την δεοντολογία για τη ανωνυμία των συμμετεχόντων. Συλλέχθηκαν 158 απαντήσεις και το ερωτηματολόγιο ήταν ανοικτό από τις 13 Δεκεμβρίου 2022 έως και τις 17 Ιανουαρίου 2023.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Αποτελέσματα της έρευνας

8.1 Παρουσίαση των δημογραφικών χαρακτηριστικών

Φύλο

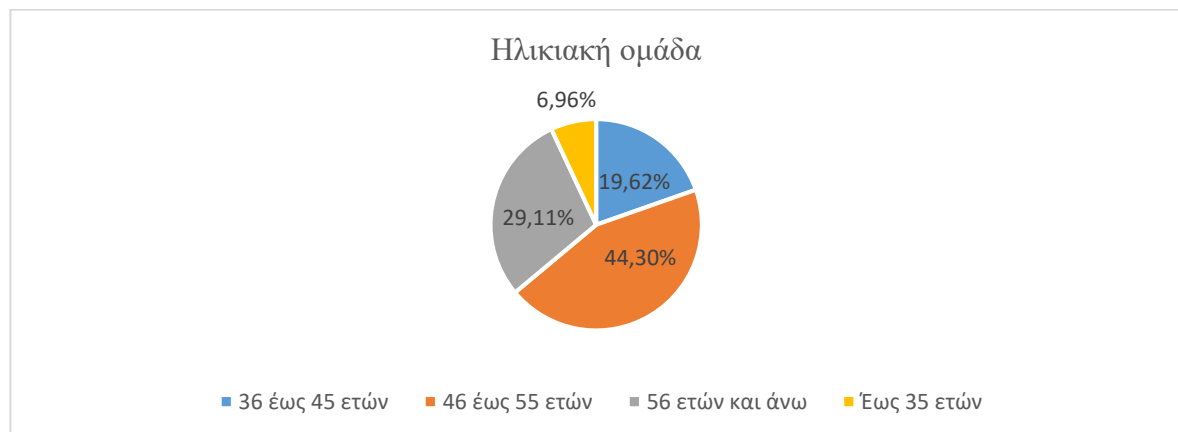
Από το σύνολο των 158 εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 30,38% ήταν άντρες και το υπόλοιπο 69,62% ήταν γυναίκες. Παρατηρούμε ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί αποτελούν την μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα. Ακολουθεί το σχετικό διάγραμμα.

Διάγραμμα 8.1: Φύλο συμμετεχόντων

Ηλικία

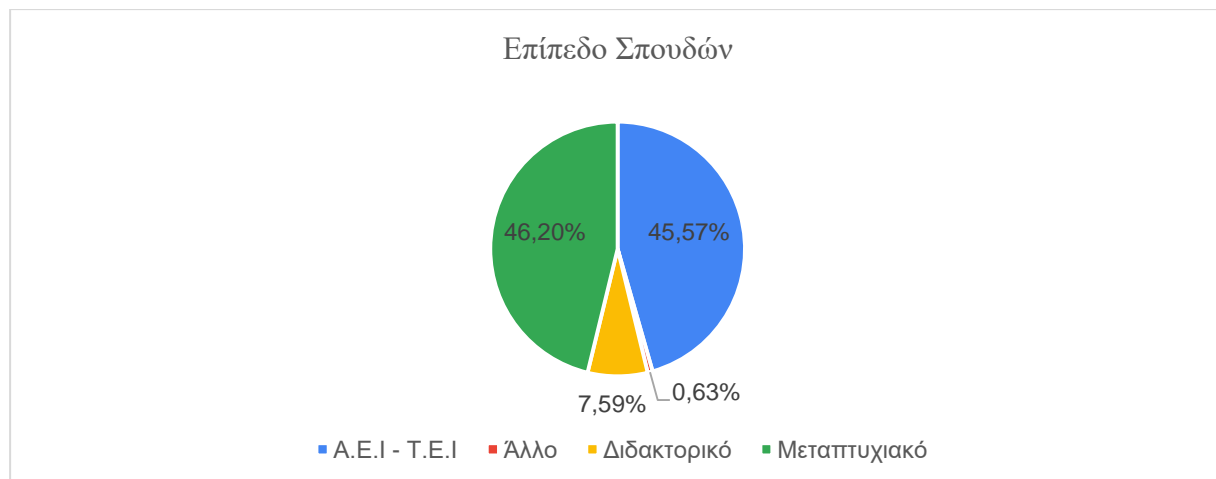
Από το σύνολο των 158 εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, μόλις το 6,96% είναι έως 35 ετών, το 19,62% ανήκει στη ηλικιακή ομάδα 36 έως 45 ετών, το 44,30% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 46 έως 55 ετών, ενώ στην ηλικιακή ομάδα 56 ετών και άνω ανήκει το 29,11%.

Διάγραμμα 8.2: Ηλικία συμμετεχόντων

Επίπεδο σπουδών

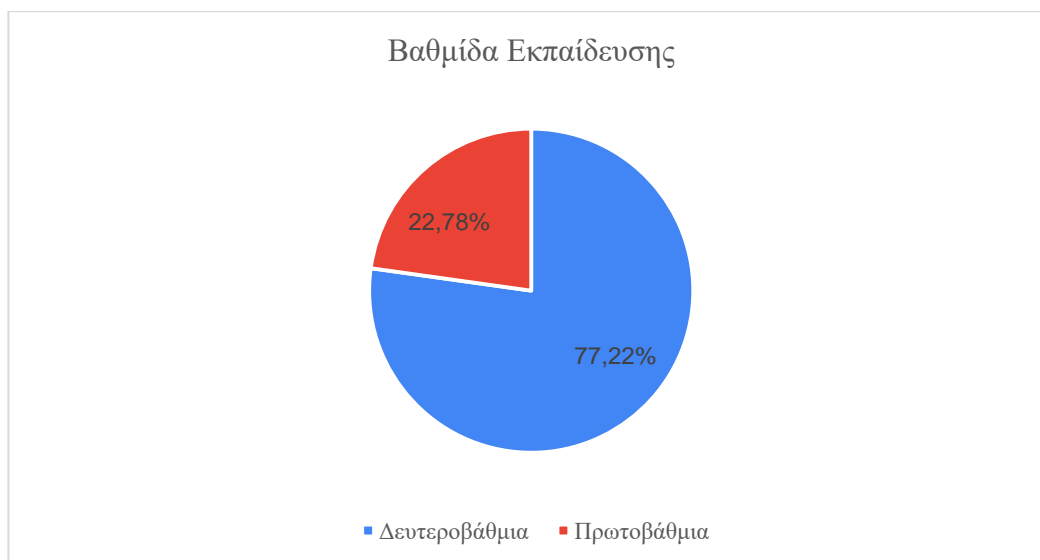
Στην κατηγορία αυτή το 45,57% των ερωτηθέντων απάντησε πως είναι απόφοιτοι Α.Ε.Ι-Τ.Ε.Ι, το 46,20% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και το 7,59% έχουν διδακτορικό τίτλο σπουδών, ενώ ένας εκπαιδευτικός απάντησε πως είναι απόφοιτος άλλου εκπαιδευτικού ιδρύματος. Από τις παραπάνω πληροφορίες αναδεικνύεται το υψηλό επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτικών της χώρας μας. Ακολουθεί το σχετικό σχεδιάγραμμα.

Διάγραμμα 8.3: Επίπεδο σπουδών συμμετεχόντων

Βαθμίδα εκπαίδευσης

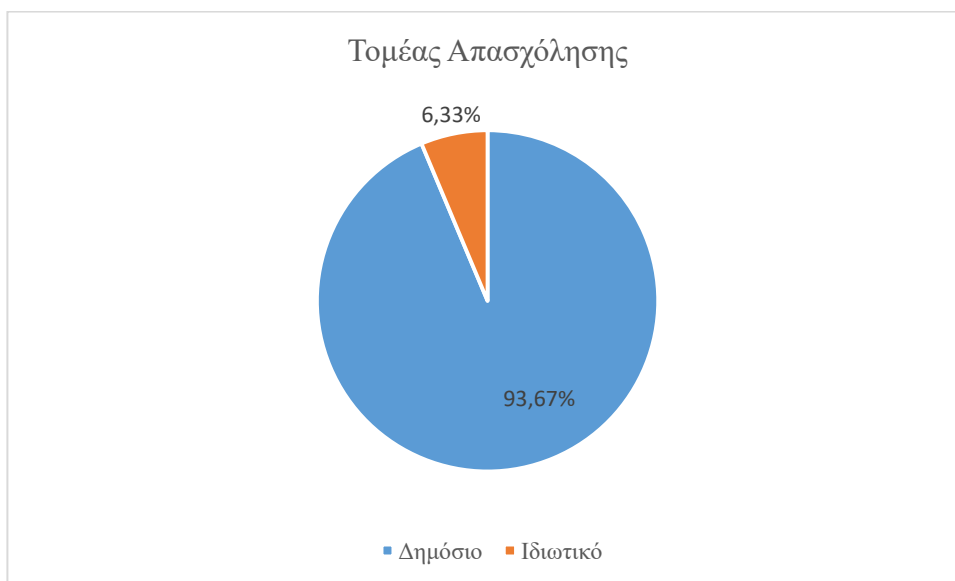
Από το σύνολο των 158 εκπαιδευτικών, το 77,22% εργάζεται στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το υπόλοιπο 22,78% στην πρωτοβάθμια, όπως απεικονίζεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

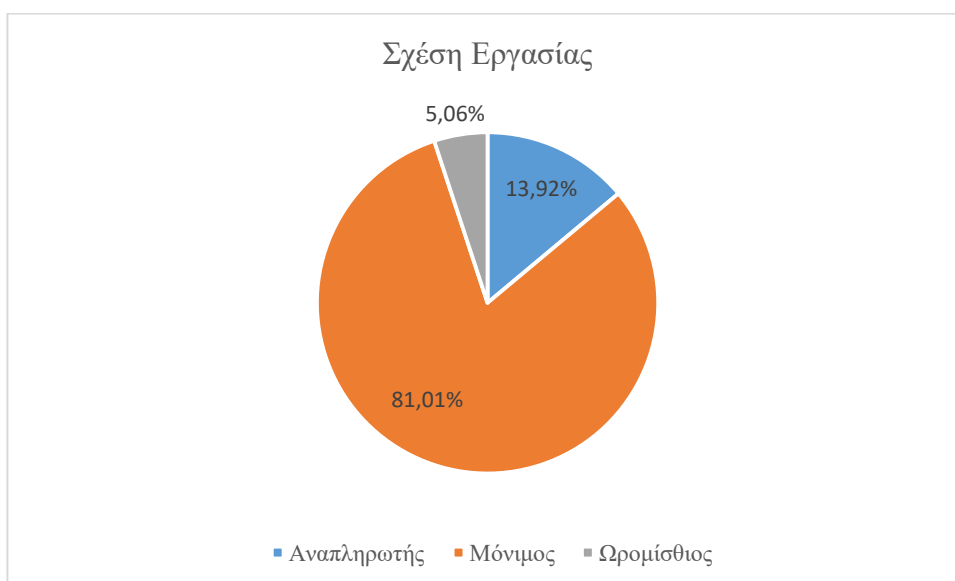
Διάγραμμα 8.4: Βαθμίδα εκπαίδευσης που υπηρετούν οι συμμετέχοντες

Τομέας Απασχόλησης και σχέση εργασίας

Το συντριπτικό ποσοστό των εκπαιδευτικών που απάντησαν το ερωτηματολόγιο εργάζονται σε δημόσια σχολεία σε ποσοστό 93,80% εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό (81,4%) έχουν μόνιμη οργανική θέση, το 13,7% είναι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, ενώ ένα μικρό ποσοστό, της τάξης του 5% είναι ωρομίσθιοι. Τέλος, σε ιδιωτικές εκπαιδευτικές δομές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εργάζεται το 6,3% των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα. Όλα τα παραπάνω παρουσιάζονται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

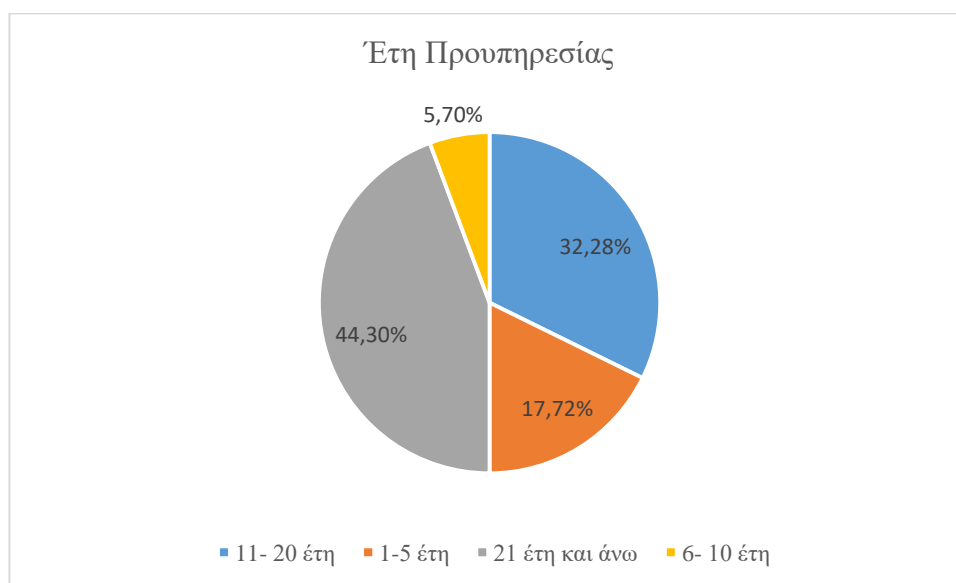
Διάγραμμα 8.5: Τομέας απασχόλησης

Διάγραμμα 8.6: Σχέση εργασίας

Έτη προϋπηρεσίας

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών ανέδειξαν ότι σε ποσοστό 17,4% η προϋπηρεσία τους κυμαίνεται από ένα έως πέντε έτη, έξι έως δέκα έτη προϋπηρεσίας έχει το 5,6% των ερωτηθέντων, έντεκα έως είκοσι έτη προϋπηρεσίας έχει το 31,7%, ενώ προϋπηρεσία από είκοσι ένα έτη και άνω διαθέτει το 45,3% των εκπαιδευτικών οι οποίοι και αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα του δείγματος. Ακολουθεί το σχετικό σχεδιάγραμμα.

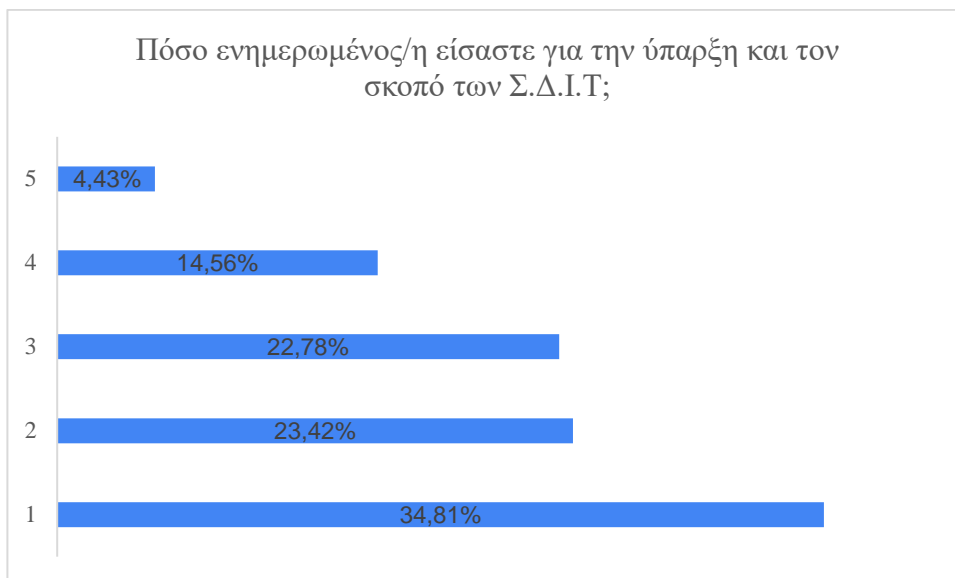
Διάγραμμα 8.7: Έτη προϋπηρεσίας

8.2 Παρουσίαση των ερευνητικών ερωτημάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου τα οποία αφορούν ερωτήσεις διερεύνησης των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για την επίδραση των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση.

Ενημέρωση για την ύπαρξη και τον σκοπό των Σ.Δ.Ι.Τ

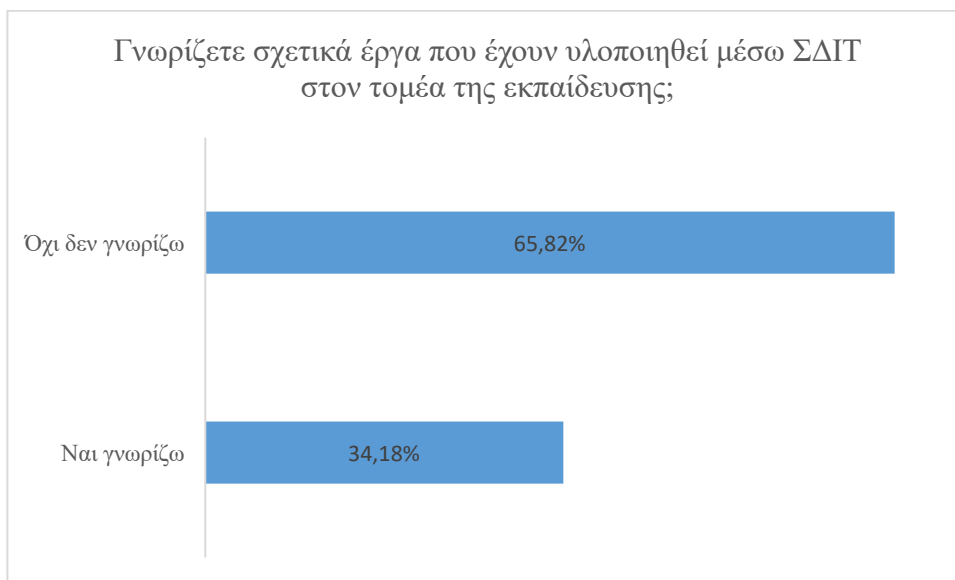
Στο ερώτημα αν οι ερωτηθέντες είναι ενημερωμένοι την ύπαρξη και τον σκοπό των Σ.Δ.Ι.Τ, στην κλίμακα 1 έως 5, με το νούμερο 1 να αντιστοιχεί στο καθόλου ενημερωμένος/η και το 5 να αντιστοιχεί στο πολύ ενημερωμένος, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 8.8: Βαθμός ενημέρωσης για τις ΣΔΙΤ

Έργα Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση

Στο ερώτημα «Γνωρίζετε σχετικά έργα που έχουν υλοποιηθεί μέσω ΣΔΙΤ στον τομέα της εκπαίδευσης;», το 65,82% των ερωτηθέντων απάντησε πως δεν γνωρίζει και το υπόλοιπο ποσοστό 34,18% γνωρίζει, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

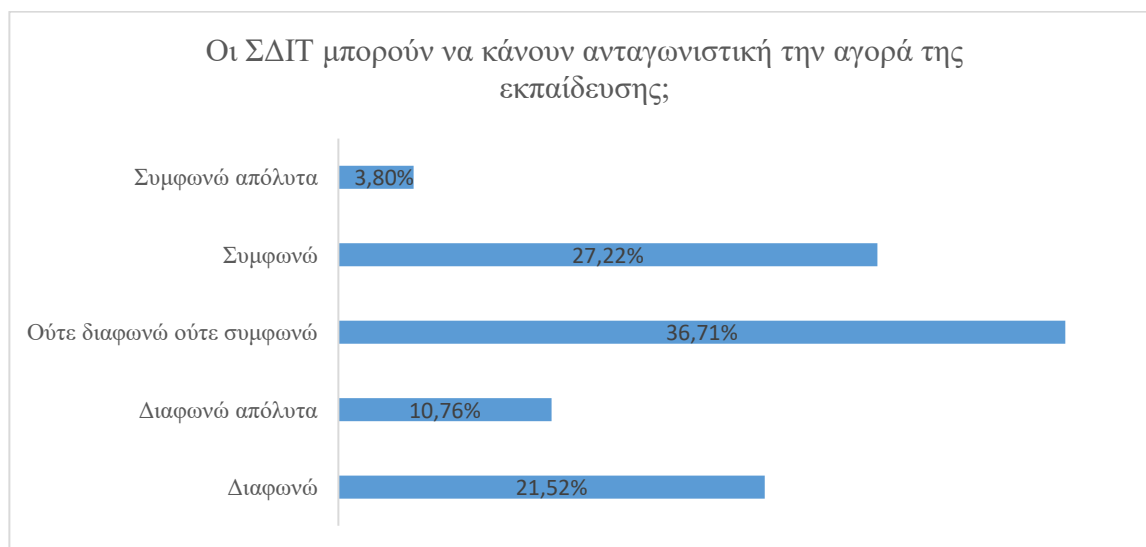

Διάγραμμα 8.9: Γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση

Ανταγωνιστικότητα στην εκπαίδευση

Στο ερώτημα αν οι ΣΔΙΤ μπορούν να κάνουν ανταγωνιστική την αγορά της εκπαίδευσης, το 31,02% των ερωτηθέντων συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα, το 32,27% των

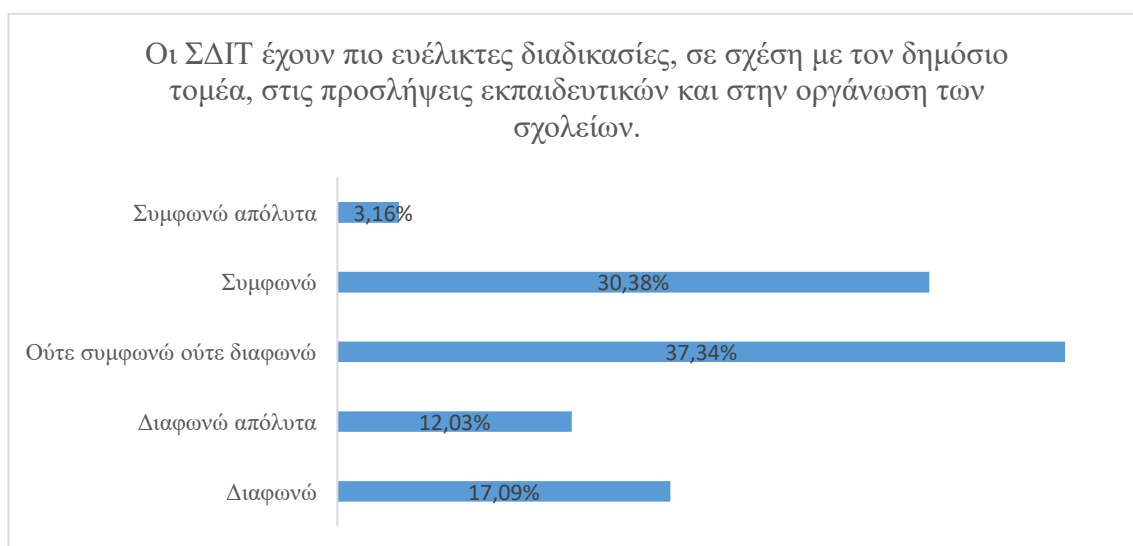
ερωτηθέντων διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα και το υπόλοιπο 36,71% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν.

Διάγραμμα 8.10: ΣΔΙΤ και ανταγωνιστικότητα της εκπαίδευσης

Διαδικασίες Σ.Δ.Ι.Τ στον τομέα της διαχείρισης και της οργάνωσης

Στην πρότασή μας ότι «Οι ΣΔΙΤ έχουν πιο ευέλικτες διαδικασίες, σε σχέση με τον δημόσιο τομέα, στις προσλήψεις εκπαιδευτικών και στην οργάνωση των σχολείων», το 33,54% των εκπαιδευτικών συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα, το 29,12% διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα και το υπόλοιπο 37,34% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν.

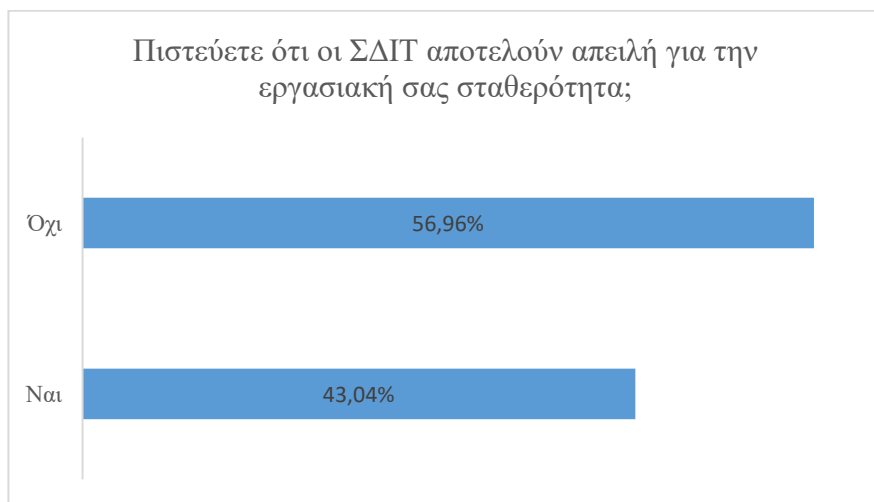

Διάγραμμα 8.11: Ευελιξία ΣΔΙΤ στο μάντζμεντ

Σ.Δ.Ι.Τ και εργασιακή σταθερότητα

Στο ερώτημά μας αν η εισαγωγή των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση θα επηρεάσει την εργασιακή σταθερότητα των εκπαιδευτικών, το 56,6 % απάντησε αρνητικά και το υπόλοιπο 43,4% αρνητικά, όπως φαίνεται και από το διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 8.12: ΣΔΙΤ και εργασιακή σταθερότητα

Σ.Δ.Ι.Τ και ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης

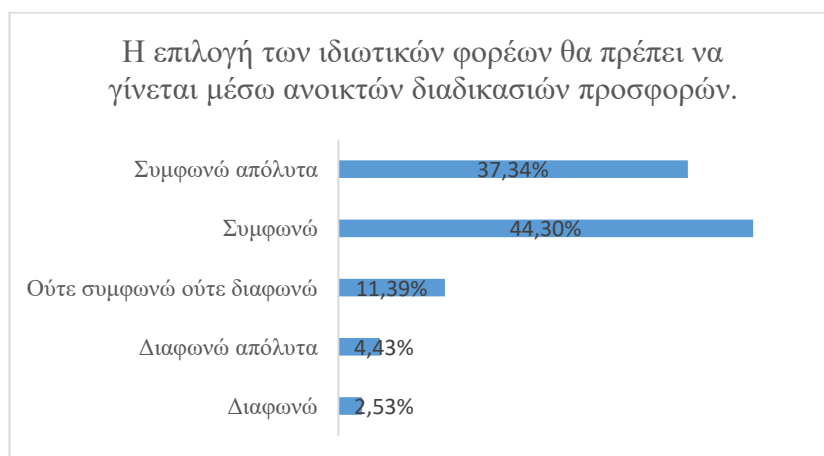
Στην πρόταση μας ότι οι ΣΔΙΤ θα οδηγήσουν στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, μειώνοντας έτσι τον έλεγχο του κράτους σε αυτή, μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, ενώ μικρό είναι το ποσοστό των εκπαιδευτικών που διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα. Πιο αναλυτικά παρουσιάζονται οι απόψεις των ερωτηθέντων στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 8.13: ΣΔΙΤ και ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης

Διαδικασία επιλογής των αναδόχων από το κράτος

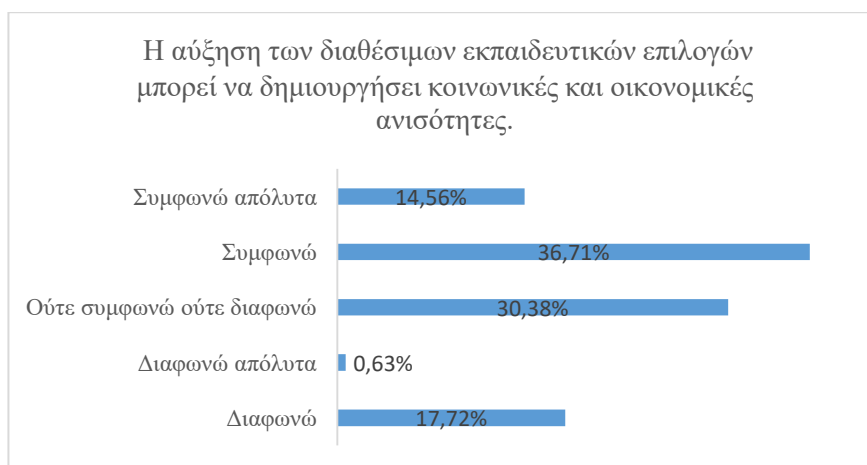
Στην πρόταση μας ότι, «Η επιλογή των ιδιωτικών φορέων θα πρέπει να γίνεται μέσω ανοικτών διαδικασιών προσφορών και η κυβέρνηση πρέπει να καθορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για την ποιότητα των εκπαιδευτικών έργων/ υπηρεσιών που απαιτεί», η συντριπτική πλειονότητα των εκπαιδευτικών με ποσοστό 81,67% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, το 11,39% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 6,96% διαφωνεί ή διαφωνεί απόλυτα.

Διάγραμμα 8.14: Επιλογή των αναδόχων από το κράτος

Σ.Δ.Ι.Τ και δημιουργία ανισοτήτων στην εκπαίδευση

Τέλος, στην πρόταση μας ότι «Η αύξηση των διαθέσιμων εκπαιδευτικών επιλογών μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες», οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 51,27%, το 30,38% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, ενώ σε ποσοστό 18,35% διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα.

Διάγραμμα 8.15: ΣΔΙΤ και δημιουργία ανισοτήτων

8.3 Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης

Για να διαπιστώσουμε αν κάποιες δημογραφικές μεταβλητές συσχετίζονται με τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του δεύτερου μέρους του ερωτηματολογίου, θα χρησιμοποιήσουμε τον έλεγχο χ^2 δύο κατηγορικών μεταβλητών, με επίπεδο ανεξαρτησίας $\alpha = 0,10$.

Έργα που έχουν υλοποιηθεί στην εκπαίδευση μέσω Σ.Δ.Ι.Τ

Όσον αφορά την ηλικιακή ομάδα, το 63,64% των ερωτηθέντων ηλικίας έως 35 ετών γνώριζαν έργα που έχουν υλοποιηθεί μέσω Σ.Δ.Ι.Τ στον τομέα της εκπαίδευσης, σε αντίθεση με τις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες, όπου το 82,6% των ηλικιών 46-55 και το 67,39% της ηλικιακής ομάδας 56 και άνω δεν γνώριζαν. Παρατηρούμε ότι, η απόκριση στο ερώτημά μας εξαρτάται από τις ηλικιακές ομάδες, όπως αποδεικνύει και ο στατιστικός έλεγχος χ^2 για την ανεξαρτησία των δυο μεταβλητών σε επίπεδο ανεξαρτησίας $\alpha = 0,10$, καθώς το $p\text{-value} = 0,08 < 0,10$. Ακολουθεί το σχετικό διάγραμμα.

	36-45 ετών	46-55ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Ναι γνωρίζω	41,94%	27,14%	32,61%	63,64%
Όχι δεν γνωρίζω	58,06%	72,86%	67,39%	36,36%

Πίνακας 8.1: Ηλικία και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση

Το φύλο των ερωτηθέντων δεν παίζει σημαντικό ρόλο στις απαντήσεις τους, όπως άλλωστε αποδεικνύει και ο στατιστικός έλεγχος σε επίπεδο σημαντικότητας 0,10 καθώς $p\text{-value} = 0,8 > 0,10$.

	Άντρας	Γυναίκα
Ναι γνωρίζω	35,42%	33,64%
Όχι δεν γνωρίζω	64,58%	66,36%

Πίνακας 8.2: Φύλο και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση

Για το επίπεδο σπουδών των ερωτηθέντων, ο στατιστικός έλεγχος σε επίπεδο σημαντικότητας 0,10 έδειξε ότι δεν επηρεάζει τις απαντήσεις των ερωτηθέντων καθώς το $p\text{-value} = 0,77 > 0,10$.

	ΑΕΙ- ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Ναι γνωρίζω	34,72%	25,00%	35,62%
Όχι δεν γνωρίζω	65,28%	75,00%	64,38%

Πίνακας 8.3: Επίπεδου εκπαίδευσης και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση

Τέλος, η βαθμίδα εκπαίδευσης που υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί του ερωτηματολογίου μας, δεν παίζει ρόλο στις απαντήσεις τους, καθώς ο στατιστικός μας έλεγχος σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,10$, δεν τις επηρεάζει καθώς $p\text{-value} = 0,36 > 0,10$.

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Ναι γνωρίζω	36,07%	27,78%
Όχι δεν γνωρίζω	63,93%	72,22%

Πίνακας 8.4: Βαθμίδα εκπαίδευσης και γνώση έργων ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση

Ανταγωνιστικότητα της εκπαίδευσης και Σ.Δ.Ι.Τ

Παρατηρούμε ότι οι διάφορες ηλικιακές ομάδες στις οποίες ανήκουν οι ερωτηθέντες δεν συσχετίζονται με τις απαντήσεις τους στο αν οι Σ.Δ.Ι.Τ επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της εκπαίδευσης, καθώς το $p\text{-value} = 0,67 > 0,10$.

	36 - 45 ετών	46 - 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Διαφωνώ	29,03%	15,71%	23,91%	27,27%
Διαφωνώ απόλυτα	12,90%	10,00%	8,70%	18,18%
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	41,94%	32,86%	39,13%	36,36%
Συμφωνώ	16,13%	37,14%	21,74%	18,18%
Συμφωνώ απόλυτα	0,00%	4,29%	6,52%	0,00%

Πίνακας 8.5: Ηλικία και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα

Αναφορικά με το φύλο των ερωτηθέντων, ενδεχομένως να υπάρχει με τις απαντήσεις τους στο ερευνητικό μας ερώτημα καθώς $p\text{-value} = 0,15$.

	Άντρας	Γυναίκα
Διαφωνώ	33,33%	16,36%
Διαφωνώ απόλυτα	8,33%	11,82%
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	35,42%	37,27%
Συμφωνώ	18,75%	30,91%
Συμφωνώ απόλυτα	4,17%	3,64%

Πίνακας 8.6: Φύλο και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα

Το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων δεν επηρεάζει τη γνώμη τους για το συγκεκριμένο ερώτημα, καθώς $p\text{-value} = 0,76 > 0,10$.

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Διαφωνώ	18,06%	16,67%	26,03%
Διαφωνώ απόλυτα	8,33%	0,00%	15,07%
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	36,11%	50,00%	35,62%
Συμφωνώ	33,33%	33,33%	19,18%
Συμφωνώ απόλυτα	4,17%	0,00%	4,11%

Πίνακας 8.7: Επίπεδο σπουδών και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα

Τέλος, η βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην έρευνά μας, φαίνεται να επηρεάζει την γνώμη τους, καθώς το $p\text{-value}$ του στατιστικού ελέγχου είναι ίσο με 0,13.

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Διαφωνώ	24,59%	11,11%
Διαφωνώ απόλυτα	12,30%	5,56%
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	34,43%	44,44%
Συμφωνώ	23,77%	38,89%
Συμφωνώ απόλυτα	4,92%	0,00%

Πίνακας 8.8: Βαθμίδα εκπαίδευσης και επιροή των ΣΔΙΤ στην ανταγωνιστικότητα

Ευελιξία των Σ.Δ.Ι.Τ σε σχέση με τον δημόσιο τομέα

Σε σχέση με το ερευνητικό μας ερώτημα, φαίνεται πως κανένα από τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα επηρεάζει τη γνώμη τους. Τα $p\text{-values}$ για το φύλο, την ηλικιακή ομάδα, το επίπεδο εκπαίδευσης και τη βαθμίδα εκπαίδευσης είναι 0.27, 0.97, 0.60 και 0.31 αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

	Αντρας	Γυναίκα
Διαφωνώ	25,00%	13,64%
Διαφωνώ απόλυτα	8,33%	13,64%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	41,67%	35,45%
Συμφωνώ	22,92%	33,64%
Συμφωνώ απόλυτα	2,08%	3,64%

Πίνακας 8.9: Φύλο και ευελιξία των ΣΔΙΤ

	36 - 45 ετών	46 - 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Διαφωνώ	19,35%	17,14%	13,04%	27,27%
Διαφωνώ απόλυτα	12,90%	10,00%	15,22%	9,09%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29,03%	40,00%	36,96%	45,45%
Συμφωνώ	32,26%	30,00%	32,61%	18,18%
Συμφωνώ απόλυτα	6,45%	2,86%	2,17%	0,00%

Πίνακας 8.10: Ηλικία και ευελιξία των ΣΔΙΤ

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Διαφωνώ	11,11%	41,67%	19,18%
Διαφωνώ απόλυτα	6,94%	0,00%	19,18%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	38,89%	25,00%	38,36%
Συμφωνώ	41,67%	25,00%	20,55%
Συμφωνώ απόλυτα	1,39%	8,33%	2,74%

Πίνακας 8.11: Επίπεδο σπουδών και ευελιξία των ΣΔΙΤ

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Διαφωνώ	15,57%	22,22%
Διαφωνώ απόλυτα	14,75%	2,78%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	35,25%	44,44%
Συμφωνώ	31,15%	27,78%
Συμφωνώ απόλυτα	3,28%	2,78%

Πίνακας 8.12: Βαθμίδα εκπαίδευσης και ευελιξία των ΣΔΙΤ

Εργασιακή ανασφάλεια και Σ.Δ.Ι.Τ

Όσον αφορά την εργασιακή ανασφάλεια των εκπαιδευτικών από την ενδεχόμενη εισαγωγή των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση, παρατηρούμε ότι μόνο το φύλο επηρεάζει τις απαντήσεις τους, με τους άντρες να εμφανίζουν ποσοστό θετικών απαντήσεων 56,25%, εν συγκρίσει με τις γυναίκες που μόνο το 37,7% νοιώθουν απειλή για την εργασιακή τους σταθερότητα ($p\text{-value}=0.03$). Τα υπόλοιπα δημογραφικά χαρακτηριστικά δεν επηρεάζουν τη γνώμη συμμετεχόντων στο συγκεκριμένο ερώτημα, με τα $p\text{-value}$ των μεταβλητών της ηλικίας, του επιπέδου εκπαίδευσης και της βαθμίδας εκπαίδευσης να διαμορφώνονται στο 0,88, 0,25 και 0,18 αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες.

	Άντρας	Γυναίκα
Ναι	56,25%	37,27%
Όχι	43,75%	62,73%

Πίνακας 8.13: Φύλο και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ

	36 - 45 ετών	46 - 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Ναι	41,94%	42,86%	41,30%	54,55%
Όχι	58,06%	57,14%	58,70%	45,45%

Πίνακας 8.14: Ηλικία και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Ναι	36,11%	50,00%	49,32%
Όχι	63,89%	50,00%	50,68%

Πίνακας 8.15: Επίπεδο σπουδών και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Ναι	45,90%	33,33%
Όχι	54,10%	66,67%

Πίνακας 8.16: Βαθμίδα εκπαίδευσης και εργασιακή ανασφάλεια από τις ΣΔΙΤ

Σ.Δ.Ι.Τ και ιδιωτικοποίηση

Για το αν η είσοδος των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση θα οδηγήσει στην ιδιωτικοποίησή της, από τον στατιστικό μας έλεγχο φαίνεται πως κανένα από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων δεν συσχετίζεται με τις γνώμες τους. Τα p-values για το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο σπουδών και την εκπαιδευτικά βαθμίδα που υπηρετούν είναι 0.53, 0.32, 0.55 και 0,54 αντίστοιχα. Όλα τα παραπάνω παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

	Άντρας	Γυναίκα
Διαφωνώ	16,67%	11,82%
Διαφωνώ απόλυτα	2,08%	0,91%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	39,58%	31,82%
Συμφωνώ	33,33%	40,91%
Συμφωνώ απόλυτα	8,33%	14,55%

Πίνακας 8.17: Φύλο και ιδιωτικοποίηση

	36 έως 45 ετών	46 έως 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Διαφωνώ	16,13%	10,00%	15,22%	18,18%
Διαφωνώ απόλυτα	3,23%	0,00%	0,00%	9,09%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	38,71%	31,43%	39,13%	18,18%
Συμφωνώ	22,58%	45,71%	36,96%	45,45%
Συμφωνώ απόλυτα	19,35%	12,86%	8,70%	9,09%

Πίνακας 8.18: Ηλικία και ιδιωτικοποίηση

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Διαφωνώ	19,44%	0,00%	9,59%
Διαφωνώ απόλυτα	2,78%	0,00%	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34,72%	33,33%	34,25%
Συμφωνώ	33,33%	58,33%	41,10%
Συμφωνώ απόλυτα	9,72%	8,33%	15,07%

Πίνακας 8.19: Επίπεδο σπουδών και ιδιωτικοποίηση

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Διαφωνώ	13,11%	13,89%
Διαφωνώ απόλυτα	0,82%	2,78%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	31,97%	41,67%
Συμφωνώ	41,80%	27,78%
Συμφωνώ απόλυτα	12,30%	13,89%

Πίνακας 8.20: Βαθμίδα εκπαίδευσης και ιδιωτικοποίηση

Επιλογή των ιδιωτικών φορέων με ανοικτές διαδικασίες ανάθεσης

Παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία της ηλικιακής ομάδας 56 ετών και άνω είτε συμφωνούν είτε συμφωνούν απόλυτα με την πρότασή μας σε ποσοστό 89,13%, όπως το ίδιο ισχύει και για την ηλικιακή ομάδα 36 έως 45 ετών με ποσοστό 81,43%, ενώ τέλος στην ομάδα των νέων έως 35 ετών θετικές απαντήσεις έδωσαν μόνο το 45,45%. Η τιμή του p-value είναι ίση με 0,03. Όλες οι πληροφορίες αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

	36 έως 45 ετών	46 έως 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Διαφωνώ	3,23%	2,86%	2,17%	0,00%
Διαφωνώ απόλυτα	0,00%	5,71%	2,17%	18,18%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	12,90%	10,00%	6,52%	36,36%
Συμφωνώ	61,29%	34,29%	52,17%	27,27%
Συμφωνώ απόλυτα	22,58%	47,14%	36,96%	18,18%

Πίνακας 8.21: Ηλικία και διαδικασίες ανάθεσης

Συσχέτιση εμφανίζει και το φύλο των ερωτηθέντων με το 62,5% των αντρών να συμφωνούν με την πρότασή μας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών ανέρχεται σε 36,6%. Το p-value είναι περίπου ίσο με 0,02.

	Άντρας	Γυναίκα
Διαφωνώ	6,25%	0,91%
Διαφωνώ απόλυτα	4,17%	4,55%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2,08%	15,45%
Συμφωνώ	62,50%	36,36%
Συμφωνώ απόλυτα	25,00%	42,73%

Πίνακας 8.22: Φύλο και διαδικασίες ανάθεσης

Το επίπεδο σπουδών δεν δείχνει να συσχετίζεται με την επιλογή μιας απάντησης (p-value = 0,35), ενώ η βαθμίδα εκπαίδευσης φαίνεται να επηρεάζει τις αποφάσεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα με p-value = 0,10. Πιο συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι ΑΕΙ-ΤΕΙ συμφωνούν με την πρότασή μας σε ποσοστό 39,89%, οι κάτοχοι Διδακτορικού σε ποσοστό 66,67%, ενώ οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών συμφωνούν με την πρότασή μας σε ποσοστό 46,58%.

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Διαφωνώ	1,39%	0,00%	4,11%
Διαφωνώ απόλυτα	2,78%	8,33%	5,48%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9,72%	0,00%	15,07%
Συμφωνώ	38,89%	66,67%	46,58%
Συμφωνώ απόλυτα	47,22%	25,00%	28,77%

Πίνακας 8.23: Επίπεδο σπουδών και διαδικασίες ανάθεσης

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Διαφωνώ	3,28%	0,00%
Διαφωνώ απόλυτα	3,28%	8,33%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11,48%	11,11%
Συμφωνώ	49,18%	27,78%
Συμφωνώ απόλυτα	32,79%	52,78%

Πίνακας 8.24: Βαθμίδα εκπαίδευσης και διαδικασίες ανάθεσης

Αύξηση εκπαιδευτικών επιλογών και δημιουργία ανισοτήτων

Ολοκληρώνοντας, το επίπεδο σπουδών των ερωτηθέντων φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τις απαντήσεις τους στην συγκεκριμένη μας πρόταση καθώς ο έλεγχος χ^2 είναι στατιστικά σημαντικός με p-value ίσο με 0,04. Αναλυτικότερα, οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τον πρώτο κύκλο της Γ-βάθμιας εκπαίδευσης, συμφωνούν με την πρότασή μας σε ποσοστό 45,83%, το 32,87% των συμμετεχόντων που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών είναι θετικά διακείμενοι στο ερώτημά μας, ενώ οι κάτοχοι διδακτορικού σε ποσοστό 41,67% συμφωνούν απόλυτα. Οι υπόλοιπες μεταβλητές μας δεν φαίνεται να συσχετίζονται με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών του δείγματος καθώς οι τιμές p-value είναι 0,62, 0,75, και 0,30 για το φύλο, την ηλικιακή ομάδα και τη βαθμίδα εκπαίδευσης των συμμετεχόντων στην έρευνα. Όλα τα παραπάνω συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες.

	ΑΕΙ - ΤΕΙ	Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό
Διαφωνώ	11,11%	25,00%	23,29%
Διαφωνώ απόλυτα	0,00%	0,00%	1,37%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	33,33%	25,00%	27,40%
Συμφωνώ	45,83%	8,33%	32,88%
Συμφωνώ απόλυτα	9,72%	41,67%	15,07%

Πίνακας 8.25: Επίπεδο σπουδών και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ

	Άντρες	Γυναίκες
Διαφωνώ	14,58%	19,09%
Διαφωνώ απόλυτα	0,00%	0,91%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	31,25%	30,00%
Συμφωνώ	33,33%	38,18%
Συμφωνώ απόλυτα	20,83%	11,82%

Πίνακας 8.26: Φύλο και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ

	36 έως 45 ετών	46 έως 55 ετών	56 ετών και άνω	έως 35 ετών
Διαφωνώ	19,35%	17,14%	13,04%	36,36%
Διαφωνώ απόλυτα	0,00%	0,00%	2,17%	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	35,48%	24,29%	36,96%	27,27%
Συμφωνώ	32,26%	38,57%	36,96%	36,36%
Συμφωνώ απόλυτα	12,90%	20,00%	10,87%	0,00%

Πίνακας 8.27: Ηλικία και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ

	Δευτεροβάθμια	Πρωτοβάθμια
Διαφωνώ	16,39%	22,22%
Διαφωνώ απόλυτα	0,82%	0,00%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34,43%	16,67%
Συμφωνώ	33,61%	47,22%
Συμφωνώ απόλυτα	14,75%	13,89%

Πίνακας 8.28: Βαθμίδα εκπαίδευσης και δημιουργία ανισοτήτων από τις ΣΔΙΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Συζήτηση – Συμπεράσματα

Οι συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στον τομέα της εκπαίδευσης, έχουν προωθηθεί ως εργαλεία για την διεύρυνση των εκπαιδευτικών επιλογών, την εισαγωγή της καινοτομίας, την ενίσχυση των πόρων και την μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων ιδιαίτερα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η προώθηση όμως αυτή δεν έχει γίνει με την κατάλληλη προεργασία και τον απαραίτητο δημόσιο διάλογο σχετικά με τα μέσα και τους τρόπους που απαιτούνται για να εξυπηρετήσουν το δημόσιο συμφέρον αποτελεσματικότερα από τον δημόσιο τομέα.

Η ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση πρέπει να αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της πολιτείας, στην κατεύθυνση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Το στενό δημοσιονομικό πλαίσιο της χώρας μας και οι περιορισμένοι πόροι του κρατικού προϋπολογισμού, αλλά και οι μεγάλες ελλείψεις μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού, θα αποτελέσουν πρόσφορο έδαφος για την περεταίρω είσοδο των Σ.Δ.Ι.Τ στην εκπαίδευση για την κάλυψη των ολοένα αυξανόμενων αναγκών. Η εφαρμογή των Σ.Δ.Ι.Τ στην Ελλάδα δεν θα πρέπει να θεωρηθεί εκ των προτέρων ως κάτι θετικό ή αρνητικό, καθώς αποτελούν έναν διαφορετικό τρόπο παροχής δημόσιων κοινωνικών αγαθών και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αποθεώνεται ή να δαιμονοποιείται.

Η αποτελεσματικότητα των Σ.Δ.Ι.Τ προϋποθέτει υψηλή προετοιμασία και ισχυρούς φορείς που θα τις υλοποιήσουν. Η χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ πρέπει να είναι απόλυτα τεκμηριωμένη, σε σχέση με την υλοποίηση έργων με τους παραδοσιακούς τρόπους και να προτιμάται μόνο όταν το κόστος είναι μικρότερο. Δεδομένου του μεγάλου μεγέθους της αγοράς της εκπαίδευσης, το ενδιαφέρον των επενδυτών θα αυξηθεί σημαντικά όσον αφορά τα έργα των υποδομών.

Από την άλλη μεριά, υπάρχουν και σοβαροί ανασταλτικοί παράγοντες, με κυριότερους την ανετοιμότητα του δημόσιου τομέα, την κακή κατάσταση των σχολικών υποδομών, τις ιδιαιτερότητες του τομέα της εκπαίδευσης, αλλά και τις επιφυλάξεις των εκπαιδευτικών. Στην κατεύθυνση αυτή οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι, οι Σ.Δ.Ι.Τ δρουν στην κατεύθυνση του δημόσιου συμφέροντος και δεν στρεβλώνουν τις εθνικές προτεραιότητες, οι ανάδοχοι θα επιλέγονται με διαφανείς διαδικασίες και θα εφαρμόζουν τις ρητές κατευθυντήριες γραμμές του δημοσίου, όλοι οι συμμετέχοντες θα αναλαμβάνουν τον κίνδυνο που τους αναλογεί και θα διαχειριστεί με σωστό τρόπο τις πιθανές επιφυλάξεις και αντιρρήσεις όλων των εμπλεκομένων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε έδειξαν ότι μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών όλων των ηλικιακών ομάδων γνωρίζουν έργα ΣΔΙΤ που πραγματοποιήθηκαν στην εκπαίδευση. Επίσης, οι άντρες εκπαιδευτικοί νοιώθουν εργασιακή ανασφάλεια σε μεγαλύτερο ποσοστό από ότι οι γυναίκες, από την είσοδο των ΣΔΙΤ στην εκπαίδευση. Οι διαφάνεια στις διαδικασίες ανάθεσης σε ιδιώτες αποτελεί βρίσκει σύμφωνα το συντριπτικό ποσοστό όλων των ερωτηθέντων, με τους άντρες να συμφωνούν περισσότερο με αυτή την πρόταση σε σχέση με τις γυναίκες. Τέλος, το επίπεδο σπουδών των ερωτηθέντων παίζει σημαντικό ρόλο στο ερώτημα αν η είσοδος των ΣΔΙΤ θα δημιουργήσει οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, καθώς οι εκπαιδευτικοί όλων των κύκλων σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα με την πρότασή μας

Οι ΣΔΙΤ μπορούν να προσφέρουν ένα συναρπαστικό εργαστήριο για τη δοκιμή νέων εργαλείων και παιδαγωγικής, για την εφαρμογή της διοικητικής μεταρρύθμισης, να διαφοροποιηθούν τα είδη της προσφερόμενης εκπαίδευσης και να εμπλακούν νέοι εταίροι. Αλλά ο σωστός σχεδιασμός, η σαφήνεια του σκοπού, η διασφάλιση της ισότητας, η μέριμνα για το κόστος, η δημοκρατική διαδικασία, η αξιολόγηση και η βιωσιμότητα παραμένουν οι θεμέλιοι λίθοι κάθε σοβαρής εκπαιδευτικής πρωτοβουλίας. Η παράκαμψη τους στο όνομα της ευχέρειας και της καινοτομίας είναι σαν να παίζουμε με το μέλλον των παιδιών και των ανθρώπων που διαχειρίζονται τη μάθησή τους.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Α. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο

Άντρας

Γυναίκα

2. Ηλικιακή ομάδα

Έως 35 ετών

36 έως 45 ετών

46 έως 55 ετών

56 ετών και άνω

3. Επίπεδο σπουδών

Α.Ε.Ι - Τ.Ε.Ι

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

Άλλο

4. Εργάζεστε στον Δημόσιο ή στον Ιδιωτικό τομέα;

Δημόσιο

Ιδιωτικό

5. Σχέση Εργασίας

Μόνιμος

Αναπληρωτής

Ωρομίσθιος

6. Έτη προϋπηρεσίας

1-5 έτη

6- 10 έτη

11- 20 έτη

21 έτη και άνω

7. Βαθμίδα Εκπαίδευσης

- Πρωτοβάθμια
 Δευτεροβάθμια

8. Ειδικότητα:

B. Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα στην Εκπαίδευση

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ) είναι μακροχρόνιες συμβάσεις, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός δημοσίου και ενός ιδιωτικού φορέα, με σκοπό την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών. Ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει το κόστος υλοποίησης του έργου και μεγάλο μέρος των κινδύνων που σχετίζονται με την λειτουργία του και το Δημόσιο επικεντρώνεται στον καθορισμό των σχεδιαστικών, τεχνικών και λειτουργικών λεπτομερειών. Σκοπός των Σ.Δ.Ι.Τ είναι η εξασφάλιση πρόσθετων πόρων και η αξιοποίηση, προς όφελος των πολιτών, της τεχνογνωσίας και του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει. Στον τομέα της εκπαίδευσης οι ΣΔΙΤ αφορούν στην κατασκευή ή/και συντήρηση κτιριακών εγκαταστάσεων, την διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού και την οργάνωση των σχολείων, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την παροχή υπηρεσιών σίτισης, την μείωση της σχολικής διαρροής και τη αύξηση των εκπαιδευτικών επιλογών για τους μαθητές και τις οικογένειές τους.

9. Πόσο ενημερωμένος/η είσαστε για την ύπαρξη και τον σκοπό των Σ.Δ.Ι.Τ;

Καθόλου

- 1
2
3
4
5

Πολύ

10. Γνωρίζετε σχετικά έργα που έχουν υλοποιηθεί μέσω ΣΔΙΤ στον τομέα της εκπαίδευσης;

- Ναι γνωρίζω
 Όχι δεν γνωρίζω

11. Οι ΣΔΙΤ μπορούν να κάνουν ανταγωνιστική την αγορά της εκπαίδευσης. Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να ανταγωνίζεται με τον δημόσιο και αυτός με τη σειρά του να αποκτή κίνητρα για να αυξήσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

12. Οι ΣΔΙΤ έχουν πιο ευέλικτες διαδικασίες, σε σχέση με τον δημόσιο τομέα, στις προσλήψεις εκπαιδευτικών και στην οργάνωση των σχολείων.

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

13. Πιστεύετε ότι οι ΣΔΙΤ αποτελούν απειλή για την εργασιακή σας σταθερότητα;

- Ναι
- Όχι

14. Οι ΣΔΙΤ θα οδηγήσουν στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, μειώνοντας έτσι τον έλεγχο του κράτους σε αυτή.

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

15. Η επιλογή των ιδιωτικών φορέων θα πρέπει να γίνεται μέσω ανοικτών διαδικασιών προσφορών και η κυβέρνηση πρέπει να καθορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για την ποιότητα των εκπαιδευτικών έργων/ υπηρεσιών που απαιτεί.

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

16. Η αύξηση των διαθέσιμων εκπαιδευτικών επιλογών μπορεί να δημιουργήσει κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες.

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Βαϊλάκης, Ι., Πλιάκας, Γ., Τρουλινός, Θ. (2005). *Συμπράξεις Δημόσιου - Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.). Αυτοχρηματοδοτούμενα – συγχρηματοδοτούμενα έργα, συμβάσεις παραχώρησης*. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Ανατολικής Κρήτης.
- Βατικιώτης, Λ. (2020). *Η συντριβή του Δημόσιου συμφέροντος από τον ιδιωτικό τομέα*. <https://debtfree.gr/wp-content/uploads/2020/01/sdit.pdf>.
- Βρακατσέλη, Α. (2010). *Συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στο χώρο της υγείας*. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς]. <https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/7793>.
- Γερασιμίδου Α. (2020). *Συμβάσεις Παραχώρησης - ΣΔΙΤ στην Ελλάδα - Εφαρμογή σε Τεχνικά Έργα*. [Μεταπτυχιακή Διατριβή, Ε.Α.Π]. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/85130>
- Γεωργακοπούλου, Ε. (2014). *Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ): Μια θεωρητική προσέγγιση*. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου]. <http://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/882>.
- Γκίκας – Πανούσης, Σ. (2008). *Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) με εστίαση στην υγεία*. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς]. <https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/2878>.
- Γκιτσάκης, Ι. (2006). *Η παραχώρηση Δημόσιας Υπηρεσίας και Δημοσίου Έργου*. Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2005). *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών, σχετικά με τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και το κοινοτικό δίκαιο των δημόσιων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005DC0569&from=IT>.
- Εταιρικό Σύμφωνο για το Πρόγραμμα Ανάπτυξης, (2009). *Χρηματοδοτικά Εργαλεία (JEREMIE, JESSICA)*. <https://www.espa.gr/el/pages/dictionaryFS.aspx?item=452>.
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, (2018). *Συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στην ΕΕ: Πολλαπλές αδυναμίες και περιορισμένα οφέλη*. <https://www.eca.europa.eu/el/publications?did=45153>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, (2014). *2014/23/EE L94/1*. s.l. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση, (2014). 2014/25/EE L94/243. s.l. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2000). *Ερμηνευτική Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις Συμβάσεις Παραχώρησης στο Κοινοτικό Δίκαιο*. s.l: Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2004). 2004/17/EK L134/1. s.l. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2004). 2004/18/EK L134/114. s.l. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ. (2006). *Εγχειρίδιο για την υλοποίηση έργων και υπηρεσιών μέσω ΣΔΙΤ*. Αθήνα. <http://www.sdit.mnec.gr/el/>.

Καραγκούνη, Φ. (2008). *Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) – Μια νέα μορφή συνεργασίας, νομοθετική και συνταγματική θεώρηση*. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης]. www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/19/2/1315.pdf.

Καραϊσκού, Ε. (2013). *Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα για την παραγωγή δημοσίων αγαθών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: παράγοντες κινδύνου και επιτυχίας*. [Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών]. <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:5555>.

Μπουζάκης, Σ. (2005). *Συγκριτική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

N.1418/1984, Δημόσια Έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Α 23/ 29.2.1984).

N.2052/1992, Μέτρα για την αντιμετώπιση του νέφους και πολεοδομικές ρυθμίσεις, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 94/Α/5.6.1992).

N.2160/1993, Ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 118/ 19.07.1993).

N.2366/1995, Ρύθμιση θεμάτων Οργανισμών και Υπηρεσιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 256/Α/12-12-1995).

N.3389/2005, Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 232/Α/22-9-2005).

N.3483/2006, Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων για τη χρηματοδοτική μίσθωση, διατάξεις περί δημοσίων εσόδων και άλλες ρυθμίσεις, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Α' 169/7.8.2006).

N.4314/2014, Α) Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014–2020, Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2012 (ΕΕ L 156/16.6.2012) στο ελληνικό δίκαιο, τροποποίηση του ν. 3419/2005 (Α 297) και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ Α' 265/23.12.2014).

N.4412/2016, Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), (ΦΕΚ Α 147/08.08.2016).

Ξανθάκος, Η. (2022). *ΣΔΙΤ και ελληνική εμπειρία: Προβλήματα και κίνδυνοι*. ENA Institute. <https://t.ly/pO9Fc>.

Ραμαντζά, Α. (2019). *Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ και Οργάνωση και Διοίκηση του Σχολείου*. [Μεταπτυχιακή Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών]. https://www.lib.auth.gr/sites/default/files/docs_files/%CE%91PA%207%20Guide%20-revised.pdf.

Σορτικός, Κ., Γάγαλης, Γ., Γρηγοριάδου, Μ., Εβρένογλου, Β., Ζήκας, Κ., Καλτιμπάνης, Β., Λυσαρίδης, Κ., Μπούρας, Β., Οικονομίδης, Ι. (2009). *Συμπράξεις Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)*. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας.

Στριάγκα, Φ. (2009). *Διερεύνηση της εφαρμογής των συμπράξεων δημοσίου - ιδιωτικού τομέα ως προς την επιχειρηματική τους ελκυστικότητα στην ελληνική κατασκευαστική βιομηχανία*. [Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης]. <http://dx.doi.org/10.12681/eadd/27037>.

Τσιριμπί, Μ. (2022). *Στρατηγική Σύμπραξης Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)* [Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας]. <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/27077>.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, (2018). Έργα του τομέα: Κοινωνικές υποδομές – Παιδεία. <https://ependyseis.mindev.gov.gr/el/sdit/tomeis/kinonikes-ipodomes-paidia>.

Χατζηπουλίδης, Γ. (2007). *Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, η εφαρμογή τους για την κατασκευή και λειτουργία υποδομών υγείας*. [Μεταπτυχιακή διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης]. <https://doi.org/10.26262/heal.auth.ir.101022>.

Χατζηπουλίδης, Γ. (2020). *Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα και η εφαρμογή τους στον τομέα της υγείας – Η κοινωνική διάσταση*. [Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης]. <http://ikee.lib.auth.gr/record/322449/files/Chatzipoulidis%20Georgios.pdf>.

OECD, (2015), *Policy Framework for Investment 2015 Edition*, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208667-en>.

Ξένη

APMG International, (2022). *Financial Structure: Categories, Instruments and Sources (fund suppliers) — Financial Strategy of the Sponsor/Private Partner*. <https://ppp-certification.com/ppp-certification-guide/72-financial-structurecategories-instruments-and-sources-fund-suppliers-%E2%80%94>

Barrera-Osorio, Felipe (2007). *The impact of private provision of public education: empirical evidence from Bogota's concession schools* Policy Research Working Paper Series 4121. The World Bank. <https://ideas.repec.org/p/wbk/wbrwps/4121.html>.

Connolly, C. & Wall, T. (2011). *The global financial crisis and UK PPPs*. *International Journal of Public Sector Management*, Vol. 24 No. 6, pp. 533-542. <https://doi.org/10.1108/09513551111163648>.

Evans, J. and Bowman, D. (2005) *Getting the contract right*, In: G. Hodge and C. Greve (Eds) *The Challenge of Public-Private Partnerships, Learning from International Experience*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 62-80

Grimsey, D. & Lewis, M. (2004). *Public Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance*. Edward Elgar Publishing Limited. <https://t.ly/HyuKY>.

HM Treasury, (2003). *PFI: Meeting the Investment Challenge*. http://www.hm-treasury.gov.uk/media/F/7/PFI_604a.pdf.

Jefferies, M. & Gameson, R. & Rowlison, S. (2002). *Critical success factors of the BOOT procurement system: reflections from the Stadium Australia case study*. *Engineering, Construction and Architectural Management: Vol. 9 No. 4*, 352-361. <https://doi.org/10.1108/eb021230>.

Kingdon, G. (2007). *The Progress of School Education in India*. *Oxford Review of Economic Policy* 23(2), 168–195. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-69600>.

LaRocque, Norman. (2008). Public Private Partnerships in Basic Education: An International Review. Literature Review. *CfBT Education Trust*. <http://www.theeducationalliance.org/wp-content/uploads/2014/08/CfBT-PPP-review.pdf>.

Latham, M. (2009). Public Private Partnerships in Education. *Commonwealth Education Partnerships*. <https://www.cedol.org/wp-content/uploads/2012/02/158-159-2009.pdf>.

Manos, B. και συν., (2014). Review of public–private partnerships in agro–energy districts in Southern Europe: The cases of Greece and Italy. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 39, pp. 667-678. <http://dx.doi.org/10.1016/j.rser.2014.07.031>.

Mountzafas, N. (2021). *In Crete and Rhodes, students learn ABCs thanks to PPPs*. European Investment Bank. <https://www.eib.org/en/stories/greece-schools-ppp>.

Patrinos, H. (2005) Education Contracting: Scope of Future Research. *Research gate*. <http://dx.doi.org/10.7551/mitpress/9780262033763.003.0011>.

Patrinos, H. A., Osorio, F. B., & Guáqueta, J. (2009). *The role and impact of public-private partnerships in education*. World Bank Publications. <http://hdl.handle.net/10986/2612>.

Organization for Economic Cooperation and Development, (2012). *Principles of Public Governance of PPPs*. <https://www.oecd.org/gov/budgeting/oecd-principles-for-public-governance-of-public-private-partnerships.htm>.

International Monetary Fund, (2018). *How to control the fiscal costs of PPPs*. <https://shorturl.at/dsuHP>.

Savas, E. S. (2000). *Privatization and Public-Private Partnerships*, Chatham House Publishers.

Slijepčević, S. (2019). Public-private partnership in Europe: Comparative and sectoral perspective. *Journal of Applied Economic Sciences (JAES)*, 14(64), pp. 319-331.

Standard and Poor's, (2009). *Global Credit Survey 2005*. <https://www.spglobal.com/ratings/en/>.

The World Bank, (2003). *World Development Report 2004: Making Services Work for Poor People*. <https://t.ly/3nQk>.

The World Bank, (2007). *Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance*. <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/public-private-partnerships-principles-policy-and-finance>.

The World Bank, (2017). *Assessing the Impact of the 2017 PPPs on the International Poverty Line and Global Poverty*. <https://t.ly/urLd2>.

United Nations Economic Commission for Europe, (2018). *Putting the Guiding Principles on People-first Public-Private Partnerships into practice*. <https://shorturl.at/jkOQW>.

United Nations Economic Commission for Europe, (2018). *Introduction to People-first Public-Private Partnerships in support of the United Nations Sustainable Development Goals*. https://unece.org/DAM/ceci/ppp/Standards/ECE_CECI_2019_06-en.pdf.

Walker, C, & Smith, A.J. (1995). *Privatized Infrastructure: the BOT approach*. Thomas Telford.